Delavska enotnost

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 4. oktober 1984
letnik 43, številka 39, cena 15 din

V tej številki preberite:

— Ugleda partije ne krnijo otroci revolucije
— Čemu dajati prednost pri ustvarjanju in razporejanju dohodka: nasprotujočim si interesom ali skupnim koristim
— DE-dur: Duo Kora — Je še kdo srečnejši kje
— Rezultati sindikalnega kolesarskega prvenstva Slovenije za pokale Delavske enotnosti
— Kaj hočejo doseči Arthur Scargill in stavkajoči
— Prihodnje leto tudi na univerzah po novih programih

Pomislite...

● da stanejo čeveljčki za otroke od 3.000 do 4.000 dinarjev; da so srajčke med 1.000 in 2.000 dinarji; da je treba za jakne in plašče odšteti od 5.000 dinarjev do starega milijona; da se cene zimskih kompletov vrtijo okoli 7.000 dinarjev itd. (podatki: Maximarket, 3. okt. 1984);

● da starši, ker niso več kos naraščajočim stroškom, izpisujejo svoje malčke iz vrtcev; da se (skoraj obvezne) šole v naravi ne morejo več udeleževati otroci iz čedalje večjega števila revnih družin; da samo knjige, denimo za 4. razred osnovne šole (vzeli smo povprečje), veljajo 1.430 dinarjev (podatki: Mladinska knjiga, 3. okt. 1984);

● da lahko v glasbeno šolo, denimo, navadno vpišete svoje naslednike le pod pogojem, če imate zelo vplivne zveze (talent namreč ni dovolj); da se lahko naši otroci z atraktivnejšimi športi (smučanje, kolesarstvo, veslanje, jadranje itd.) ukvarjajo le tedaj, če starši lahko to sami financirajo (podatki: ZTKOS, 3. okt. 1984);

● da svojega otroka skorajda nimate kam peljati; da ste zaskrbljeni nad mladinskim kriminalom; da s strahom prebirate črno kroniko (glej Delo, 3. okt. 1984)...

Itd.

Ta teden je teden otroka. Za marsikoga bi naj bil to čas za razmislek o položaju in perspektivah naših potomcev, ki jih je — najbrž tudi zaradi naštetih razlogov — čedalje manj. Naj bodo otroci vest te družbe. Vsaj ta teden...

D. K.

Pomembno je delati prave stvari

Ena izmed temeljnih ugotovitev v skupnem poročilu raziskovalnega projekta »Vsebina in strategija razvojne preobrazbe slovenskega gospodarstva«, ki ga je izdelal Inštitut za ekonomska raziskovanja iz Ljubljane, se glasi:... V procesu kvalitativne in razvojne preobrazbe bomo morali pospešeno dvigovati kvalitetno raven naših proizvodenj in storitev, še posebno pa načrtno razvijati nosilce razvojne dinamike, V tem prelomnem obdobju je v prvi vrsti pomembno »delati prave stvari« in šele nato »delati stvari pravilno«.

Da se niti zdaj še ne vedemo tako, dokazujeta sejem sodobne elektronike v Ljubljani in primerjava družbene skrbi proizvodnim programom bodočnosti pri nas in v tujini (v razvitem svetu). Najbrž nima pomena nizati podatkov o pomembnosti elektronske industrije za napredek sleherne družbe — torej tudi naše. To smo v našem listu že večkrat zapisali. Menda se bo že v nekaj letih svet delil — ne na vzhod — zahod ali sever — jug, ampak na države, ki so uspele uvesti elektroniko (mikroelektroniko) in telematiko in na države, ki tega še ne znajo. Vemo tudi, da bo razlika v razvoju, se pravi v bogastvu med njimi, dosti večja, kakor je danes razlika med razvito in nerazvito deželo. In vemo, da vse napisano še kako velja tudi za našo deželo.

Medtem ko v drugih deželah, kjer finančno zmorejo in se zavedajo tega pomena, skrbno razvijajo industrijo jutrišnjega dne, pri nas najodgovornejši o tem v glavnem govorijo. Elektronska industrija, ki je ključ sodobne proizvodnje v katerikoli industrijski dejavnosti, nepogrešljiva pa je prav tako v vseh družbenih dejavnostih, ima danes praktično enake možnosti za uvoz sodobne opreme, za navezovanje stikov z razvito konkurenco, za šolanje in razvoj kadrov. Trditve, da so naši mladi elektronski zanesenjaki po znanju enakovredni vrstnikom v tujini, je najbrže primerno za kak slavnostni govor (kjer je vse tako ali tako rožnato) nikakor pa ne ustreza resnici. Ker naši mladi entuziasti in izvedenci od samega začetka nimajo enakovrednih možnosti za pridobivanje znanja (opreme, literature, sredstev), so lahko vrstnikom v Ameriki ali Zahodni Evropi enakovredni samo v temeljnem znanju. Tisti, ki so tudi kasneje enakovredni, so samo redka izjema.

Kako spremeniti ta odnos, da bi Jugoslavija le še ujela vlak, ki pelje v razvito družbo? Tu je v bistvu že vse jasno, le najodgovornejši dejavniki v naši družbi bi morali storiti, kar njihovi »kolegi« v svetu delajo že dolgo časa. Z vsemi močmi podprejo najnaprednejše gospodarske veje, ki so sposobne dvigniti vso družbo na višjo raven razvitosti. Toda brez družbene pomoči in razumevanja dejavnosti bodočnosti niti v najbolj razvitih deželah ne bi zmogle potegniti vlaka družbenega in gospodarskega napredka. Ali se tega pri nas dovolj zavedamo?

Boris Rugelj

Razvojne iluzije

Gospodarstvo in vso družbo pretresajo razvojni krči, ki nas silijo k stopicanju na mestu. Še vedno namreč porabimo več, kot bi smeli glede na realno ustvarjeni družbeni proizvod, hkrati pa se naše obveznosti do tujine tudi letos in prihodnje leto ne bodo bistveno zmanjšale v primerjavi z dosedanjimi. Znašli smo se v neprijetnem precepu: hitrejši gospodarski in družbeni razvoj je v interesu vseh delavcev, hkrati pa nam omejene materialne možnosti onemogočajo uresničiti marsikatero razvojno željo. Kljub temu da se tega vsi zavedamo, pa še naprej trmoglavimo in ob vsaki priložnosti vztrajamo pri naštevanju razvojnih potreb v krajevnih skupnostih, občinah, republikah in federaciji.

V tej zvezi je tipična razprava tovariša Miklavčiča, ki je v okviru priprav na 12. sejo CK ZK Slovenije govoril o opiranju Tomosa na lastne sile.

Kot je poudaril, so v omenjenem kolektivu lani povečali fizični obseg proizvodnje za 7 odstotkov, v letošnjem letu pa še za 11 odstotkov. Hkrati so v dveh letih zmanjšali število zaposlenih in bistveno povečali konvertibilni izvoz (od 4 na 19 milijonov dolarjev). Svoje razvojne možnosti pa vidijo v tehnološkem posodabljanju proizvodnje, saj bodo lahko le tako povečali konkurenčnost na tujem. Denar za naložbe bodo zbrali tudi s prispevki sovlagateljev iz vse Jugoslavije. Skrbi pa jih zakon o investicijah, ki prepoveduje naložbe tistim gospodarskim organizacijam, ki nimajo lastnih obratnih sredstev. Zato je omenjeni razpravljalec predlagal, naj bi poiskali ustrezno rešitev na ravni republike.

Pa smo tam. Takšnih gospodarskih organizacij, ki so brez lastnih obratnih sredstev in ki bi se rade razvijale s pomočjo bančnih sredstev (ki jih ni), oz. sredstev združenega dela, je precej. Domače akumulacije je premalo za vse razvojne želje, tuji pa se bomo morali odrekati bolj, kot smo se ji doslej. Denarja za razvoj vseh je premalo in to je boleča resnica, s katero se bomo morali slej ko prej sprijazniti. Minili so časi, ko so lahko v gospodarstvu kar vsevprek najemali poceni posojila za obratna sredstva v bankah, lastni denar pa so porabili za naložbe.

E. L.

ODMEVI MNENJA STALIŠČA

Delegati v skupščini SPIZ niso vedeli, o čem odločajo

Prosim, da objavite v glasilu Delavska enotnost tale moj prispevek, ki naj bi pripomogel k večji obveščenosti javnosti o nekaterih pojavih v skupščini skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Želela bi posredovati dogodke in odločitve skupščine, o katerih do danes še nihče ni pisal. Mnogo se je pisalo o zvišanju pokojnin, o rešitvi problematike akontacij nadomestila delovnim invalidom za leto 1984, nič pa ni bilo napisano o sklepu, ki se nanaša na izračun nadomestila osebnih dohodkov delovnim invalidom za leto 1982 in 1983, ko so bili invalidi prikrajšani zanje. O tem je že pisal novinar Delavske enotnosti Ivo Kuljaj dne 12. 7. 1984, zato tega ne bi ponavljala.

Zasedanja skupščine dne 18. 9. 1984 sem se udeležila kot delegatka zbora delegatov SPIZ občine Maribor Pobrežje, kamor sem tudi posredovala stališča zbora delegatov, podprta tudi s strani sindikata. V teh stališčih smo zahtevali, da se delovnim invalidom vrne denar, za katerega so bili prikrajšani zaradi napačne uporabe določil prej veljavnega statuta SPIZ pri odmeri nadomestil zaradi nižjega osebnega dohodka na drugih delih in nalogah. Organi skupnosti so namreč vzeli kot osnovo za izračun nadomestila le 100 % delovne rezultate delovnega invalida na prejšnjih delih in nalogah, niso pa upoštevali osebnega dohodka za preseg norm, zato je bilo tudi izračunano nadomestilo nižje. Da tak izračun nadomestila osebnega dohodka ni pravilen, je ugotovilo tudi sodišče združenega dela pokojninskega in invalidskega zavarovanja v vseh primerih, ko so invalidi sprožili spor. Žal pa spora niso sprožili vsi invalidi in tako naj bi imeli pravilno izračunano nadomestilo osebnega dohodka le tisti, ki so o tem dobili sodno odločbo. Takšno je bilo stališče strokovnih služb SPIZ, sklicujoč se na določila njihovega statuta. In ravno ta problem smo s svojimi predlogi v skupščini želeli rešiti in podali že omenjeni predlog.

Predloge, ki sem jih v skupščini posredovala, so drugi delegati z odobravanjem (aplavzom) sprejeli. Po 3-urni razpravi, v kateri sem se konfrontirala, pa tudi drugi delegati, s predstavniki strokovnih služb SPIZ, smo glasovali za predlog sklepa, ki je bil delegatom dostavljen tik pred sejo skupščine na mizo, ki ga nisem razumela niti jaz, ki sem bila s problematiko bolj seznanjena, kaj šele drugi delegati. Predlog sklepa se je poenostavljeno glasil takole: pri odmeri nadomestila osebnega dohodka po 103. členu statuta se vedno vzame za osnovo le 100 % rezultate dela delovnega invalida na delih in nalogah, ki jih je opravljal pred nastopom invalidnosti. Predlog sklepa je bil med drugim obrazložen tudi z dejstvom, da so o takem stališču dosegli soglasje na sestanku, na kateręm naj bi med drugimi sodelovali tudi predstavniki republiškega sveta zveze sindikatov in sodišča združenega dela, ki so se do skupščine zavzemali in odločali v korist delovnih invalidov, to je, da se za osnovo vzame tudi osebni dohodek za preseg norme. To me je tudi vodilo, da sem glasovala za sporno, na mizo položeno formulacijo sklepa. Po seji skupščine sem izvedela, da navedbe o soglasju pri oblikovanju predloga sklepa s sindikatom in sodiščem združenega dela ne držijo.

Skupščina se je vodila tako, kot da je poleg predlaganega sklepa bilo sprejeto tudi vse, kar sem predlagala kot delegatka našega zbora delegatov, za kar se je zavzemala tudi predstavnica republiškega sveta zveze sindikatov. Ker pa so bili moji predlogi v nasprotju s predlaganim in sprejetim sklepom strokovnih služb SPIZ, to ne more držati. Menim, da nihče, tudi predsednik skupščine, ni vedel, o čem se je pravzaprav sklepalo.

Menim, da je do takšnega sklepa v skupščini SPIZ prišlo zaradi tega, ker strokovne službe SPIZ svojega predloga niso dostavile pravočasno, z vabilom na zasedanje, tako da bi se o njem lahko posvetovali v svoji bazi. Tako pa je bil sklep, ki je za invalide zelo pomemben, sprejet v nasprotju z njihovimi interesi, ki jih podpirajo tudi neinvalidi, poleg tega pa tudi sprejet po neustreznem postopku. Delegati so bili izigrani, saj so jim zagotavljali, da so stališča v zvezi s tem sklepom usklajena z omenjenima organoma. Strokovne službe bi morale v skupščini obrazložiti, kateri predlogi delegatov so glede na njihov predlog lahko sprejeti in kateri ne, tako da bi bilo delegatom jasno, o čem glasujejo. Delegati so v prepričanju, da so sprejeti tudi vsi njihovi predlogi, tudi glasovali.

Le z opisanim ravnanjem so si strokovne službe SPIZ zagotovile naš glas, kar je v nasprotju z interesi delovnih invalidov, podprtih s stališči sindikata, pa tudi z odločbami sodišča združenega dela.

Menim, da se mora takšno obnašanje strokovnih služb v skupščinah nehati, saj se delegati z njimi glede na njihovo poznavanje problematike in argumentiranje njihovih stališč z množico določil zakonov in drugih aktov ne morejo spuščati v razprave, in pod njihovimi pritiski v skupščinah pogosto glasujejo za odločitve, ki niso odraz volje in interesov delegatske baze. Ali nas bodo res pripravili do tega, da bomo izgubili še tisto nekaj volje, ki je imamo za delovanje v delegatskem sistemu.

Tokrat nam ni uspelo v skupščini uveljaviti stališče, ki je imelo široko družbeno podporo s strani republiškega sveta zveze sindikatov in sodišča združenega dela. Kako bomo lahko uspeli tedaj, ko bomo prihajali v skupščino brez te podpore?

Delegatka za skupščine samoupravnih interesnih skupnosti
Ljuba Fistrovič

Novo vodstvo, večji delovni zagon

V 38. številki vašega časopisa z dne 27. septembra 1984 je bil na 2. strani objavljen moj odgovor na članek: »Novo vodstvo, večji delovni zagon«, ki sem ga naslovil na vašega odgovornega urednika v zvezi s člankom, objavljenim pod istim naslovom v Delavski enotnosti številka 34. Zahvaljujem se vam za hitro objavo, vendar pa me je začudilo svojevoljno prikrojevanje dela mojega odgovora. Drugi odstavek je namreč pri besedi... »ostalih« zaključen in izpuščeno je nadaljevanje vse do novega odstavka »Poudarim pa naj...«.

Ta izpuščeni del mojega odgovora je pomemben, saj se iz njega vidi, da ravnanje vašega novinarja Emila Laha ni bilo v skladu z etiko novinarstva v naši družbi. Uredništvo bi moralo javnost seznaniti s celotnim odgovorom, če zares menite, da je vsak avtor odgovoren za svoj prispevek. Zato pričakujem, da boste to storili naknadno.

Marjan Gaspari, dipl. inž.
Ljubljana
Einspilerjeva 5

Pripis uredništva:

Še vedno mislimo, da del pisma Marjana Gasparija, ki smo ga morali zaradi preobsežnosti skrajšati, ne daje novih osvetlitev problematike Medicoingeneeringa.

»Misliš, da si Krištof Kolumb«

V uredništvo smo prejeli pismo delavcev Fructala iz Ajdovščine, v katerem navajajo nove podrobnosti v zvezi z njihovo izključitvijo iz delovne organizacije, ter tudi polemizirajo s pismom, ki ga je v imenu delovne organizacije napisal Franc Batagelj. Že v uvodnem komentarju, ki je bil objavljen skupaj s člankom Andreja Ulage in pismom Franca Batagelja v 37. številki Delavske enotnosti, smo zapisali, naj bi objava pomagala samoupravnim organom in družbenopolitičnim organizacijam rešiti sporna vprašanja. Kot smo obveščeni, so se tega dela že lotili in lahko pričakujemo rešitev zapletov. Zato v uredništvu menimo, da za zdaj ni treba nadaljevati javne polemike. Bomo pa še poročali o urejanju inovacijske dejavnosti in s težavami v zvezi z njo v Fructalu pa tudi drugod.

Stvari jim uhajajo iz rok

Podobno pismo smo prejeli od petih delavcev iz Alka Ljubljana, v katerem opozarjajo, da se ne rešuje problematika, o kateri smo pisali v 35. številki Delavske enotnosti. Obveščeni smo, da se, čeprav (pre)počasi, tudi tu rešujejo vprašanja predvsem v zvezi komunistov in drugih pristojnih inštitucijah, in zato tudi s polemiko o medsebojnih odnosih in obtožbah v tem ljubljanskem ozdu v časopisu zdaj ne bomo nadaljevali.

Še o neutemeljeni obtožbi

V zadnjih dveh številkah smo objavili tri pisma, ki nam in bralcem dokazujejo neutemeljenost obtožbe, objavljene v 35. številki Delavske enotnosti, na račun dr. Maksimiljana Berganta iz Titovega Velenja. V zadnjih dneh smo dobili iz Titovega Velenja še pisma s podobno vsebino od zdravniškega društva, invalidske komisije SPIZ, delavcev izpostave SPIZ in kluba zdravljenih alkoholikov. V vseh pismih nam podpisniki dokazujejo in obenem poudarjajo požrtvovalno, vestno in strokovno delo tovariša Berganta. Menimo, da z nadaljnjim objavljanjem prispevkov na račun naše dezinformacije, do katere je prišlo, ker nismo preverjali njene vsebine, ni treba nadaljevati. Opravičujemo se dr. Bergantu in vsem, ki so bili z objavo spornega prispevka prizadeti in jim želimo veliko uspeha pri delu.

Uredništvo

Rokovnik-priročnik za leto 1985 še boljši!

Delavska enotnost

Ob 13. seji CK ZKJ

Ugleda partije ne krnijo otroci revolucije

Mitja Maček

Marko Bricelj

Fani Selan

Partijska razprava o predlogu za sklepe 13. seje CK ZKJ je dosegla v temeljnih samoupravnih okoljih vrhunec. Članstvo se je resno in kritično lotilo gospodarskih in družbenih zagat, posebno tistih, ki najbolj tarejo ljudi v njihovih organizacijah. Komunisti iščejo izhode, utrjujejo že izbrana pota razvoja in samoupravnega odločanja, vztrajajo, da je potrebno uveljavljati usmeritve in sklepe z zadnjih partijskih in drugih kongresov ter v ustavi in v zakonu o združenem delu, ne pa vedno znova dvomiti o njih, in to dostikrat v imenu delavskega razreda, vendar brez njegove vednosti in privoljenja.

Dosedanja razprava kaže tudi, da so se v številnih osnovnih organizacijah ZK spoprijeli s trdim orehom — moralnim likom današnjega komunista, njegovim vedenjem in ravnanjem, z njegovim zglednim ali slabim delom na delovnem mestu, skratka spregovorili so o tistem, kar mora na sedanji stopnji družbenega razvoja odlikovati komuniste v boju za delavsko oblast brez posredništva, za samoupravljanje brez birokratskega in političnotehnokratskega tutorstva in za doseganje gospodarskih uspehov — ciljev stabilizacije z boljšim delom in smotrnejšim gospodarjenjem, pri čemer pa morajo imeti tržne zakonitosti večjo veljavo.

V uredništvo smo povabili na pogovor o dosedanji razpravi o predlogu za sklepe 13. seje CK ZKJ Marka Briclja iz Dekorativne tovarne Ljubljana, Mitjo Mačka iz Kartonažne tovarne Ljubljana, Fani Selan iz Notranjskega zdravstvenega doma, tozd Logatec, Andreja Zabukovca iz delovne skupnosti uprave občine Ljubljana Center in Štefana Novaka iz Elme Črnuče.

Ne znajdemo se, ker to ni več partija oblasti

»Ko spremljam razpravo o predlaganih sklepih, vidim, da so skorajda povsod v ospredju gospodarske teme, kajti čas je takšen, da se jim ne moremo izogniti in ne izogibati. Tudi pri nas smo jim namenili precej pozornosti, čeprav smo lahko zadovoljni z rezultati gospodarjenja. Že več kot poldrugo desetletje nimamo posebno hudih težav, uspeli smo izvoziti za 30 odstotkov na tuje trge...,« je dejal **Marko Bricelj.**

Pa se da delati drugače

»Zmeraj seveda ni tako, kot pravi Maček,« je opozoril **Štefan Novak.** »Na partijski seji se mora strokovnjak prilgoditi razpravi, biti mora razumljiv, pa naj govori o čemer koli. Pri nas, v naši temeljni in partijski organizaciji, je že tako, zato nimamo trenj. Lahko celo rečem, da se nam je posrečilo uveljaviti takšen način dela, da se komunisti posvetujemo pred vsakim pomembnejšim dejanjem ali sestankom.

Mene ste sicer povabili kot sindikalnega predstavnika. Vendar moram povedati, da smo se v naši partijski organizaciji spraševali, zakaj je bila potrebna 13. seja CK ZKJ. Sodim in takšno je mnenje komunistov in nečlanov ZK, da osnutek sklepov ni nič novega. Vse to imamo zapisano v kongresnih listinah, v dolgoročnem programu stabilizacije. To, več in še bolje napisano. Toda tega ne uresničujemo in 13. seje ne bi bilo treba, če bi se komunisti zares borili za vsebino teh listin, za nove odnose v samoupravljanju, pa tudi za drugačne, bolj človeške odnose med ljudmi. Tega nismo delali, zato smo izgubili veliko ugleda. Naš oportunizem je rakasta tvorba v partiji, komunist na sestanku, ne pa na delovnem mestu in v življenju, v vsakdanjem boju za samoupravljanje, za resnico in napredek pa je tisto, kar imenujemo sopotništvo v partiji zaradi pridobitništva, povzpenjanja s komolci, kar izničuje ugled Zveze komunistov.«

»To je osnovno vprašanje,« je dejal **Andrej Zabukovec,** »ki pa ni dovolj v ospredju sedanje razprave. Gre za diferenciacijo v Zvezi komunistov, kar pa po mojem trdnem prepričanju ni nič drugega kot to, da odstranimo iz nje slabe delavce, oportuniste, ljudi pač, ki jih sicer prinese vsaka porevolucionarna doba. Izrazito škodljive težnje vidim zlasti pri tistih članih ZK, ki so obremenjeni s pridobitništvom in oblastiželjnostjo in ki imajo zagotovljeno ekonomsko in socialno varnost. Ti ne vidijo v sedanjih prizadevanjih in revoluciji sploh nuje po večjem samoupravljanju in resnični oblasti delavskega razreda, ampak potrjevanje in izboljševanje svojega gmotnega položaja. Tega se je pri nas nabralo preveč, zato se tudi naši organi toliko ukvarjajo z vprašanjem, kako pridobiti članstvo za izpolnjevanje družbenih nalog in poslanstva partije povsod; zato se izčrpavamo s tem, kako bomo pritegnili nedejavni del članov ZK, namesto da bi izpolnjevali naloge in odpravljali težave v družbi.«

»Drugi del razprave je bil bolj zanimiv. Spopadli smo se z vprašanjem, zakaj je toliko članov ZK komunistov le na sestankih, zakaj ni bolj začutiti naših članov na terenu, v krajevnih skupnostih, v SZDL. Tu smo šibki in to organizacijsko in vsebinsko. Stvar bo treba premakniti in se pogovoriti o vsakem komunistu in njegovem ravnanju na terenu. Seveda je to mnogo lažje v delovni organizaciji, kajti že v času evidentiranja za samoupravne organe in vodstva sindikata in mladine pazimo, da evidentiramo tudi člane ZK. Seveda takšne, ki znajo nastopati in se boriti za stališča svojih organizacij in višjih organov, predvsem pa morajo biti dobri delavci, kajti če to ni najpomembnejše pri ocenjevanju komunistov v vsakem delovnem okolju, potlej njegova beseda ne velja nič. Menimo, da imamo dobre ljudi v samoupravnih organih, poštene, delovne in borbene.«

»V naši temeljni organizaciji — Kartonažna Ljubljana — smo ugotovili, da nismo delali tako, kot bi morali. Nismo zadovoljni z delom komunistov delegatov in tudi ne z delom komunistov v delovni skupnosti skupnih služb in naših vodilnih organov. Eden izmed članov je na sestanku rekel celo, ali je še to sploh partijska organizacija, ko pa ugotavljamo toliko pomanjkljivosti, napak in ponavljanja sklepov in stališč,« je dejal **Mitja Maček.**

»Meni se zdi, da še zmeraj ne vemo, kako delati v novih razmerah, ko oblasti nimaš več v rokah, ko se moraš boriti za svoja stališča in predloge v sindikatu in v samoupravnih organih z argumenti in z osebnim zgledom. Kot da nimamo dovolj znanja, nismo se pripravljeni prilagoditi novim razmeram... Vse to pa krni ugled partijskih organizacij in po drugi strani, kar je seveda zelo dobro, hitro in krepko raste ugled in veljava sindikatu, kjer

Delavska enotnost

V SREDIŠČU POZORNOSTI

O letošnjih gospodarskih gibanjih

Država naj sprosti vajeti

Ena od poglavitnih značilnosti letošnjih gospodarskih gibanj so prvi koraki pri uresničevanju dolgoročne gospodarske stabilizacije. Razveseljivo je, da se je v prvih sedmih mesecih industrijska proizvodnja v naši republiki povečala za 3,5 odstotka (na jugoslovanski ravni za 4,7 odstotka v prvem polletju), konvertibilni izvoz je bil do konca avgusta večji za 14 odstotkov (jugoslovanski za 9 odstotkov), hkrati pa nam je v istem obdobju uspelo zmanjšati razkorak med rastjo osebnih dohodkov in cenami osnovnih življenjskih potrebščin. Najpomembnejše pa je, da se je začelo slovensko in jugoslovansko gospodarstvo preusmerjati in prilagajati novim zahtevam mednarodnega tržišča.

Gospodarski dosežki so prav gotovo ohrabrujoči za stabilizacijska prizadevanja, vendar z njimi v nobenem primeru ne smemo biti zadovoljni. Zavedati se moramo, da mnoge delovne organizacije niso izrabile vseh notranjih rezerv, sestava izvoza pa nas lahko resnično skrbi. Še vedno prodajamo na tuje predvsem surovine in reprodukcijski material, devizni iztržek pa je temu primerno nizek. Res je tudi, da del gospodarstva še kar naprej prodaja izdelke na domačem trgu, kjer so ekonomske zakonitosti šele začele uravnavati razmerje med ponudbo in povpraševanjem.

O ekonomskih zakonitostih

Zveza komunistov, sindikat in druge subjektivne sile so v minulih mesecih uspele okrepiti zavest ljudi o nujnosti večjega vključevanja v mednarodno delitev dela. Skoraj nihče ne dvomi, da je od konkurenčnosti gospodarstva na tujem odvisen naš gospodarski in družbeni napredek, materialna blaginja in duhovni razcvet delavcev in vseh delovnih ljudi. Skorajda povsem enotno ocenjujemo, da bi morale ekonomske zakonitosti še usodneje vplivati na položaj sleherne delovne organizacije in delavca. Težave pa so zato, ker še nismo zagotovili vseh možnosti za doslednejše uveljavljanje ekonomskih zakonitosti in da smo se prisiljeni prevečkrat zatekati k administrativnim gospodarskim ukrepom in odločitvam. Zavedamo se, da smo v minulih letih zanemarjali tehnološki razvoj in lastno znanje, učinkovitejšo organizacijo delovnega procesa in še marsikaj, posledice napačnega gospodarskega in družbenega razvoja pa vsi čutimo, še najbolj pa delavci z nižjimi osebnimi dohodki.

DRŽAVNE INTERVENCIJE IN GOSPODARSTVO

Na včerajšnji 12. seji CK ZK Slovenije so njegovi člani razpravljali o številnih idejnopolitičnih vidikih zapletenega gospodarskega položaja. Ugotavljali so, da se v naši družbeni praksi pojavljajo številne kritike na relaciji država-gospodarstvo. Zato je potrebno — kot je v uvodni razpravi poudaril Viktor Avbelj — potegniti ločnico, kaj je dobro in potrebno, in kateri posegi države niso ustrezni. V sodobni ekonomiji se namreč povsod pojavlja interventna vloga države.

Na vsakem koraku si zastavljamo vprašanje, kje je izhod iz nastalega položaja. Vsi si želimo čimhitrejše okrevanje našega gospodarstva, mižimo pa pred dejstvom, da enostavnih in hitrih rešitev ni, da ni mogoče gospodariti po starem in da se bodo učinki sedanjih stabilizacijskih prizadevanj občutneje pokazali šele čez nekaj let. Prav nerazumljivo je, da v delovnih organizacijah, občinah in še kje vsi na veliko govorijo o nujnosti stabilizacijske akcije, hkrati pa se domala nikjer nočejo odreči razvojnim željam, ki nimajo materialnega kritja.

Številne pasti

Nasploh je značilno, da pri uresničevanju dolgoročne gospodarske stabilizacije izgubljamo sapo in smer zaradi številnih pasti, ki so objektivne in subjektivne narave. Svetovna gospodarska kriza in naša prevelika zadolženost nedvomno krnita stabilizacijska prizadevanja, po drugi strani pa si sami mečemo polena pod noge. Stabilizacijska akcija nam najbolj zastaja zaradi idejnopolitične neenotnosti, ki prihaja do izraza pri uresničevanju dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Medtem ko eni prisegajo na čudežno moč ekonomskih zakonitosti, drugi dvigajo roko za večji vpliv državnih intervencij. Doseganje stabilizacijskih ciljev zlasti ovira nenehno sejanje dvomov v pravilno naravnanost omenjenega stabilizacijskega programa, ki je bil — kot vemo — plebiscitarno sprejet. Zato je zadnji čas, da program izpopolnimo ali pa se že enkrat zedinimo, da ga ni treba izpopolnjevati in vsebinsko spreminjati.

Teoretično je vse jasno

Najbolj bode v oči, da nam je teoretično vse jasno, v vsakdanji praksi pa dogovorjenega marsikdaj ne izpolnjujemo dosledno. Vzemimo za primer ekonomske stike s tujino. Vsi v en glas trobimo, da mora delavec resnično odločati o ustvarjenem dohodku, dinarskem in deviznem. V praksi pa delavci skorajda o ničemer ne odločajo, marveč imajo škarje in platno v rokah odtujeni centri moči, državni organi, zvezna administracija in birokracija na vseh ravneh. Lahko bi rekli, da smo tudi pri razvijanju samoupravne socialistične demokracije zašli v slepo ulico, iz katere krčevito iščemo izhod. Toda država in njeni organi so tako čvrsto v sedlu združenega dela, da je le-ta ne more vreči iz njega.

V razmerah padanja osebnega in družbenega standarda smo seveda vsi nervozni, partijske, sindikalne in druge razprave pa so polne kritičnih misli in kritiziranja vsega obstoječega, še zlasti najvišjih državnih in partijskih vrhov. Najbolj glasen je zlasti tako imenovani srednji sloj, ki delavce poziva k »vstaji«. Le-ti pa še vedno vztrajajo za stroji v proizvodnji in drugje, ker se zavedajo, da je mogoče na videz nepremostljive gospodarske in druge težave premagati le s trdim delom, v tovarnah, ne pa na ulicah.

Odrekanje delavcev in njihov boj za obstoj in napredek vseh je torej trenutno naša največja politična in gospodarska vrednota, ki nam omogoča nadaljnje stabilizacijske prodore. Ob tem pa se moramo zavedati, da stabilizacijske bitke ne bomo izborili le s pomočjo pridnih delavskih rok, ampak predvsem z nadaljnjim razvojem lastne tehnologije, znanja in informativnega sistema. Le tako bomo povečali našo konkurenčnost na tujem, hkrati pa bo razvoj samoupravljanja mogoč le, če bo delavec sploh lahko o čem odločal. Sedanja prešibka materialna osnova našega samoupravnega sistema namreč delavcu daje silno malo možnosti za neposredno odločanje o ustvarjenem dohodku.

Emil Lah

Razpoke v gospodarski razvezi

V slovenski kemični industriji, ki je nemara ena najbolj razdrobljenih gospodarskih dejavnostih pri nas, se pojavljajo v zadnjem obdobju v vse več tozdih težnje po osamosvojitvi. Nedavno tega se je tako razpletel petletni »zakon« med sežanskim Mitolom in Iplasom iz Kopra. Po za zdaj še neuradnih (lahko bi tudi dejali po ne povsem preverjenih) podatkih, v »zakonu« niso zadovoljni v tozdu Aera v Medvodah, v tovarni Krede v Srpenici (tozd Heliosa) v kanalskem Plastiku in še kje nemara. Pred dvema letoma smo pisali o načrtih za preoblikovanje sozda Kema v Mariboru v dva sozda, pisali smo o razvezi in ponovni zvezi med Donitom in Tesnili iz Velike Loke. Kemična industrija pa se pogovarja o povezavi vse slovenske kemične industrije bodisi v poslovne skupnosti ali kake druge oblike združevanja dela in sredstev. Skratka, v kemični industriji kar kipi zamisli o takšnih ali drugačnih oblikah povezav dela in sredstev, o katerih mnogi mislijo, da ne spadajo v sedanje oblike združenega dela.

Ob tem je seveda zanimivo vprašanje — ki pa ne velja samo za kemično industrijo: zakaj takorekoč praviloma (dislocirani) tozdi, ki so se osamosvojili, začno poslovati dosti uspešneje kot v prejšnji povezavi?

Je to veselje, začetna evforija, da so spet samostojni, da imajo ponovno (legalno priznane) vse dejavnosti delovne organizacije? Zanesljivo ne, čeprav je nekaj tega tudi v obnovljenem delovnem zagonu. Predvsem vpliva na dobre rezultate, da se nekdo, v tem primeru lastne strokovne službe, v polni meri ukvarja s poslovanjem, razvojem itd. Ugotovljeno je, da v velikih združbah skupne strokovne službe manj časa in pozornosti namenjajo dislociranim tozdom — kar je po svoje razumljivo.

Razumljivo pa je tudi, da to še zdaleč ni edini razlog. V kemiji so referendumi o združevanju organizacij združenega dela uspevali kar praviloma z dokaj slabo večino: najbolj uspešni so bili tisti z okoli 70 odstotki delavcev za združitev. Toda — ob razdružitvah je povprečje glasov za osamosvojitev čez 80 odstotkov!?

Na kaj kažejo ti podatki? Na to, da v mnogih organizacijah združenega dela komajda pričakajo razlog, zaradi katerega imajo možnosti za razvezo zakona, v katerega so jih ponavadi potisnili nekateri politični interesi.

V večini ločitvenih primerov se je namreč izkazalo, da združeni tozdi, niso storili kaj dosti za to, da bi zakon uspel. Zdaj pa to dejstvo tisti, ki bi radi spet začeli »na svoje«, izkoriščajo kot poglavitni argument za prekinitev zveze. Odgovor na vprašanje, ali je res bolje prekiniti »gospodarski zakon« zaradi slabo izpolnjenih (ali neizpolnjenih) medsebojnih dogovorov, ali pa pogledati, zakaj niso dogovori uresničeni in poskusiti pri tem kaj storiti, pa prepuščamo bralcem.

Boris Rugelj

Štefan Novak

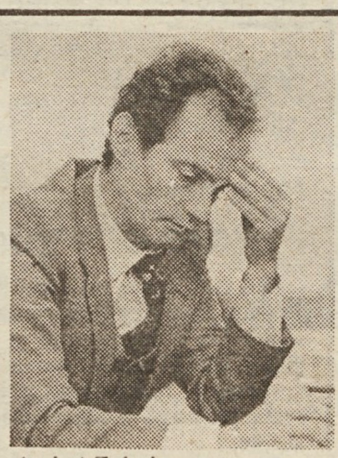

Andrej Zabukovec

vodstvo brez modrovanja (tudi člani ZK so med njimi) razpravlja, sprejema sklepe in se naravnost zapodi na delo. Za našo tovarno lahko rečem, da ljudje zelo zaupajo sindikalnemu vodstvu in tej organizaciji.

V začetku leta smo imeli partijsko problemsko konferenco o smereh razvoja KTL, sprejeli sklepe, se dogovorili za čiste odnose med tozdi in podobno. Vse to se prepočasi spreminja. Že dve leti pripravljamo referendum o delitvi po delu in rezultatih dela, premikamo roke, se dogovarjamo za nove... Pa še zmeraj se bojim, da bo rezultat problematičen, ko se bomo odločali ob koncu leta. Ljudje v proizvodnji so zadovoljni s sedanjim sistemom, dobro delajo in dobro zaslužijo, vse pa kaže, da je največ nezadovoljstva z osebnimi dohodki v skupnih službah in v kolektivnem poslovodnem organu. Zmeraj pravim, da je najprej treba pokazati rezultate in se potlej boriti za ustrezno plačilo. Tam pa se predolgo ukvarjajo z mikro organizacijo, s premestitvami in še to novo organizacijo so nam naredili zunaj, čeprav imamo doma strokovnjake. V odnosih strokovnjak — delavec pa dostikrat precej škriplje. Strokovnjaki kar na hitro določijo, kaj je strokovno in kaj politično vprašanje, in če se delavec obregne v kakšno rešitev, če to sproži na partijski seji, mu pomolijo pod nos odgovor, da je to strokovna plat stvari...«

Odnosi med komunisti so ogledalo razmer

»In ko že govorimo o ugledu partije! Strateško gledano, glede na program in na to, za kaj se partija kot celota zavzema, pa tudi v tujini ima velik ugled. Taktično pa ima zelo zelo majhnega, kajti meni je težko, sploh smo pozabili na to, povedati v partijski organizaciji, da je moj sotovariš nevednež, komolčar... Bolj udobno mi je, če tega ne storim. Pa to še ni vse. Tega ne storim tudi zato, ker mi lahko takoj prilepijo hude etikete. Najmanj to, da sem razdiralec. Je tako!? Danes imamo toliko etiket; za vsako priložnost najmanj dve in skupaj najmanj petindvajset, da ni vrag, da te ne bi ena zadela, če komu pokažeš ogledalo. Vedno dobiš žogico nazaj in mislim, da bi morali s tem opraviti prav v sedanjih razpravah. Če ne bomo, če bomo čakali na 13. sejo, ne vem kako bo... Drugi sklepi v pismu pa so v resnici le neizpolnjeni sklepi, pri čemer je treba zaostriti odgovornost v partiji, v drugih organih in tudi pri posameznikih.«

»V našem zdravstvenem domu,« je začela **Fani Selanova,** »smo dali na dnevni red odnose med komunisti. Kup težav izvira iz slabih odnosov med ljudmi in še posebej med komunisti. In če ni pravega zaupanja med komunisti v partijski organizaciji, veste, kam pelje pot. Dve leti smo imeli družbeno varstvo — razlog zanj so bili med drugim tudi slabi medsebojni odnosi — vendar še zmeraj ni tako, kot bi lahko bilo in bi moralo biti. Ni samokritičnosti, ni zaupanja! Pravzaprav mlajši komunisti niti ne vemo, kaj je samokritika! Sklepov sicer nismo sprejeli, kajti še se bomo morali pogovoriti o teh vprašanjih.«

»Pravzaprav je zanimivo, kako tudi komunisti dopuščamo škodljive pojave. Sami govorimo o krajah, malverzacijah, prekoračitvah pristojnosti, pa se nikomur nič ne zgodi. Tako je vsaj pogosto,« je razmišljal tov. **Zabukovec.** »V naši partijski organizaciji smo pred dvema letoma naredili preboj na tem področju, kaznovali smo ljudi, ki so se vedli neodgovorno in na področju stanovanjskega gospodarstva naredili škodo. Zdaj je mir in lahko rečem, da je bil tisti rez potreben in koristen.«

»Sedaj res govorimo le o slabih straneh dela v partiji. Nič hudega, kajti take najbolj kazijo partijo. Zaradi njih ni ‚priliva' mladih delavcev in strokovnjakov v partijo. Nam je po nekaj letih uspelo, da bomo letos včlanili mladega, dobrega delavca. Evidentirali smo jih več, dva še zelo resno, vendar nista pristala. Delavcev z nizkimi osebnimi dohodki pa sploh ne moremo pritegniti v partijo. Zakaj ne, se sprašujem. Vidim pa, da če čim bolj drezamo v takega, manj nam pove,« je opozoril tov. **Maček.**

»Bolj ali manj smo se v naši razpravi,« je menil **Novak,** »vrteli v okvirih osnovne organizacije. Vendar mislim, da ta naša razmišljanja, ki so gotovo sad razprav v organizacijah, veljajo tudi navzgor. Ljudje skrbno spremljajo, kaj govorimo, kako mislimo, in ne bi se smelo zgoditi, da bi tudi tokrat ostali le pri besedah. Diferenciacija mora biti. V naši osnovni organizaciji — Gospodinjski aparati — so zaradi nedelavnosti izključili dva člana, pred dobrim letom tudi v moji organizacji zaradi tega, ker sta bila slaba delavca in tudi moralno-politično oporečna.«

»Saj pravzaprav niti ni težko izključiti koga iz partije zaradi nedelavnosti,« je dejal tov. **Zabukovec.** »To je težje, če ne dela skladno s partijskimi stališči ali celo proti programu. Taki se pritožujejo od občine do Ljubljane in Beograda, postopek se vleče in na koncu celo ljudje zgubijo voljo razpravljati še o tem. Naredili smo pravi sodni postopek ob izključitvi, saj potrebujejo fotokopije materialov, ki ga bremenijo in kaj vem kaj še. Pa še tole bi povedal ob tem. Ne sodimo ljudi po tem, le po tem, ali se oglašajo na partijskih sestankih. V moji osnovni organizaciji so ljudje, ki se v petih letih niso oglasili, so pa zelo dobri delavci, tovariški, zavzeto delajo v samoupravnih organih in v krajevni skupnosti. Skratka skoraj idealni komunisti, ne pa prednaročniki za razpravo v partijski organizaciji.«

Ni dovolj, da smo si na jasnem le v OOZK

»Rad bi se vrnil k tistemu, kar sem povedal, da je namreč potrebno razščiščevanje tudi navzgor,« je dodal tov. **Novak.** »Nedvomno želi CK s to razpravo med drugim potrditev svojih sklepov, vendar pobude osnovnih organizacij morajo priti v ospredje. Sodbe in mnenja članstva imamo in s tem se je treba soočiti na vseh ravneh organiziranosti Zveze komunistov.«

»Bojim se,« je opozoril tov. **Zabukovec,** »da se bo konica obrusila na poti do CK ZKJ. Če se spomnim seje, vsaj toliko, kot je bilo moči videti in slišati po televiziji, je bila ostra razprava, predlog za sklep je že manj oster in naši člani pravijo, da je nevarnost, da po tej silni razpravi in kritičnosti, številnih pobudah dokument vendarle ne bo takšen, kot ga potrebujemo za sedanjo rabo. Ne nazadnje pa moram povedati še to: mi se kaj hitro diferenciramo v osnovni partijski organizaciji, tudi kazni lahko sprejemamo, drugo vprašanje pa je, če se bo diferenciacija nadaljevala v občinskih in centralnih komitejih. Pa ne samo tam, povsod, kjer delajo komunisti! Samo spomnimo se dveh let nazaj, ko smo toliko govorili o osebni in skupni odgovornosti. Kaj je nastalo iz tega? Kaj kmalu so se pojavili nekakšni odvetniki, da naša revolucija ne žre svojih otrok. Saj ne gre za to! In sploh, ali so res vsi naši otroci, ki so zdaj v Zvezi komunistov?«

»Če smo šli v to, da uredimo vrste v osnovnih organizacijah, potlej mora CK poskrbeti in skrbeti, da bo to teklo naprej,« je dodal **Mitja Maček.** »Ali se sploh zavedate, kaj si mislijo ljudje, ko zvečer dobiš zagotovilo, da se cena tega in tega izdelka ne bo povečala, drugi organ, v katerem so tudi komunisti, pa določi višjo ceno, ki velja že zjutraj. Vem, težko je urediti vse naenkrat, tudi stare napake se bodo ponavljale, vendar pa jim moramo spodrezati korenine. To zahteva članstvo.«

»Ta akcija mora iz osnovnih organizacij ZK naprej. Ne sme trajati le do sprejema sklepov. Naravnost srečen bi bil, če bi prihodnje leto lahko ugotovili, da imamo toliko in toliko manj dolgov do tujine in da smo tudi sklepe 13. seje CK ZKJ začeli izpolnjevati. Če bomo opazili prizadevnost komunistov povsod, če bo njihova beseda veljala več in če bodo besede potrjevali z dejanji.«

Marjan Horvat

7 DNI V SINDIKATIH

Predsedstvo sveta ZSJ o davčnem sistemu

Da bi tudi posameznik več ustvarjal

Člani predsedstva sveta ZSJ so opozorili na več slabosti davčne politike in davčnega sistema nasploh in mu naprtili tudi krivdo za večino socialnih razlik.

Niti razcepljenost davčnega sistema, ki je povzročila velikanske razlike, ga ni opravičila pred sindikalno kritiko. Očitajo mu, da se je preveč opiral na dohodek in osebne dohodke, zato bi morali ti krivico odpraviti. Lani so na primer davki na premoženje in druge prihodke prebivalcev znašali komaj 5,7 odstotka oziroma trikrat manj od skupnih davkov iz dohodka tozdov in osebnih dohodkov delvcev.

Enotni jugoslovanski trg pa rušijo tudi davčne olajšave za »svoje« izdelke in čezmerno obdavčevanje »tujih« proizvodov. Delež davkov in prispevkov je znašal lani v dohodku po republikah in pokrajinah od 2,45 do 10,96 odstotka.

Nič se ni spremenilo niti pri obdavčevanju zaslužka: tega ponekod obremenjujejo še precejšnji občinski prispevki. Član predsedstva Lazar Djodić je v uvodu dejal, da se slabosti davčnega sistema in davčne politike kažejo še posebno v prometu nepremičnin, prisvajanju vseh oblik rente, prelivanju družbene lastnine v zasebno, prihodkih honorarnega dela ter špekulacijah z devizami in raznimi drugimi dohodki.

V oči »bodejo« tudi veliki prihranki manjšega dela prebivalstva, od koder izvira tudi velika kupna moč teh »petičnežev«, ki povzročajo opravičena negodovanja tistih, ki so lani zaslužili od osem do šestnajst tisoč dinarjev na mesec, teh pa je bilo več kot polovica zaposlenih v družbenem sektorju.

Na drugi strani pa je marca letos znašala vsota vseh hranilnih vlog 66 odstotkov od skupne mase izplačanih osebnih dohodkov v letu 1983.

Glavno vprašanje na seji predsedstva sveta ZSJ je bila preobrazba davčnega sistema, odgovor nanj pa so našli v dolgoročnem programu gospodarske stabilizacije. Glavne naloge so torej:

— čimvečja usklajenost davčne politike v vsem jugoslovanskem prostoru, krepitev akumulativne in reproduktivne sposobnosti gospodarstva, zmanjševanje socialnih razlik in krepitev socialne vloge davkov. Za izpolnitev teh nalog pa bo treba okrepiti in bolje usposobiti davčne službe.

Korak k večji konkretizaciji teh nalog pa je bila razprava, češ da že imamo progresivno obdavčevanje in naj ne bi več obdavčevali avtomobilov in podobnih stvari, ker so ti obdavčeni že na sto drugih načinov ter da je treba najti način za obdavčevanje tudi nevidnega premoženja in podobno.

Zvezni sekretar za finance Vlado Klemenčič pa je potrdil, da si zvezni izvršni svet prizadeva za večjo usklajenost davčnih stopenj in dajatev, tako da bi se razlike med republikami in pokrajinama zmanjšale od sedanjih 5 do 40 odstotkov na 5 do 10 odstotkov, tudi razpon med ostalimi oblikami davkov bi se moral zmanjšati od 5—11 na 6—8 odstotkov.

— Najpomembnejše je, da postane davčni sistem pravičen in pobudnik združenega dela in vsakega posameznika za čimvečjo ustvarjalnost, je geslo ZIS, kot je dejal Klemenčič. Precejšnjo pozornost je vzbudilo tudi davčno obravnavanje »vidne in nevidne imovine«. Zavzeli so se za aktivno davčno in socialno politiko, ne pa za »lov na čarovnice«, ki bi odvrnil ljudi od varčevanja.

Prihodki od obresti hranilnih vlog so postali uganka v tem smislu, ali jih obdavčevati ali ne, saj prinašajo določenemu sloju prebivalstva precej dobička.

— Družba, ki ne varčuje, je obsojena na propad in ne more obstajati, je opozoril Bogoljub Nedeljković, medtem pa se zavzel za takšno davčno politiko, ki bo spodbujala vlaganja tako družbe kot posameznikov v družbeno najustreznejše dejavnosti. To pa prav gotovo niso »bifejčki«, ki jih odpirajo celo zdravniki, je sklenil Nedeljković.

Ob dejstvu, da od nekod moramo dobiti precej več denarja, toliko bolj, ker moramo gospodarstvo razbremeniti nekaterih davščin, je bila izražena tudi bojazen, da bi drobno gospodarstvo in kmetijstvo potegnila debelejši konec, zato je Tibor Njari zahteval, da je treba razlikovati med tem, ali goji kdo na primer žitarice ali jagode, ki dajo desetkrat večji pridelek na hektar.

Lojze Fortuna je opozoril, da davčnega sistema ne moremo obravnavati ločeno od drugih sistemskih vprašanj. Pri tem ga je podprl tudi predsednik Dušan Bogdanov in pozval republiške in pokrajinske svete, naj ne ostanejo na pol poti.

Poleg davčne politike so člani predsedstva obravnavali tudi aktualna vprašanja socialnih razlik, o katerih je uvodoma govoril Zdravko Krvina, član predsedstva sveta ZSJ.

Stanimir Božanić

Mirko Rusjan, predsednik RO sindikata delavcev v gostinstvu in turizmu:

Maščuje se nam mačehovski odnos do kadrov

Te dni bo v Portorožu prvo zvezno delovno srečanje gostincev in turističnih delavcev

Čeprav je letošnja turistična sezona takorekoč pri kraju, imajo delavci na tem področju še vedno polne roke dela. Posebno tam, kjer ni bistvene razlike med poletjem in zimo ali med pomladjo in jesenjo. Nekako tako je bilo tudi na ta deževni torek v solkanskem hotelu Sabotin.

»Zjutraj so se podražili tobačni izdelki, zato smo morali svoje običajne delovne dolžnosti nekoliko preložiti in dati prednost cigaretam,« mi pove Mirko Rusjan, pomočnik direktorja Hotelsko-gostinskega podjetja Gorica, ki je od letošnjega aprila dalje tudi predsednik republiškega odbora sindikata delavcev v gostinstvu in turizmu. »Pozna se Novi Gorici, da so za zdaj zaprta vrata nekdanjega hotela Argonavti. Več gostov je zdaj v Parku, Sabotinu in seveda tudi v vseh naših restavracijah, bifejih in drugih poslovnih enotah. Več obiskovalcev pa pomeni več dolžnosti, več skrbi...«

»Po drugi plati pa pomenijo polne roke dela tudi dohodek. Ali je morda pri vas drugače?«

»Ne, ne moremo se pritoževati. Naša delovna organizacija namreč združuje kar 35 obratov oziroma poslovnih enot in gre kar v redu. Da je tako, se lahko, vsaj po moji presoji, v precejšnji meri zahvalimo tudi našemu sistemu nagrajevanja. Kdor se trudi, lahko tudi dobro zasluži. Od besed smo prešli k dejanskemu nagrajevanju po rezultatih dela, kar pridne delavce razumljivo zelo spodbuja. Tako so lahko na enakih delovnih mestih razlike med osebnimi dohodki zelo velike. Tudi stoodstotne. In prav v izpopolnjevanju sistema nagrajevanja po rezultatih dela vidim možnosti razvoja. Pa ne le v gostinstvu in turizmu, tudi na drugih področjih...«

»Kaj pa izkupiček letošnje turistične sezone v širšem smislu? Do septembra smo v Jugoslaviji iztržili od tujih gostov blizu 750 milijonov dolarjev. Ali ni to, glede na možnosti, ki jih imamo, kljub vsemu malo?«

»Vsekakor. Zadnjič sem slišal, da bo letošnja bera Španije od turizma okoli osem milijard dolarjev. Ne poznam natančno njihove metodologije izračunavanja tovrstnega dohodka, a četudi bi dohodek bil ta za tretjino manjši, je za naše pojme še vedno sanjsko velik. Ker sami s seboj nikakor ne moremo biti pretirano zadovoljni, pa je v vsem skupaj le svetla točka. Dohodki od turizma Italije, Avstrije, Švice, Grčije, Španije, Portugalske in tudi drugih držav nas opozarjajo, da še nismo rekli zadnje besede, da še nismo izkoristili svojih rezerv.«

»Kaj bi bilo po vaše potrebno storiti, da bi privabili še več takih gostov, od katerih bi kaj imeli?«

»Naša ponudba je preskromna, gre pa tudi za vprašanje kadrov. Tu smo pravi siromaki, pa čeprav se vse bolj zavedamo, da so sposobni, izobraženi, motivirani in razpoloženi delavci, ki ljubijo svoje delo, temelj oziroma osnova za vsak uspeh. Z njimi smo dolga desetletja mačehovsko ravnali. Matere so včasih celo grozile svojim otrokom: »Če ne boš priden, če se ne boš učil, boš šel pa za natakarja!« In precej stare mislenosti je še vedno med nami. Zato tudi tako skromen vpis na šolah za gostinsko-turistične delavce. Celo v Dubrovniku ni pravega zanimanja za ta poklic. Če ne bomo znali poskrbeti za kadre in če ne bomo dojeli gospodarskega in političnega pomena strokovnega dela v gostinstvu in turizmu, potlej si še dolgo ne moremo kaj dosti obetati od te gospodarske dejavnosti, ki ji radi rečemo prednostna.«

»In kaj imate kot predsednik republiškega odbora sindikata delavcev v gostinstvu in turizmu te dni najpogosteje v mislih?«

»Poglavitna naloga odbora je skrb za delavce v najširšem smislu besede. Gre za delovne razmere, vzgojo, izobraževanje, družbeno prehrano, nagrajevanje po rezultatih dela, življenjski standard sploh. Še precej dela nas čaka, ker smo se v preteklosti mačehovsko vedli do ljudi, od katerih toliko pričakujemo. Sicer pa mi misli vse pogosteje uhajajo v Portorož, kjer bo te dni zvezno delovno srečanje naših delavcev, in pa v Rogaško Slatino. Tu bo vsakoletni gostinsko-turistični zbor, torej priložnost za snidenje in pošten pogovor o nadaljnji poti.«

Andrej Ulaga

Od četrtka do četrtka

Konec septembra je sindikalna dejavnost zaživela, posebno pogosto se sestajajo občinski sindikalni sveti, njihove komisije, nič pa ne zaostajajo republiški odbori. Od prejšnjega četrtka pa do danes je bilo 39 sej, v prejšnjem tednu pa kar 55 (podatki informativne službe RS ZSS).

Člani svetov in odborov največ razpravljajo o panožnih sporazumih, o pridobivanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Povsod ocenjujejo gospodarski položaj po zaključnem računu prvega polletja in razpravljajo o sklepih 13. seje CK ZKJ ter o vlogi sindikata pri njihovem uresničevanju. Pogovarjajo se tudi o konkretnih nalogah iz dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije, o nalogah na ožjih področjih, nenazadnje o družbenoekonomskem položaju delavcev.

ROS delavcev družbenih in državnih organov

Največ o sporazumih

Člani izvršnega odbora republiškega odbora sindikata delavcev družbenih in državnih organov Slovenije so na 11. seji, ki je bila minuli torek, največ pozornosti posvetili obravnavi osnutkov samoupravnih sporazumov dejavnosti o osebnih dohodkih in skupni porabi (za delovne skupnosti DPO, družbenih organizacij in društev; za delovne skupnosti strokovnih služb sis in za delovne skupnosti strokovnih služb KS). Izdelali so rokovni okvir in sprejeli sklep o vsebini razprav. Posebej so opozorili na poglavje kazalcev v primerjavi z gospodarstvom na podlagi minulega dela in kot novost primerjanje rezultatov dela delovnih skupnosti med seboj, zlasti primerjave tipičnih del in nalog. Govorili so tudi o nekaterih drugih izhodiščih, ki jih predlaga samoupravni sporazum in ki doslej niso bile urejene. Pripombe bodo zbrali do konca oktobra in jih v decembru izoblikovali v predlog, tako da bi skupne usmeritve sprejeli do konca leta.

Na prihodnji seji republiškega odbora, ki bo 18. oktobra, bodo govorili o analizi preobrazbe državne uprave ter osebnih dohodkih državnih organov in pravosodja.

Občinski svet Radlje ob Dravi

Prebuditi molčečo večino!

V Radljah že dolgo ni bilo tako konkretnega delovnega sestanka, kot je bila zadnja razširjena seja predsedstva občinskega sindikalnega sveta. Ugotovili so, da je v sindikatih v bistvu premalo pretokov najpomembnejših vesti. Prevečkrat se dogaja, da vodilni delavci in celo delegacije ne sprejmejo in ne upoštevajo mnenja sindikatov. Razumljivo je, da do tega včasih pride, vendar je treba v takšnih primerih takoj temeljito razložiti, zakaj pobuda ni bila sprejeta. Predvsem poslovodne delavce je treba prisiliti, da upoštevajo predloge sindikata in razmišljajo o njih. Če tega ne bo, povejmo že enkrat odkrito, bodo posamezniki razmišljali o nekakšnih drugačnih sindikatih! Pri prevelikem številu informacij imamo v mislih preobširna gradiva v zapletenem jeziku, ki jih delavec sploh ne ali pa le delno razume. Sindikati bodo morali razmisliti, kam vodi preobširno reševanje včasih povsem navadnih vprašanj z raznimi sporazumi in dogovori. Zdaj le še malokje, tako vsaj pravijo, sploh vedo, kaj vse je že podpisano, koliko je raznih obveznosti.

Seveda je bilo še veliko ostrih besed o nakupu ozimnice. Po tej seji so mnogi menili, da bi moralo biti delo sindikatov že zdavnaj takšno, ne šele zdaj, ko so na to vplivale razprave o sklepih trinajste seje CK ZKJ.

Kristl Valtl

Novo mesto

Petdesetletnica stavke

Petdesetletnico prve stavke tekstilnih delavk v nekdanji Povhovi tovarni v Novem mestu so Novomeščani počastili 29. septembra s slovesnostjo in odkritjem spominske plošče na stavbi, kjer je danes Novolesov salon pohištva. Slavnostni govornik je bil Janko Goleš, predsednik občinskega sindikalnega sveta, ploščo pa je odkrila Karolina Cigoj, ena od udeleženk te stavke.

Dvajsetega septembra 1934 je 26 šivilj nekdanje Povhove tovarne iz protesta proti znižanju mezde in čedalje slabšega položaja za pet dni ustavilo stroje. V tem času pa so dosegle izpolnitev svojih pravičnih zahtev. Ta stavka, ki jo je organiziral in vodil takratni okrožni komite KPJ, je bila prva stavka prebujajočega se proletariata v Novem mestu, bržkone pa tudi prva uspešna stavka žensk v Sloveniji.

V Povhovem industrijskem obratu je bilo takrat zaposlenih 46 delavcev, največ je bilo žensk, ki so hodile na delo iz bližnjih vasi in so se le počasi politično osveščale. Ko pa so leta 1934 mezde nekajkrat znižali, niso več izplačevali nadur, niso plačali dopusta, delodajalec pa jim je od plače odtrgoval še za nadomestne dele na strojih, za popravila, jim je prekipelo.

Stavka je močno odjeknila po vsej Dolenjski, s simpatijami pa so jo spremljali zlasti Novomeščani. Delavke so med stavko bodrili, po zaključku pa jim izrekali čestitke. O stavki v Povhovi tovarni je širše poročalo tudi časopisje. Uspeli podvig novomeških šivilj pa je pohvalil tudi Josip Broz-Tito, ko je v pismu Centralnemu komiteju KPJ na Dunaj oktobra 1934 poročal o novomeškem dogodku kot o primeru uspele stavke. Edvard Kardelj pa omenja novomeško stavko v svojem poročilu Kominterni 2. decembra 1934.

Nekaj takrat stavkajočih šivilj še živi in so bile tudi častne gostje na slavnosti. Iz njihovega pričevanja je razvidno, da je imel v okviru takratnega okrožnega komiteja KPJ, ki ga je vodil Srečo Preželj, z delavkami največ neposrednih stikov Franc Lakner, grafični delavec. On je tudi pripravil listo zahtev, ki so jo delavke predložile delodajalcu.

Stavki so po tolikih letih namenili ploščo, ker je med najpomembnejšimi dogodki novomeškega naprednega gibanja, veliko je pripomogla k naraščajočemu ugledu takratne KP, pomenila pa je tudi pomemben mejnik v zgodovini političnega osveščanja dolenjskih delavcev.

Ria Bačer

KAKO GOSPODARIMO

ROS delavcev prometa in zvez

Dobre izkušnje združevanja dela in sredstev

Republiški odbor sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije je obravnaval osnutka »Stanje in možne smeri samoupravne organiziranosti ptt prometa Jugoslavije« in gradiva »Nekateri problemi samoupravne organiziranosti in družbeno-ekonomskih odnosov v Združenih ptt organizacijah Slovenije«. Ob tem ugotavlja, da sta omenjena osnutka in gradivo primerna podlaga za obravnavanje v sindikatih in drugih družbenopolitičnih organizacijah. Ocenjuje pa, da je treba pri nadaljnji obravnavi posvetiti pozornost oblikovanju meril za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela in za ustanavljanje delovnih organizacij.

Člani odbora so menili, da za oceno primernosti nakazane nove organiziranosti nimajo pravšnje strokovne analize.

Na osnovi tega gradiva daje odbor pobudo, naj pristopijo k oblikovanju meril za organiziranje temeljnih organizacij združenega dela in k ustanavljanju delovnih organizacij, ki bodo podlaga za oblikovanje družbenega dogovora po zakonu o združenem delu na ravni federacije. Hkrati meni, da bi se morali pri nadaljnjem dograjevanju samoupravne organiziranosti otresti strokovnih opravil izvajanja poslovnih funkcij in administrativno tehničnega dela in hkrati okrepiti njihovo temeljno funkcijo, to je opravljanje ptt in drugih storitev.

Predlog za oblikovanje interne banke v Skupnosti JPTT ni sprejemljiv, saj menijo, naj se financiranje programov razvoja skupnega pomena ureja v skladu z načeli o združevanju dela in sredstev.

Pri reševanju družbenoekonomskih odnosov v Skupnosti JPTT bo treba vložiti več napora za njihovo razrešitev kot doslej. Urediti bo treba organiziranost organov SJPTT, učinkovitost njihovega delovanja po samoupravni poti v okviru Skupnosti JPTT in samoupravno interesno organiziranost z dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem med uporabniki in izvajalci v okviru samoupravnih interesnih skupnosti.

Republiški odbor podpira stabilizacijska prizadevanja ptt prometa ter priporoča, da se te aktivnosti nadaljujejo v skladu z dolgoročnim programom ekonomske stabilizacije in da se stabilizacijski ukrepi vključijo v planske dokumente. Ocenjuje, da je bil z dosedanjim združevanjem dela in sredstev v okviru ptt prometa Slovenije in samoupravnih interesnih skupnosti za ptt promet dosežen precejšen napredek, da se je z združenimi sredstvi zgradilo precej novih ptt zmogljivosti ter da dosedanje ocene kažejo, da bodo združena sredstva tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju pomemben vir za izgradnjo ptt zmogljivosti.

Pri združevanju dela in sredstev za gradnjo infrastrukturnih objektov še niso razrešena vsa družbenoekonomska vprašanja, zato je treba storiti vse potrebno v okviru družbenopolitičnih skupnosti, samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje ter o drugih samoupravnih organizacijah in skupnostih. Ta nerešena vprašanja namreč že zavirajo razvoj gospodarstva in družbe nasploh.

Prednostne potrebe kaže obravnavati v prid hitrejšemu razvoju dejavnosti prometa in zvez kot bistvenemu dejavniku hitrejšega razvoja gospodarstva in družbe nasploh in jim tako mesto zagotoviti tudi v planskih dokumentih družbenopolitičnih skupnosti.

C. B.

Med vrsto delovnih srečanj v Domu sindikatov je bil nedavno tega tudi pogovor Andreja Marinca in Miha Ravnika, predsednika in sekretarja CK ZKS z vodstvom slovenskih sindikatov. Tako Marinc kot Orožen sta poudarila potrebnost takšnih delovnih pogovorov.

KLIČEMO

069 21-454

Na zvezi je Franc Dervarič, predsednik občinskega sindikalnega sveta Murska Sobota

— Da so časi težki, ni dvoma. Kaj počne vaš sindikat, da bi jih olajšal?

»Pa kaj naj bi počel?! Ugotavlja in vodi akcije. Rezultati? Če bi bili takšni, kot bi morali biti, bi časi ne bili težki. Glejte le cene. V občini nam jih je uspelo krotiti v dogovorjenih okvirih in zahtevki za dvig cen iz občinske pristojnosti so se v zadnjem času popolnoma umirili. Toliko, da se izognemo tako pogostim očitkom, da kritiziramo kar povprek in se ne lotimo najprej svojega praga.

Rast cen proizvodov in storitev povzroča namreč med delavci zaskrbljujoče nezadovoljstvo. Stv ni osebni dohodki padajo, standard z njimi vre .«

— Le nezadovoljstvo ali tudi predlogi, kak naprej?

»Predlogi so že, vprašanje je le, na kako plodna tla padajó. Delavci zahtevajo, naj cene ureja večja ponudba blaga, večja konkurenca med proizvajalci. Jasno je že, da vsako administrativno urejanje tega pomembnega področja povzroči močno naraščanje cen.«

— Ko se že vrtimo okoli cen — zadnje čase na dolgo in široko trobimo, da bo »politika« cen povsem izpraznila hleve. To je za vašo občino kajpak še posebej nevarno...

»Ves kmetijski sklop pomeni četrtino dohodka v naši občini, po dohodku je mesna industrija na četrtem mestu. Njen položaj je letos še slabši kot prejšnja leta. Porabljena sredstva rastejo za 40 odstotkov hitreje od celotnega prihodka, polletna izguba dobrih 113 milijonov dinarjev je kar za nekajkrat večja kot v tem lanskem obdobju.«

— In vzrok tiči v cenovnih nesmislih?

»O tem sploh ni dvoma. Vzrok je neskladje med ceno živine in prodajno ceno mesa pa kajpak v nenormalno visoki ceni koruze, ki je največ kupujemo v Vojvodini. Vse se je začelo že pred leti, ko smo ob precej visokem štandardu držali smešno nizke cene mesa. Zaradi dolgoletnih izgub je torej mesna industrija povsem brez lastnih obratnih sredstev, letne obresti 175 milijonov dinarjev so prav tolikšne kot sredstva za osebne dohodke.«

— Potemtakem tudi za naprej ne kaže dobro?

»Še za nekaj let ni nobenega jamstva za normalno poslovanje. Zadeve se celo slabšajo. Standard pada, prodaja mesa tudi. Zaloge so pa precej velike. Kljub temu so nedolgo tega dvignili cene mesu in delavci to opravičujejo kot »zmanjševanje disparitete med ceno živine in mesa.« Ob tem obsojajo zelo kratkoročno in špekulativno obnašanje Ljubljane, Trbovelj, Novega mesta in še nekaterih nakupovalnih središč. V najtežjih časih da s jim obrnili hrbet in meso nabavljajo v drugih krajih Jugoslavije.«

— Kako pa vse to vpliva na stalež živine?

»Porazno! Kljub nemogočemu položaju je mesna industrija povečala proizvodnjo za 23 odstotkov. Kooperantov ni hotela pustiti na cedilu, ti pa vse bolj silijo v prodajo živine. Pesti jih pač visoka cena koruze in krmil. Vse dražja so gnojila, kmetijska mehanizacija... Stalež zdaj stagnira, vsak čas pričakujemo bistven padec. Hlevi bodo kaj kmalu zevali prazni.«

— Mar v izvozu ni moč poiskati rešitve?

»Nikakor, saj izvoz mesa močno pada. Ponudba na svetovnem trgu je izredno velika in temu primerno so nizke cene. Izvoz seveda ne more biti popravljalnica domačih napak. Nasprotno, le ob urejenih domačih razmerah bomo lahko konkurenčni v tujini.«

Ciril Brajer

Kazalci poslovne uspešnosti: kako dobri gospodarji smo Slovenci (1)

Šum na srcu polovice gospodarstva

(Piše: Boris Rugelj)

Ali veste, da je nemara prav vaša delovna organizacija na samem robu rentabilnosti in da drsi v neizbežno izgubo, če ne boste česa ukrenili? Ali da je nemara vaš tozd, čeprav mu gre dobro in so vsi v njem zadovoljni z rezultati, v resnici v svoji dejavnosti med najslabšimi? Najbrž ne veste in najbrž tudi tega ne, da je med 3961 analiziranimi proizvodnimi tozdi v Sloveniji za kar 1875 (ali 47,3 %) tozdov mogoče trditi, da imajo motnje v poslovanju, izgubo ali da so v sicer nasploh dobri dejavnosti na repu.

Da ne veste, seveda ni nič čudnega, saj so podatki, iz katerih bi bilo moč razbrati nevarnost, doslej praviloma obležali v predalih poslovodnih organov. Gospodarska zbornica Slovenije, ki že tretje leto pripravlja kazalce o uspešnosti poslovanja, z njimi v združenem delu doslej ni vzbudila velike pozornosti. Bo letos — glede na vse bolj zapleten gospodarski položaj — akcija zbornice vendarle odmevnejša?

Upajmo! Kajti dejstvo, da je letos ob polletju imelo izgubo kar 92 odstotkov tistih tozdov, ki so lani imeli motnje v poslovanju, dovolj zgovorno potrjuje, da je takšna primerjava kazalcev uspešnosti gospodarjenja nujno potrebna. Seveda ne trdimo, da je neupoštevanje zborničnih opozoril vzrok za ta pojav. Prepričani pa smo, da bi se v marsikaterem tozdu letos poslovni rezultati drugače brali, če bi poslovodni organi pravi čas spoznali nevarnost in začeli ukrepati.

»V minulih dveh letih smo se tudi mi kaj naučili,« nam je dejal Ivan Gorenc, svetovalec IO Gospodarske zbornice Slovenije. »Zato smo šli letos v širšo propagandno akcijo v združenem delu. V našo akcijo spremljanja rezultatov poslovanja se je vključilo tudi predsedstvo RS ZSS in naročilo (žal jih ne bo dobilo, ker jih toliko ne bo na voljo) kar 100 knjig o kazalcih poslovne uspešnosti. Zanje se zelo (in upravičeno) zanimajo tudi poslovne banke. V tistih tozdih, ki so lani poslovali z motnjami, pa smo o naših izsledkih obvestili ne le poslovodne strukture, ampak tudi predsednike delavskih svetov.«

Zdaj pa je najbrže skrajni čas, da na kratko povemo, za kaj pri omenjeni akciji in kazalcih gre. Gre za odkrivanje tistih tozdov, ki gospodarijo na robu ekonomske učinkovitosti in s tem na robu izgub, na drugi strani pa tistih delovnih organizacij, ki bi v danih razmerah lahko bolje gospodarile. S primerjavo z bolj učinkovitimi delovnimi organizacijami enake ali sorodne dejavnosti naj bi dvignili tudi splošno raven učinkovitosti in uspešnosti gospodarjenja.

Rudi Kropivnik z Gospodarske zbornice pa je že leta 1982 v Aktualni temi št. 3 (Primerjava rezultatov gospodarjenja...), ki je izšla pri Delavski enotnosti, zapisal, da primerjanje rezultatov gospodarjenja pomeni enega od vidikov organizirane družbene skrbi in aktivnost za izboljševanje rezultatov gospodarjenja, zlasti povečanja produktivnosti in boljšega izkoriščanja domačih virov.

Podatki pa seveda ne bodo koristili samo organizacijam združenega dela, ampak tudi poslovnim bankam in družbenopolitičnim skupnostim in drugim družbenim dejavnikom. Iz njih bodo razbrali, katera delovna organizacija zaostaja (ali prehiteva) za drugimi v dejavnosti v Sloveniji in Jugoslaviji, pa tudi, kako dobra (ali slaba) je vsa dejavnost.

Zbornica je zbrala in obdelala na računalniku 26 kazalcev o poslovni uspešnosti. Med njimi je sedem tako pomembnih, da zaostajanje katerega koli izmed teh sedmih dejavnikov za mejnimi vrednostmi že mora sprožiti alarm v tozdu ali v družbi.

Mejne vrednosti vsakega kazalca so vnaprej dogovorjene vrednosti. Letos so na zbornici povečali število kazalcev na 26 (prej 20), število izločilnih pa za enega — na sedem. Nekateri dosedanji kazalci pa so glede na potrebe malce spremenjeni. Žal pa je praksa (težak gospodarski položaj) terjala tudi omilitev mejnih vrednosti vsakega kazalca. Kljub temu se število »izločenih tozdov« (tozdov z izgubami, motnjami ali v zaostajanju v sicer dobri skupini) v primerjavi z letom prej ni bistveno zmanjšalo. To seveda pomeni, da so se tudi poslovni uspehi — zmanjšali.

Naš časnik bo v nekaj nadaljevanjih v grobem prikazal izsledke Gospodarske zbornice o poslovni uspešnosti slovenskega gospodarstva. Pogledali bomo, kako uspešne so bile lani najbolj pomembne gospodarske dejavnosti, jih primerjali z Jugoslavijo, pogledali primere slabih in nadpovprečno dobrih kolektivov, zakaj so dobri (ali slabi)...

Za konec uvodnega prispevka smo si privoščili še bežen pogled »za kulise« poslovnih rezultatov v lanskem letu. Vzrok za enako število tozdov z motnjami je v prenizki akumulaciji, meni Ivan Gorenc. Zaradi tega združeno delo nima prave materialne podlage za učinkovito akcijo, s katero bi se izvleklo iz težav. Zanimiva je tudi primerjava nekaterih kazalcev z jugoslovanskim gospodarstvom. Slovensko gospodarstvo ima višji dohodek na delavca, akumulacijo na delavca pa nižjo. Vzrok tiči v višjih osebnih dohodkih in dražjih obratnih sredstvih, pa še kje.

(Prihodnjič: Kje Slovenija prednjači in kje zaostaja za Jugoslavijo)

POSLEDICE DOGOVARJANJA

Ob javni razpravi o družbenem dogovoru:

Čemu prednost pri ustvarjanju, pridobivanju in razporejanju dohodka: »nasprotujočim si interesom delavskega razreda« ali uporabi znanja za skupne koristi

Dne 17. 9. 1984 je dnevnik Borba na 2. strani v rubriki Skupščinska kronika objavil članek O. Despotovića z naslovom: Drugače z dohodkom. V članku je govor pretežno o predlogu družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih samoupravnega urejanja odnosov pri pridobivanju in delitvi dohodka v SFR Jugoslaviji, delno pa tudi o poteku seje Komisije Skupščine SFRJ za uresničevanje zakona o združenem delu o tem dokumentu.

Članek zasluži pozornost iz najmanj dveh razlogov:

1. ker je objavljen v dnevniku, ki ga bere precej ljudi, in delavce temeljnih organizacij — popravku še dve vsebinski ugotovitvi.

Prva je v tem, naj bi Dogovor vzpostavil tudi povsem drugačna razmerja pri nastajanju akumulacije v družbi nasploh, torej zagotovil prevladujočo vlogo akumulacije, oblikovane v tozdih, pri naložbah, s tem pa potisnil dosedanje inflacijske vire akumulacije (banke, družbenopolitične skupnosti) za investicije v drugrazredno vlogo. Druga pa je v tem, da je eden temeljnih ciljev Dogovora, da na enotnem trgu zagotovi delavcu enake (fizične in vrednostne) rezultate dela (v primerljivih dveh kazalcev, op. M. M.) ne ustreza, ker lahko pride do padca visokih osebnih dohodkov v korist materialne osnove, medtem ko je nerazvitim republikam in pokrajinam vseeno, ker imajo že tako nizke plače in poslujejo brez akumulacije«. Zdaj pa smo tam, kjer ni muh. Avtorjevo poenostavljanje in nepoznavanje ravni kazal pripelje bralce Borbe do prepričanja, da se v Sloveniji razmetava z dohodkom v korist osebnih dohodkov, kar pa ni težko, saj je dohodek v Sloveniji sam po sebi velik, drugje nizek, pa bodo zato delavci v združenem delu naše republike vedenje pri oblikovanju bruto osebnih dohodkov na delavca. čeprav primerjava le-teh s kazalcem dohodek/delavca in primerjava kazalca akumulacija/povprečno uporabljena poslovna sredstva s kazalcem dohodek/povprečno uporabljena poslovna sredstva kažeta prav na visoko kakovost samoupravnih odločitev delavcev v te dejavnostih.

3. Tako podatki iz razpredelnice kot prvi dve ugotovitvi že tudi dokaj določeno kažejo na to, da je vendarle novoustvarjena vrednost v svoji denarni obliki — dohodek v primerjavi z določenimi vložki odločno glede na razmere, v katerih je njegova organizacija. Delavec mora torej svoje narediti že pri ustvarjanju in pridobivanju dohodka, ne pa le pri razporejanju. To je temeljna perspektiva, ki nas mora voditi v našem delu in upravljanju, brez nje ni ne gospodarske in politične stabilizacije, ne višje življenjske ravni.

Iz komentarja O. Despotovića v 10. odstavku navedenega članka, v katerem pravi, da se bo tistim, ki »pridobivajo visok dohodek v izjemno ugodnih razmerah, presežek dohodka usmeril na krepitev materialne osnove zunaj temeljne organizacije«, pa vejeta tako nepoznavanje vsebine 29. člena Dogovora (le-ta opredeljuje izjemni dohodek), kot prikrita grožnja uspešnim temeljnim organizacijam. Bralec njegovega članka je ob nepoznavanju besedila Dogovora namreč prepričan, kako bo izjemni dohodek ugotavljan na osnovi opredelitve izjemnih ugodnosti, vendar pa glede na predlagano besedilo (glej delovno besedilo predloga Dogovora v Poročevalcu Skupščine SRS z dne 11. 9. 1984, stran 50) to še zdaleč ni tako. Predlaga se (sicer začasno, a s trajno logiko podobnega razmišljanja) namreč matematična rešitev za ugotavljanje izjemnega dohodka, ki — gledano teoretično — zagotavlja oziroma omogoča ugotovitev izjemnega dohodka ravno za polovico organizacij združenega dela. O konkretizaciji samih izjemnih ugodnosti pa v Dogovoru za zdaj ni (prepotrebnih) besed.

Tako (matematično) ugotovljen izjemni dohodek O. Despotović v članku blagohotno usmerja zunaj temeljne organizacije, čeprav v delovnem besedilu 29. člena predloga Dogovora o tem še ni (na veliko srečo!) govora. Priča smo že spet nevarni logiki, po kateri nekateri bolj razmišljajo o prerazdeljevanju dohodka in s tem njegovemu odtujevanju od njegovih ustvarjalcev kot pa o njegovemu ustvarjanju. V čigavo korist tako?

Miran Mihelič

Leto kazalnik/indeks SRS/SFRJ družbeno-politična skupnost dejavnost/panoga	1983 doh/del (v din) SFRJ	SRS	ind	doh/PUPS SFRJ	SRS	ind	BOD/del (v din) SFRJ	SRS	ind	Ak/PUPS SFRJ	SRS	ind
01 industrija in rudarstvo	617.749	779.755	126	27,2	34,0	125	21.875	25.209	115	4,9	6,4	131
0101 elektrogospodarstvo	še ni	834.747		še ni	6,1		še ni	29.893		še ni	0,1	
0113 kovinsko predel. ind.	razpol.	710.808		razpol.	46,3		razpol.	24.569		razpol.	8,5	
0125 proizv. tekstilne preje in tkanin	obdela-nih pod.	805.582		obdela-nih pod.	53,4		obdela-nih pod.	25.103		obdela-nih pod.	14,7	
0126 proizv. zgotovljenih tekst. izdelkov		661.372			64,3			23.758			16,2	
0127 proizvodnja usnja in krzna		1.205.565			64,3			29.210			25,8	
0128 proizvodnja usnjene obutve in galanterije		694.068			68,6			24.006			17,3	
02 kmetijstvo	694.876	348.606	122	24,3	23,6	97	22.417	25.353	118	5,1	4,1	80
03 gozdarstvo	500.616	875.935	175	22,9	51,5	225	22.090	27.728	125	3,7	6,1	165
05 gradbeništvo	422.705	546.678	129	45,6	44,8	98	19.427	23.393	121	7,2	5,0	69
06 promet	507.591	698.828	140	26,1	24,4	93	23.098	26.592	115	2,8	2,8	100
07 trgovina	710.516	934.518	131	25,2	24,7	98	22.444	26.511	118	4,6	4,6	100
08 gostinstvo in turizem	404.507	512.060	127	27,5	27,6	100	19.531	23.261	119	3,6	4,0	111
gospodarstvo	583.284	750.264	129	27,7	31,7	114	21.863	25.431	116	4,7	5,4	115

Razpredelnica: Nekateri kazalci poslovanja v gospodarstvu SFRJ in SRS za leto 1983
Vir: Zaključni računi 1983 — SDK Centrala SRS
Legenda: BOD — bruto osebni dohodek,
PUPS — povprečno uporabljena poslovna sredstva

2. ker je napisan tako, da hote ali nehote zamegljuje dejansko vsebino dokumenta, za katerega »po splošni oceni velja, da je temeljni kamen Dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije« (ta in naslednji citati iz navedenega članka).

Da razprava o tem dokumentu zdaj ne more biti več samo na ljubiteljski ali akademski ravni, priča tudi informacija, da bo obravnava poročila o poteku usklajevanja družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih pri pridobivanju in delitvi dohodka v SFR Jugoslaviji potekala na sejah zbora združenega dela in zbora občin Skupščine SRS v sredo 10. oktobra 1984 in to potem, ko bi morala biti ta točka dnevnega reda obravnavana že na sejah obeh zborov dne 26. septembra 1984.

Kaj torej lahko očitamo nekaterim mislim iz navedenega članka O. Despotovića? Šli bomo po zaporedju v članku zapisanih (po našem mnenju) spornih misli, to pa zato, da nam ne bi kdo očital nezdrave ambicije po vzvišenem rangiranju pomena posameznih tem.

Avtor v 4. odstavku članka tako pravi, da »je smiselni poudarek v Dogovoru na spremenjenem odnosu delovne organizacije do lastne akumulacije«. Gre za avtorjevo reakcijo na tiste člene delovnega besedila predloga Dogovora, v katerih se poudarja medsebojna odvisnost med ravnjo kazalcev bruto osebni dohodki na zaposlenega ter akumulacija v primerjavi s povprečno uporabljenimi sredstvi. Izraženemu navdušenju avtorja nad takim poudarkom v Dogovoru pa moramo žal že zaradi objektivnosti dati ob formalnem — v skladu z zakonom o združenem delu namreč ne gre za delavce delovnih organizacij, ampak za približno enakih pogojih), približno enak osebni dohodek. Gre za cilj, ki je v našem samoupravnem socializmu vsaj politično nesporen in zato odločujoč, to pa pomeni, da se mu bo treba podrediti tudi pri oblikovanju skupnega obsega dogovorjene akumulacije v posameznih federativnih in avtonomnih enotah ter državi kot celoti. Pomen te ugotovitve bo še bolj viden nekoliko kasneje.

V 7. odstavku članka avtor opozarja, da »»morajo po Dogovoru republik in pokrajin ustvarjati enakopravne možnosti za pridobivanje dohodka, da bi delavci (vseh panog; op. M. M.) za približno enako količino in kakovost dela lahko dosegli enak bruto osebni dohodek in približno enako akumulacijo v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi«. Gre za navidezno dobroamerno zahtevo, ki pa ima dve veliki slabosti:

— je popolnoma neuresničljiva, če istočasno politično prisegamo na večjo vlogo ekonomskih zakonitosti v gospodarstvu naše države,

— je nevarna, ker skriva v sebi vzvod, s katerim bo kdo mimo delavcev v združenem delu skušal posiliti te ekonomske zakonitosti s preveč dobro znano metodo: administrativnim poseganjem.

Po mnenju avtorja Despotovića — glej 8. odstavek članka — so »nekateri še vedno v (neupravičenih; op. M. M.) dvomih, kaj prinaša uporaba omenjenih dveh kazalcev« in se zavzemajo tudi za **druge kazalce**, ki v skladu z zakonom o združenem delu sicer pomenijo merilo uspešnosti poslovanja tozdov, npr. za dohodek na delavca in dohodek na povprečno uporabljena poslovna sredstva. Zlasti »nekaterim dejavnostim v Sloveniji to (uporaba omenjenih dveh kazalcev, op. M. M.) ne ustreza, ker lahko pride do padca visokih osebnih dohodkov v korist materialne osnove, medtem ko je nerazvitim republikam in pokrajinam vseeno, ker imajo že tako nizke plače in poslujejo brez akumulacije«. Zdaj pa smo tam, kjer ni muh. Avtorjevo poenostavljanje in nepoznavanje ravni kazal pripelje bralce Borbe do prepričanja, da se v Sloveniji razmetava z dohodkom v korist osebnih dohodkov, kar pa ni težko, saj je dohodek v Sloveniji sam po sebi velik, drugje nizek, pa bodo zato delavci v združenem delu naše republike od boga danem dohodku morali bolj zaostriti delitvena razmerja v korist akumulacije. No, če že ne v vseh panogah, pa vsaj v nekaterih, in jugoslovansko gospodarstvo bo s takšno uporabo kazalcev »bruto osebni dohodki na delavca« in »akumulacija v primerjavi s povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi« vzcvetelo.

Sveta preproščina, ob kateri pa se moramo žal vprašati, ali stoji za njo nepoznavanje dejanskih številk ali pa izmišljeni nasprotujoči si interesi delavcev v združenem delu Jugoslavije: od Astiba iz Štipa, prek Simpa iz Vranja, Bagata v Zadru do Uniorja v Zrečah? Naj si avtor na to vprašanje raje odgovori sam, mi pa si raje poglejmo nekaj podatkov o vseh štirih že omenjenih kazalcih (glej tabelo!)

Pozoren in objektiven opazovalec bo po teh podatkih za dejavnosti panoge — le-te niso izbrane naključno, ampak so omenjene v članku O. Despotovića — lahko pritrdil vsaj trem ugotovitvam:

1. Teza o neugodnem občutku nekaterih dejavnosti v Sloveniji zaradi visokih bruto osebnih dohodkov in nizke akumulacijske stopnje bi zelo pogojno — gre namreč za bistveno drugačne naravne in druge možnosti — morda držala za kmetijstvo in gradbeništvo, medtem ko se splošno gledano delavci v gospodarstvu SRS v razporejanju čistega dohodka vedejo zelo smotrno.

2. Pogled na razpredelnico kaže na izrazito spornost uporabe ravni kazalcev bruto osebni dohodek/ delavca in akumulacija/povprečno uporabljena poslovna sredstva pri razporejanju čistega dohodka, saj bi ob uporabi predlagane logike npr. veljalo kritizirati delavce v prometu in trgovini SRS za njihovo »razsipniško« najboljše **merilo uspešnosti poslovanja združenih delavcev,** pri čemer seveda ne zanikamo ustreznega pomena drugih kazalcev. (Več o tem v članku: Se uveljavljanju načela delitve po delu in rezultatih dela res kaže svetlejša prihodnost? — Gospodarski vestnik, Ljubljana, 24. 8. 1984). V sistemu samoupravnega združenega dela, v asociaciji združenih proizvajalcev zagovarjati profitno logiko kot **najvišje** in s tem odločilno merilo za razporejanje čistega dohodka pomeni — bodimo odkriti — tako napad na marksistično pojmovanje vloge teh proizvajalcev v socializmu kot brco v obraz prizadevanjem za potrjevanje vsakega združenega delavca tudi skozi obseg (in razporeditev) novoustvarjene vrednosti, h kateremu prispeva skupaj z drugimi delavci.

Verjetno ni sporno, da je skupni interes jugoslovanskega združenega dela v splošnem povečanju realne ravni kazalcev dohodek/delavca in dohodek/povprečno uporabljena poslovna sredstva, saj bi to pomenilo tako višjo raven uspešnosti gospodarjenja kot večje možnosti za zadovoljevanje **vseh vrst potreb,** torej tudi skupnih in splošnih. Ob tej preprosti ugotovitvi je kar smešna logika, po kateri je npr. nadvse korekten član naše družbe tista organizacija združenega dela v Jugoslaviji, ki je v letu 1983 ob mesečnem bruto osebnem dohodku/delavca 16.000 din dosegla akumulacijsko stopnjo 0,5.

Gre za nesprejemljivo razmišljanje, s katerim se je spopadal že Kidrič, ki je predložil povsem drugačno logiko gospodarjenja v socializmu. Po njegovem ima vsak delavec v samoupravnem socializmu dolžnost, da iz sebe in iz družbenih sredstev, ki so mu dana na razpolago, »iztisne« čim več

Delavska enotnost
CENTER ZA RAZVIJANJE OBVEŠČANJA
v združenem delu

vabi vas in vaše sodelavce na jesenske

seminarje o obveščanju v združenem delu

namenjene vsem tistim delavcem v organizacijah združenega dela, katerih dolžnost je sestavljati, oblikovati, prirejati in objavljati ali razširjati za sodelavce pomembne informacije.

Pripravili smo šest tridnevnih seminarjev. Vsak obsega 22 pedagoških ur predavanj, praktičnega dela in razprave. Udeleženci, ki se priglasijo pravočasno, prejmejo 100 tipkanih strani obsegajoče zapiske in šeminarsko gradivo. Na seminarjih bodo posredovali svoja znanja in izkušnje priznani novinarji, komunikologi, pravniki, sociologi, psihologi, jezikoslovci, grafiki, forografi in informacijski praktiki. Cena za udeležbo na seminarju, za seminarsko gradivo in uporabo seminarskih pripomočkov je 3.200 dinarjev. Rok za priglasitev je sedem dni pred pričetkom seminarja.

Za letošnjo jesen smo pripravili tele seminarje:

- **Kako poceniti urejanje in tiskanje glasila OZD** z boljšo ureditvijo dela in s cenejšim tiskom — od 16. do 18. oktobra
- **Fotografija v glasilu OZD** in njena informacijska ter likovna izraznost — od 23. do 25. oktobra
- **Sodobno novinarsko sporočanje** z glasilom in biltenom OZD ter z oglasnimi deskami in z razglasno postajo — od 6. do 8. novembra
- **Zapisnik, zabeležka in poročilo** v medsebojnem obveščanju delavcev OZD — od 13. do 15. novembra
- **Razglasna postaja v OZD** in njeno mesto v medsebojnem obveščanju delavcev — od 20. do 22. novembra
- **Normativna ureditev obveščanja** za samoupravno odločanje delavcev v OZD — od 6. do 8. decembra

Za vse podrobnosti o seminarjih telefonirajte v center Delavske enotnosti za razvijanje obveščanja v združenem delu, telefon (061) 323-951 ali pa nas obiščite v naših prostorih v Ljubljani, Celovška 43 (poleg dvorane Tivoli!).

Seminar: **Kako poceniti urejanje in tiskanje glasila OZD**

V tem seminarju predstavljamo ofsetno tehniko tiskanja glasil v nakladah do 2.500 izvodov in tiskanje glasil v večjih nakladah, celotno ureditev in potek grafične priprave za tako tiskanje ter tej tiskarski tehniki prilagojeno tehniko uredniškega dela — od načrtovanja vsebine posamezne izdaje in snovanja njene grafične podobe ter priprave predogledala ali ogledala do postopka montaže fotostavka in rastriranih slik na papirju, izdelave filmov ter ofsetnega tiskanja.

Vsak udeleženec bo mogel primerjati stroške za tiskanje glasila svoje OZD s stroški za tiskanje po prikazani ofsetni tehniki in v svoji organizaciji združenega dela predlagati, kako bi bilo mogoče poceniti urejanje in tiskanje glasila. Pri tem jim bomo na več kot tridesetih glasilih, ki jih naš center pomaga sourejati in izdajati, pokazali, v čem so možnosti za pocenitve, pa tudi krajši rok od oddaje rokopisov in slikovnega gradiva v tisk do natisa in izida glasila.

KAKO GOSPODARIMO

Stekla je poskusna proizvodnja rumene pogače

Pozno, drago, a domače

Šest let je tega, kar so na interesni skupnosti elektrogospodarstva sprejeli program naložbe v rudnik urana Žirovski vrh. Prejšnji teden je končno stekla poskusna proizvodnja v obratu za predelavo uranove rude. Tako pridobljen in v ZDA v gorivo predelan koncentrat bo zadostoval za potrebe jedrske elektrarne v Krškem. Sicer bi bilo normalno, da bi rudnik odprli pred elektrarno, toda zmanjkovalo je denarja za raziskave.

Težko bi zračunali, koliko nas je ta zamuda pravzaprav stala. Je pa to gotovo naša značilnost (ne le v energetiki) — pod izgovorom, da ni denarja, ga zapravimo nekajkrat več. Še en dokaz: raziskali so le toliko zalog, kolikor jih potrebujejo za našo prvo in edino nuklearko. Nakopali bodo 160 tisoč ton rude, predelali 120 tisoč ton uranovega koncentrata, rumene pogače po domače, iz nje pa bodo v tujini pridobili približno 16 ton gorilnih elementov za vsakoletno zamenjavo porabljenega goriva v nuklearki.

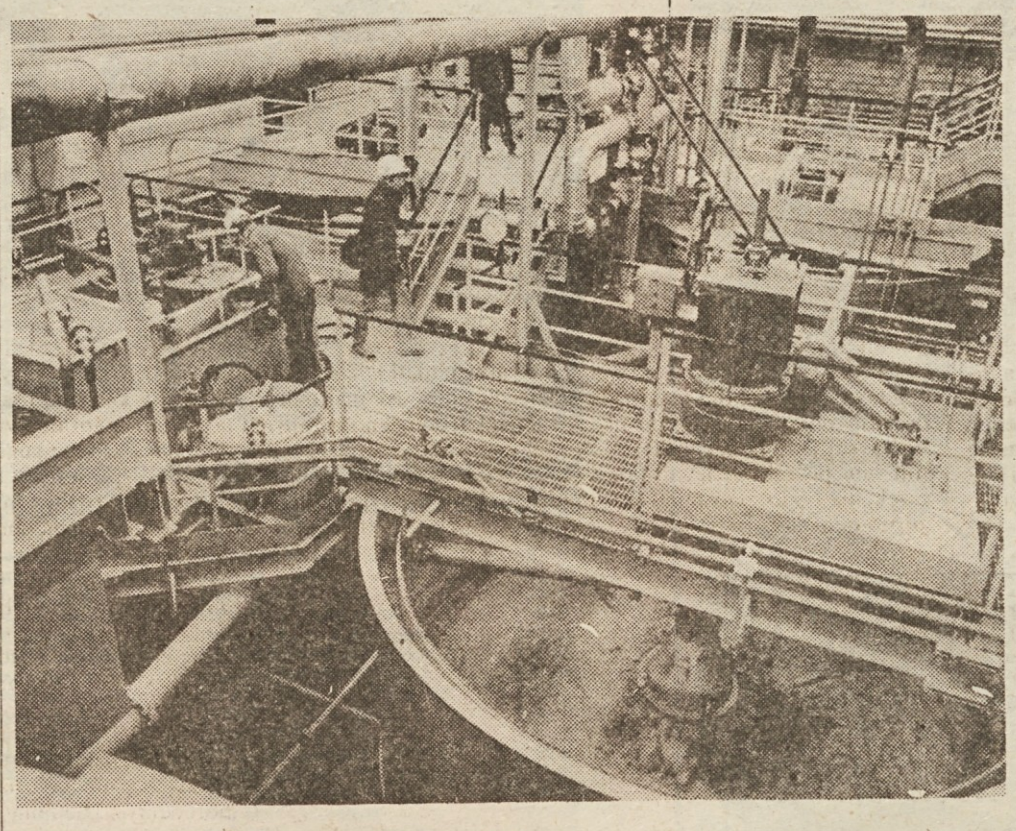

Stekla je poskusna proizvodnja v obratu predelave uranove rude

Menda pa je na širšem območju Žirovskega vrha dovolj uranove rude za še dve jedrski elektrarni. Le upamo lahko, da z raziskavami novih ležišč ne bomo spet čakali dotlej, ko bodo elektrarne že obratovale. Menda ni treba dokazovati, koliko dražje bodo raziskave takrat, kot če bi jih nadaljevali zdaj. Zaenkrat so žal še kaj skromnega obsega, menda tudi zaradi tega, ker nimamo konkretnega programa razvoja jedrske energije v Sloveniji in Jugoslaviji.

Sicer nas je ta naložba doslej veljala nekaj manj kot 7 milijard dinarjev. Domala vso vsoto pomenijo združena slovenska energetska sredstva. Kilogram rumene pogače velja po lanskih cenah dobrih 10 tisočakov in letno pričakujejo 5 milijonov dolarjev prihranka pri nabavi jedrskega goriva.

Na tiskovni konferenci ob otvoritvi obrata smo se skušali dokopati do nekaj primerjav teh cen. Slišali smo, da realne primerjave s svetom sploh niso mogoče, ker da je to naš pionirski korak, novo raziskovalno delo, ki sicer sila podraži naložbo, a je neprecenljivega pomena za širjenje starega ali odpiranje novega rudnika. Vendar pa:

V svetu poznajo dva sistema cen — po dolgoročni pogodbi je cena 55 dolarjev po libri, na prostem trgu pa 20 dolarjev. Ko smo začeli, je bilo ravno obratno, pogodba je omogočala ugodnejšo ceno kot tržišče. Zdaj je dolgoročna pogodba pač pogodba in držati se je je treba, čeprav je cena na trgu ta čas občutno padla. Uran je poceni tudi zato, ker ga marsikje proizvajajo brez vlaganj v varstvo okolja. Še domača cena — dobrih 60 dolarjev po libri.

Ciril Brajer

Drobno gospodarstvo in mi

Z levico daješ, da bi z desnico vzel

V okviru 17. mednarodnega obrtnega sejma v Celju je bila tudi letos vrsta posvetovanj o vlogi in pomenu drobnega gospodarstva in osebnem samostojnem delu v slovenski družbi. Udeleženci, nekaterih posvetovanj se je udeleževalo tudi po več sto ljudi, so v glavnem spet ugotavljali, da o tej dejavnosti govorimo zvečine na pamet, obljubljamo in besedičimo, praksa pa je povsem drugačna.

V Sloveniji imamo okrog 24 tisoč nosilcev samostojnega osebnega dela, kot se zdaj obrtniku reče. Delež njihovega družbenega proizvoda je manjši od desetih odstotkov in mnogo manjši od načrtovanega in pričakovanega. Tudi število delavcev, zaposlenih pri obrtnikih, ni naraščalo po načrtovanjih, letos jih je okrog 23 tisoč ali v poprečju manj kot en delavec na prijavljeno obrt. Manjše je tudi število pogodbenih organizacij, tistih, ki naj bi postale nosilec te, za še tako razvito gospodarstvo prepotrebne dejavnosti.

Slovenci smo bili še pred nekaj leti vzor ostalim v državi, ko je bil govor o razvoju zasebne obrti. Danes je na dlani, da so nas sosedi daleč prehiteli.

Kako je to mogoče? Živimo v isti državi, imeli naj bi iste cilje in bili vpeti v isti primež zakonodaje.

Še tako okrnel obrtnik vam v prvi sapi pojasni zadevo. K temu še takoj doda, da se glede obrti in drobnega gospodarstva ni treba zgledovati po najbližjih republiških sosedih, temveč kar po nekaterih slovenskih občinah, ki so od besed že davno prešle k dejanjem. Tudi zato smo doživljali nevsakdanja preseljevanja obrtnikov.

Za kaj gre? Enostavno za to, pravijo obrtniki, da vodstva nekaterih slovenskih občin v razvoju obrti in drobnega gospodarstva vidijo in uresničujejo pomen te panoge v svoji gospodarski rasti in pridobivanju dohodka. Zato z nekaj več elastičnosti, vendar v mejah iste zakonodaje, obrti in drobnemu gospodarstvu omogočajo hitrejši napredek.

Poznavalci razmer trdijo, da bi obrt in drobno gospodarstvo lahko in morala zaposlovati vsaj še enkrat toliko delavcev kot zdaj. Obrtniki se s to ugotovitvijo strinjajo, toda takoj odgovarjajo, da tega ne zmorejo. Zaradi obstoječe zakonodaje, ki pridne, sposobne in tiste, ki bi to lahko, kaznuje z večjimi dajatvami.

Vsi, tako obrtniki kot trezni gospodarstveniki in vodilni družbenopolitični delavci, so enotnega mnenja, da obstoječa zakonodaja v resnici ne ustreza sedanjim razmeram. Prav tako se strinjajo, da je treba to coklo resničnega razvoja obrti in drobnega gospodarstva nemudoma spremeniti.

Ta »nemudoma« traja že nekaj let. Govorimo, obljubljamo, razpravljamo, ugotavljamo, načrtujemo, praksa pa teče po starih, ustaljenih tirnicah administriranja. Tudi zato se obrtniki in delavci, zaposleni pri njih, zatekajo k drobnim ukanam in goljufijam okrog prikazovanja dohodkov, osebnih dohodkov in števila zaposlenih, čeprav eni in drugi vedo, da gre za igro, ko z levico daješ, da bi z desnico vzel.

Janez Sever

Izredni uspeh oblikovalcev nakita

Izkupiček osemnajste razstave nakita, stenskih in ročnih ur, ki so jo pripravile Zlatarne Celje, je izreden, saj je sad velikega znanja in vrhunskega oblikovanja domačih mojstrov. To je enotno mnenje strokovnjakov in približno sedem tisoč obiskovalcev, med katerimi je bilo tudi več kot 500 poslovnih partnerjev iz domovine in tujine.

Letos sta zlato plaketo za oblikovanje serijskega nakita prejela Zdravko Dolinšek in Ivan Mravlje iz tozda Zlatarstvo Trbovlje. Srebrno plaketo pa je žirija namenila trem in sicer Heleni Umberger in Francu Veterniku iz tozda Atelje za zlatarstvo Ljubljana za prstana iz rumenega in belega zlata ter briljantov. Boris Jager iz tozda Zlatarna Celje jo je dobil za uhane iz rumenega zlata in poliestra, Anton Žigon iz istega tozda pa za srebrni komplet s koralami. Žigon in Milena Leskovic sta tudi dobitnika bronaste plakete za srebrni kamen z ametistom in cirkonom. Prav tako bronato plaketo so prejeli še Zdenka Šamec in Stane Randl za uhane iz belega in rdečega zlata ter Tatjana Podbregar, vsi iz Celja, za verižico iz rumenega zlata, Zdravko Dolinšek in Ivan Kurent za prstan iz rumenega zlata in briljantov (tozd Zlatarstvo Trbovlje).

Zlato plaketo za maloserijski nakit je prejel Brane Košec, srebrne pa Zdenka Šamec in Stane Randl, Zdravko Dolinšek pa kar dve. Letošnjo nagrado za najboljšega mladega razstavljalca je prejel Anton Žigon. Poleg omenjenih je prejelo razne plakete še več oblikovalcev in izdelovalcev. Ob tem gre tudi za posebno priznanje Zlatarnam Celje za predstavitev na razstavi v Münchnu. Tamkajšnji ocenjevalci so namreč njihov katalog, delo akademskega slikarja Harija Draussbaherja, tisk tiskarne Ljubljana ocenili kot najboljši v celotni svetovni beri.

J. S.

Celjskemu sejmu obrti na rob

Tujci se zanimajo za obrtniške izdelke

Na letošnjem celjskem sejmu obrti je obisk presegel vsa pričakovanja. Razstavljene obrtniške izdelke si je namreč ogledalo 150 tisoč ljudi iz Slovenije, drugih naših republik in tujine; med sejmom pa so bile sklenjene tudi nekatere pomembne kupčije, dogovori med organizacijami združenega dela in zasebnimi obrtniki o dolgoročnejšem sodelovanju. Računalniško podprt sistem informiranja, ki je deloval vse dni, je hitro stregel s podatki o izdelkih in zmogljivostih njihovih izdelovalcev, in tako (o)lajšal sklepanje poslov, »navadni« občani pa so po njegovi zaslugi lahko zvedeli, kje lahko kupijo, kar potrebujejo za dom in družino, pa tega ne morejo dobiti v trgovinah. Poudarek je bil na lesnih izdelkih in opremi, izdelkih za gostinstvo in kmetijski mehanizaciji. Specializacija sejma je bila letošnja novost, ki naj bi jo poslej dosledno upoštevali na vseh sejmih obrti, seveda pa naj bi se specializacije iz leta v leto menjavale.

Prvič letos je na sejmu (obsežneje in organizirano) sodeloval tudi družbeni sektor obrti. Predstavilo se je več kot 50 organizacij združenega dela. Na razpis se je prijavilo največ inovatorjev doslej in sicer 45 obrtnikov, dve zadrugi in osem organizacij združenega dela, med njimi Birostroj, Imko, Elektrokovina, Hypos in tako dalje. Prireditelji sejma ugotavljajo, da se kakovost razstavljenih obrtnih inovacijskih izdelkov iz leta v leto izboljšuje in tehnološko napreduje. Zato ni naključje, da se stiki med združenim delom in samostojnimi obrtniki nenehno krepijo; še zlasti pomembno je sodelovanje za izvozno proizvodnjo in nadomeščanje uvoza. Nekatere zadruge pa tudi samostojno izvažajo, denimo ptujska Panorama v Avstrijo, čeprav je to zdaj še bolj osamljen primer. Ker so bili na tokratni celjski sejem povabljeni tudi predstavniki poslovnih tvrdk iz tujine (bavarska obrtna zbornica, slovensko deželno gospodarsko združenje Trst, slovenska koroška zadruga), je v prihodnje pričakovati še živahnejše dejavnosti obrti v mednarodni trgovini. Celjski sejem je torej za obrtnike pomembno okno v svet in se je že razvil v pravcato borzo dela in hkrati preglédno prodajno razstavo slovenskega obrtništva. V tem smislu si prireditelji (zveza obrtnih združenj, splošno združenje drobnega gospodarstva in sejmišče Golovec) zaslužijo vse pohvale.

Igor Žužek

KRATKE DOMAČE

Plodna leta

Inštitut Zoran Rant (bivši Zavod za hlajenje in klimatizacijo) v Škofji Loki se je najprej preoblikoval v samostrojno delovno organizacijo v okviru LTH, dokler se ni spomladi letos dokončno osamosvojil.

Dejavnost inštituta se je od zgodnjih povojnih let naprej toliko povečala, da so že pred nekaj leti lahko zadovoljevali le 5 odstotkov potreb LTH. Danes v svoj razvojno-raziskovalni program uvajajo številne novosti, izkoriščanje obnovljivih virov toplote, hermetičnih motornih kompresorjev, sončne energije in kriogene tehnike; Izpopolnjujejo pa tudi naprave za hlajenje in klimatske naprave, prav tako pomembna pridobitev so visokotemperaturni kondenzacijski sušilniki lesa in drugih materialov. Ni naključje, da dobiva inštitut od raziskovalne skupnosti samo 5 milijonov dinarjev »podpore« na leto; razliko do 120 milijonov, kolikor potrebujejo, da lahko »živijo« (po besedah direktorja inž. Toneta Obersnuja) si namreč z naročili združenega dela zaslužijo sami, kar je med inštituti redek primer. Temu primerno imajo urejeno tudi nagrajevanje po delu, saj je povprečni osebni dohodek na zaposlenega v prvem polletju znašal 36000 dinarjev. Kolektiv šteje 53 delavcev, od tega 18 »čistih« raziskovalcev.

I. Ž.

Pomembna pridobitev

V delovni organizaciji Impol tozd Valjarna so slavili novo delovno zmago. Začela se je poskusna proizvodnja v folijski valjarni Bistral 2, zatem ko so delavci tozda Investicije Impol skupaj z vzdrževalci in izvedenci tvrdk Achembach, Total, BBC in Siemens montirali stroje.

Ta pridobitev pa ni pomembna samo za delavce Impola, ampak ima velik pomen tudi za porabnike. Za valjarno je združevalo sredstva 40 predelovalcev aluminija iz Jugoslavije in tujine. Že zdaj je mogoče trditi, da je nakup opreme za izdelovanje folije, po kateri je na jugoslovanskem kot tudi na svetovnem tržišču vedno večje povpraševanje, povsem upravičen.

V valjarni obratuje šest linij, kar uvršča delovno organizacijo Impol iz Slovenske Bistrice med vodilne izdelovalce valjanega aluminija. V Impolu bodo povečali letno proizvodnjo aluminijskih folij od 3.500 na 5.000 ton, hkrati je ta naložba pomemben prispevek k preusmeritvi proizvodnje.

Viktor Horvat

Litostroj prvi

Litostroj je skupaj z organizacijo Rade Končar iz Zagreba zmagal na licitaciji v Islandiji v ponudbi za turbine in generatorje. To je bila licitacija za hidroelektrarno Blanda, kjer je bila izredno močna mednarodna konkurenca.

Skupna vrednost posla znaša 10 milijonov dolarjev in sicer za tri turbine moči 51 MW (Francisove turbine). Jugoslovani smo bili za 16 odstotkov cenejši od ostalih ponudnikov.

Litostroj je izvozil prve turbine v Islandijo že pred desetimi leti za HE Mjolka. Kupec je bil z opremo izredno zadovoljen, o čemer pričajo tudi njegove pismene pohvale.

Marijana Meglič

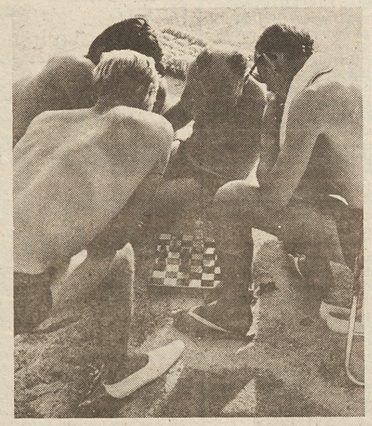

Končana je 12. delavska šahovska olimpiada Jugoslavije

Šahisti smo vsi en rod

Domači in predvsem tuji turisti so bili prejšnji teden nemalo presenečeni, ko so prišli v turistično naselje Verudela pri Puli šahisti iz vse Jugoslavije na 12. delavsko šahovsko olimpiado Jugoslavije. Prišlo jih je namreč rekordno število, več kot tisoč, ki so igrali pod zastavo 210 ekip (21 slovenskih). Kamorkoli si se obrnil, povsod je tiktakala šahovska ura, šahisti pa so se merili med seboj domala ves dan, tudi v prostem času. Bilo je, kot bi nas napadel roj kobilic, je slikovito opisoval prihod tekmovalcev nekdo od novinarjev.

Tekmovali so od 22. do 26. septembra v dveh velikih prostorih turističnega naselja Verudela in Punta. Igrali so po švicarskem sistemu (devet kol), vsak igralec pa je imel na voljo uro časa za partijo. Tekmovanje sta organizirala Šahovska zveza Srbije in Arenaturist iz Pulе, potekalo pa je pod pokroviteljstvom Zveze sindikatov Jugoslavije. Udeležence šahovske olimpiade je prvi dan toplo pozdravil in jim zaželel obilo šahovskih uspehov član zveznega sveta sindikatov Zdravko Krvina.

Tudi letos so najbolje uvrščene ekipe (14. oktobar Kruševac, El Niš, EIK Kostolac itd.) prejele pokale, plakete ter zlate, srebrne in bronaste medalje, vsi udeleženci pa skromna spominska darila. V ospredju dobro organizirane šahovske prireditve pa vendarle niso bili zgolj tekmovalni dosežki, ampak predvsem medsebojno poznavanje, sproščeni pogovori o šahu in športu nasploh, zunanji in notranji politiki. Opazovalec teh pogovorov je imel vtis, kot da so se zbrali ljudje, ki zelo radi razmišljajo in izmenjujejo mnenja o vsem, kar jih obdaja in kar doživlja sodobno človeštvo. Hkrati pa se ni mogel otresti občutka, da se šahisti kljub temu najraje pogovarjajo o magičnih štiriinšestdesetih črno-belih poljih in da jih razen šaha ne zanima nič drugega. Največ časa so udeleženci vendarle presedeli ob šahu.

Štiri ure na dan je bilo »rezerviranih« za tekmovanja in takrat je v turističnem naselju zavladal popoln mir. Šahisti so se zatopili v razmišljanje in takrat nihče ni mislil na drugega kot na to, kako bi prelisičil nasprotnika. Večina tekmovalcev je kadila cigareto za cigareto in tekmovalni prostori so bili kmalu oviti v nadležne oblake dima. Prav zanimivo je bilo opazovati mnoge med njimi, ki sicer delajo v proizvodnji, tokrat pa so telovadili z možgani. Tekmovalna mrzlica je vznemirila tudi najbolj mirne, večina šahistov pa je vendarle uspela premagati razmišljanja o zmagi za vsako ceno in se predati sproščenemu rekreativnemu merjenju šahovskih sil. Bilo je, kot bi se srečala dva svetova. Svet zagrizenega boja za prestiž in zmago ter svet pravih športnikov, ki znajo prenesti poraze in vidijo smisel delavskih olimpiad predvsem v geslu »Važno je sodelovati, ne pa zmagati«. Na koncu pa je vendarle zmagal zdrav razum in prepričanje, da gre za rekreativno tekmovanje, ne pa za poklicno merjenje moči.

Na svidenje na prihodnji, 13. delavski šahovski olimpiadi, je bila zaključna misel vseh udeležencev, ki so se vrnili na delovna mesta, v proizvodnjo in k drugim opravilom.

Emil Lah

12. RADNIČKA ŠAHOVSKA OLIMPIJADA JUGOSLAVIJE PULA

Šahisti so merili moči v dveh velikih ločenih prostorih turističnega naselja Verudela v Puli, športno najmanj uspešne ekipe pa so se borile v manjših ložah, ki so bile najbolj zakajene. Hudomušneži so jih krstili za »šok sobe«, v katerih poraženci opravljajo pokoro.

●

Nekateri šahisti so želi tekmovanje preveč resno in so ob porazih reagirali na nenavaden način. Vzemimo za primer šahista (ne bomo ga imenovali), ki je po porazu vrgel ob tla šahovsko uro. Vprašanje je, kaj bi bilo z njim, če mu soigralec ne bi takoj položil na čelo moker robec...

●

»Katero otvoritev si igral,« je vprašal šahist soigralca. »Otvoritev petih konjev,« je le-ta odgovoril. »Kako, saj poznamo v šahu samo štiri konje,« se je čudil prvi. »Da, peti konj sem bil sam, ker sem tako slabo igral,« je žalostno odgovoril.

Razplet stanovanjske afere

Vlada zamenjala celotno mestno vodstvo

Vlada je bila prisiljena z administrativno intervencijo rešiti stanovanjsko afero, ker so odpovedali vsi družbeni in samoupravni dejavniki.

Na podlagi ugotovitev posebne komisije so odstavili župana, njegovega namestnika in še dva visoka funkcionarja uprave. Nekaj funkcionarjev so izključili iz partije in nekaj so jih kaznovali z opomini.

Ta epilog je narekoval različne komentarje v tisku, kt ž obžalovanjem ugotavlja, da je krajevna samouprava še vedno brez moči pred samovoljo uradnikov. Administracija se le stežka odpoveduje starim privilegijem in birokratskim metodam oblasti.

Iz komunalnih skladov so pred kratkim financirali gradnjo nekaj več kot sto stanovanj, v katera naj bi se vselili predvsem ogroženi prebivalci. Stanovanja so si razdelili krajevni voditelji, kot se jim je zahotelo. Z izgovorom, da na ta način rešujejo žgoče kadrovske probleme, so podelili odločbe svojim ljudem in nekaterim med njimi celo ne bo treba izprazniti stanovanj, v katerih so živeli doslej. Med nepogrešljivimi kadri je bila tajnica neke ustanove, stanovanja pa so dobili tudi športniki, ki jih je pred kratkim kupil mestni klub. Samci in zakonci brez otrok so dobili štirisobna stanovanja, čeprav vsi vedo, da si v tem mestu eno sobo in kuhinjo delita tudi po dve delavski družini.

Posebna vladna komisija je v 48 primerih ugotovila grobo kršenje zakonskih predpisov. Oblasti niso spoštovale načela javnosti, ko so sprejemale te sklepe, pa tudi s samoupravnimi organi se niso posvetovale.

In za konec, da bi se ja komu ne zbudile povsem neutemeljene primerjave s solidarnostnimi stanovanji kje pri nas: prepisali smo le Delovo poročilo iz Poljske.

C. B.

LJUDJE MED LJUDMI

Na IV. republiškem sindikalnem prvenstvu v kolesarstvu za pokale Delavske enotnosti je sodelovalo blizu 500 rekreativcev iz vse Slovenije

Odločili so šele zadnji centimetri

Zvone Zanoškar, direktor IV. republiškega sindikalnega prvenstva v kolesarstvu za pokale Delavske enotnosti, si je že dobro uro pred prvim štartom zadovoljno mel roke: »Odkar pomnim, se ukvarjam z organizacijami najrazličnejših dirk, vendar kaj takšnega še nisem doživel!« Kompliment je veljal množici pisano oblečenih rekreativcev iz vseh koncev in krajev Slovenije, ki so se »prišli« prejšnjo nedeljo v Kozarje (Ljubljana-Vič) potegovat za naslov najhitrejšega med že itak hitrimi delavci. »Toliko jih ne srečaš niti na državnih prvenstvih ‚pravih' dirkačev!« Glavni sodnik Marko Ferjančič je hip zatem še s številkami konkretiziral »šefovo« izjavo: »Svoj nastop je doslej prijavilo že prek 400 tekmovalcev...«

»Preveč jih je, da bi lahko štartali v polovičnih razmakih,« je na hitrem sestanku organizacijskega komiteja odločil direktor dirke Zvone Zanoškar in v isti sapi določil nov, za skoraj dve uri daljši urnik štartov za posamezne kategorije. »Za pokušino pa bomo začeli z dirko organov za notranje zadeve,« je navihano pomežiknil in dodal: »Tako bomo vsaj videli, če je proga dobro zavarovana.« No, miličniki so se izkazali, to moramo takoj povedati, zraven pa pohvaliti tudi pripadnike narodne zaščite iz krajevne skupnosti Kozarje, ki so še dodatno bedeli nad varnostjo nastopajočih.

In potem se je začelo.

»Saj so znoreli!« je eden izmed čakajočih na svoj štart komentiral prvih sedem kilometrov prve kategorije tekmovalcev. »Prvi krog so prevozili v pičlih 13 minutah!« je nejeverno gledal zdaj na svojo uro zdaj za njimi. Eden izmed strogih sodnikov, Roman Grm, pa je čas brž preračunal v hitrost. »Približno 36 km na uro je njihova povprečna brzina!« je reportiral sekretarju dirke Dušanu Janežiču. In strokovnjaki so brž prikimali, da so rekreativci dandanašnji že res dobro natrenirani. Kakšno uro kasneje je to potrdil tudi nekdanji državni reprezentant in jugoslovanski šampion Janez Žakotnik, ki je dobil dirko v starostni kategoriji od 31 do 40 let. »Neverjetno, kako so zagrizeni,« je še ves zadihan izjavil na cilju, nato pa odkritosrčno priznal, da se je moral pošteno potruditi, če je hotel opravičiti vlogo prvega in nespornega favorita. »Presenetljivo lahko so opravili s progo, ki resda ni imela kakšnega hujšega vzpona, je bila pa zato vseeno močno razgibana.« Nato se je odpeljal k priložnostnemu šanku, kjer so domači prostovoljni gasilci točili pijače po — sindikalnih cenah...

Tekmovanje pa je v nezmanjšanem borbenem duhu teklo naprej. Seveda ga vsi niso končali. Nekaterim so prekrižali račune defekti, druge je izdala sapa..., pa tudi do (lažje) nesreče je prišlo. Bradati mož z Bleda, 61-letni Henrik Zadel (kdo ga ne pozna?) je po prvem krogu zadovoljno dvignil roke v zrak, pri tem pa izgubil oblast nad kolesom in se zaletel v kombi, ki je bil parkiran pod cesto. »Sem kar slutil, da se mi bo kaj zgodilo, ker mi žena zjutraj ni dovolila, da bi vzel orglice s sabo. Saj veste, da po vsakem takem nastopu rade volje zaigram nanje,« je povedal, preden smo ga — za vsak primer — z reševalnim avtomobilom odpeljali v bolnišnico. »Drugih poškodb pa ni bilo,« je reportirala Draga Janežič, ki je vodila sanitetno službo.

»Skratka, IV. sindikalno prvenstvo Slovenije za pokale Delavske enotnosti je imenitno uspelo,« nas je pohvalil tudi Stane Blažun, predsednik odbora za množičnost pri Kolesarski zvezi Slovenije. »Zatorej: na svidenje spet zadnjo nedeljo v septembru 1985!« Na svidenje!

Damjan Križnik

NIHČE NI OSTAL PRAZNIH ROK — Pokalov Delavske enotnosti za najbolše je bilo sicer samo šest, vendar dirke nihče ni zapustil brez nagrade: če drugega ne, so dobili naše značke in razglednice Ljubljane (zgoraj)

»JAZ SEM BILA PA TA-ZADNJA!« — Direktor IV. sindikalnega prvenstva Zvone Zanoškar je poštenjakinjo Miro Cajhen nagradil z monografijo Ljubljane (levo).

MED EKIPAMI NAJHITREJŠA MLADINSKA KNJIGA — Glavni urednik in direktor Delavske enotnosti Dušan Gačnik izroča pokal kapetanu MK (spodaj).

(Foto: Andrej Agnič)

Sožalje

Tik pred koncem IV. republiškega sindikalnega prvenstva v kolesarstvu smo zvedeli za tragično novico, da se je na državnem prvenstvu v Beogradu smrtno ponesrečil član ljubljanskega Roga Robert Trampuž. Člani organizacijskega komiteja so se takoj napotili na Vrhniko in izrekli sožalje Robijevim staršem.

REZULTATI

MOŠKI: do 30 let, 7 krogov, 49 km

1.	SLAK BOŠTJAN	MLADINSKA KNJIGA LJ.	1:15.19	10
2.	KLEMENC JOŽE	UTOK — KAMNIK	1:15.19	9
3.	ŠČURK ROMAN	ISKRA KIBERNETIKA	1:15.19	8
4.	ČUK TOMO	LEK LJUBLJANA	1:15.19	7
5.	DOVŽAN JOŽE	SDK — CENTRALA LJ.	1:15.19	6
6.	MOŠKAT OSKAR	ETA — CERKNO	1:15.19	5
7.	MAČEK IGOR	OBRTNIK ŠK. LOKA	1:15.19	4
8.	ŽAGAR MARKO	UTOK — KAMNIK	1:15.19	3
9.	TURK FRANC	PTT — LJUBLJANA	1:15.19	2
10.	GALIČ RAJKO	AGROTEHNIKA LJ.	1:15.19	1
11.	GRČAR MARJAN	KOVINOPLASTIKA	1:15.19	
12.	TURK VOJKO	PTT LJUBLJANA	1:15.19	
	ŽUMER BENO	KOP. — KRANJ	1:15.19	
	GRČAR TOMAŽ	KOVINOPLASTIKA	1:15.19	
	URBANČIČ ANDREJ	TOVIL — LJUBLJANA	1:15.19	
	ŠKERC JANEZ	TOVIL — LJUBLJANA	1:15.19	
	BOLHA FRANCE	KOM. ENERG. LJ.	1:15.19	
18.	SIVEC ANDREJ	ROG — LJUBLJANA	1:15.19	
19.	VRHOVNIK MARTIN	TITAN — KAMNIK	1:16.36	
20.	PERKO MIRKO	AVTOMONTAŽA — LJ.	1:16.36	
21.	RAVNIKAR FRANC	GEOD. ZAVOD — LJ.	1:16.36	
22.	URŠIČ DRAGO	SVILANIT KAMNIK	1:16.36	
23.	GRDADOLNIK TOMAŽ	ISKRA — HORJUL	1:24.12	
24.	DEBENEC BOJAN	HORVAT I. — LJ.	1:24.12	
25.	KUNAVER TOMAŽ	KOVINOPLASTIKA	1:25.42	
26.	ŠTREKELJ JANKO	DEKORATIVNA — LJ.	1:25.42	
27.	DOLINČAN AKIJA	LEK LJUBLJANA	1:27.12	
28.	ŠKRINJAR ROBERT	TISKARNA — LJUBLJANA	1:30.46	
29.	JEROVŠEK MARJAN	MOSTOVNA — LJUBLJANA	1:31.56	
30.	KRŽAN DARKO	KOVINOPLASTIKA — ŽUPAN	1:32.50	

MOŠKI: od 30 do 40 let, 6 krogov, 42 km

1.	ZAKOTNIK JANEZ	ROG — LJUBLJANA	1:40.48	10
2.	LENARŠIČ MARTIN	TURBO INŠTITUT — LJ.	1:05.30	9
3.	OREL FRANC	LEK — LJUBLJANA	1:05.30	8
4.	GORJANC JANEZ	SAVA — KRANJ	1:05.30	7
5.	NOVAK VOJKO	SLOVENIJALES — LJ.	1:05.30	6
6.	OBLAK LOJZE	ALPINA — ŽIRI	1:05.30	5
7.	FRELIH MILAN	OBRTNIK ŠK. LOKA	1:05.30	4
8.	MIHALČIČ MILAN	PIRNAT — LJUBLJANA	1:05.30	3
9.	JERIČ DANILO	INTEGRAL — LJUBLJANA	1:05.30	2
10.	SIMONČIČ KOSTJA	MLADINSKA KNJIGA — LJ.	1:05.30	1
11.	ZORMAN IVAN	MLADINSKA KNJIGA — LJ.	1:05.30	
12.	MARKONJA ŠTEFAN	M. VODOVOD — LJUBLJANA	1:05.30	
13.	TRKMAN BORIS	SMELT — LJUBLJANA	1:05.30	
14.	LAPANJA MIRO	OBRTNIK ŠK. LOKA	1:05.30	
15.	KUDER BOJAN	PTT — LJUBLJANA	1:05.30	
16.	STARE STANE	SAVA — KRANJ	1:05.30	
17.	KARLIN TONE	INTEGRAL — LJ.	1:05.30	
18.	PETEK RAJKO	SVILANIT — KAMNIK	1:05.30	
19.	JERAJ STANE	INTEGRAL — LJUBLJANA	1:05.30	
20.	ALIBEGIČ NURIJA	SAVA — KRANJ	1:05.30	
21.	LAVRIŠA STANE	RAŠICA — GAMELJNE	1:05.30	
22.	KREK JANEZ	LTH ŠKOFJA LOKA	1:05.30	
23.	SEMOLIČ MARKO	MLADINSKA KNJIGA — LJ.	1:05.30	
24.	ZAJC ALOJZ	SVILANIT — KAMNIK	1:07.10	
25.	BURNIK STOJAN	FAK. ZA STROJ. LJ.	1:07.10	
26.	ŽABJEK JANEZ	SATURNUS — LJ.	1:07.10	
27.	FRECE MARKO	ISKRA AVT. LJUBLJANA	1:07.10	
28.	FERENČAK MILAN	RUDNIK URANA ŽIR. VRH	1:07.10	
29.	THURNHERR MATJAŽ	ISKRA AVT. LJ.	1:10.15	
30.	ERJAVEC MIRAN	KOVINOSTROJ — GROS.	1:10.15	
31.	DOBROVOLJC BORIS	PLUTAL — LJUBLJANA	1:10.15	
32.	ŠABAC DARKO	ROG — LJUBLJANA	1:10.15	
33.	GREGORAČ DARKO	BGP — KRANJ	1:12.30	
34.	EMRI IGOR	FAK. ZA STROJ. LJ	1:12.30	
35.	JAGODIC ANDREJ	SŽ MET. INST. LJ.	1:13.00	
36.	MUNIH IZTOK	IMP LIVAR — LJ.	1:13.00	
37.	BOGATAJ JANKO	RUDNIK URANA ŽIR. VRH	1:15.12	
38.	FAJDIGA BOŠTJAN	HMEZAD — LJUBLJANA	1:18.32	

MOŠKI: od 41 do 50 let, 5 krogov, 55 km

1.	DEŽMAN BRANE	O. Š. KRANJ	56.38	10
2.	GLIHA FRANC	OBRT. ZADR. GROSUPLJE	56.38	9
3.	OREL ANDREJ	ASTRA LJUBLJANA	56.38	8
4.	ŠČURK ROMAN	HIDROTEHNIK — LJ.	56.38	7
5.	KAVČIČ STANE	MERCATOR KOND. LJ.	56.38	6
6.	NOVAK FRANC	SVILANIT — KAMNIK	56.38	5
7.	GALE MARJAN	PROTEKTOR — LJUBLJANA	56.38	4
8.	PUŠLAR PETER	MERCATOR — LJUBLJANA	58.50	3
9.	SOTOŠEK LUDVIK	ELEKTRO — LJUBLJANA	56.38	2
10.	DVORŠAK MIRO	FAK. TEL. KULT. LJ.	56.38	1
11.	KRANJC JANEZ	INŠTALACIJA — LJ.	56.38	
12.	PAJK ANTON	PLASTIKA — LJ.	59.48	
13.	LUŠPREK ROMAN	NAMA — LJUBLJANA	59.38	
14.	VRANKAR NIKO	TITAN KAMNIK	59.48	
15.	LEŠNIK FRANC	APS — REK. VELENJE	59.48	
16.	MESEC NIKO	ZAV. SK. TRIGLAV — LJ.	59.48	
17.	ŠVAJGER METOD	ŠPORT OPREMA — LJ.	59.48	
18.	JAGODIC IVAN	SVILANIT — KAMNIK	59.48	
19.	BABNIK ANDREJ	NKKA — PRŽANJ	59.48	
20.	BUČAR ZDENE	MLADINSKA KNJIGA — LJ.	1:01.10	
21.	STUPAR MAKS	UČNE DELAVNICE — LJ.	1:01.10	
22.	GRANDOVOC JANEZ	KOVINOPLASTIKA ŽUP.	1:02.15	
23.	NADU JOŽE	TOVIL — LJUBLJANA	1:03.20	

MOŠKI: od 51 let dalje, 4 krogi, 28 km

1.	OMERZEL ZVONE	ROG — LJUBLJANA	45.16	10
2.	HROVAT GABRIJEL	SODIŠČE — LJUBLJANA	45.16	9
3.	JOŠT IVAN	ELEKTRO — KRANJ	46.45	8
4.	ŽIROVNIK MILAN	KARTONAŽNA TOV. LJ.	47.00	7
5.	SLABE ROMAN	MLADINSKA KNJIGA LJ.	47.00	6
6.	MIKETIČ MILAN	KM. ZADRUGA — KRKA	47.00	5
7.	ŠALAMUN SLAVKO	KAMNOLOM VERD	47.00	4
8.	BLAŽUN STANE	PRED. PODRAVKA KOPRIV.	49.15	3
9.	GRČ BLAŽ	CES. PODJ. LJUBLJANA	49.15	2

ŽENSKE: do 30 let, 2 kroga, 14 km

1.	KOROŠEC MAJDA	KOVINOPLASTIKA — DOB	31.12	10
2.	KLEMENČ MILENA	UTOK — KAMNIK	31.12	9
3.	DROBNIČ ALENKA	MLADINSKA KNJIGA — LJ.	32.45	8
4.	ŽAGAR NEŽKA	OBRTNIK ŠK. LOKA	32.45	7
5.	LESKAVEC VILDA	SVCILANIT — KAMNIK	33.18	6
6.	GLAVAN JANA	MLADINSKA KNJIGA — LJ.	36.19	5
7.	PIRC POLONA	ROG — LJUBLJANA	36.19	4
8.	DOLINAR DUNJA	ISKRA AVT. — LJUBLJANA	38.33	3

ŽENSKE: do 31 let dalje, 2 kroga, 14 km

1.	KOKALJ MILENA	MLADINSKA KNJIGA	31.48	10
2.	ZORE ZINKA	SVILANIT — KAMNIK	32.00	9
3.	ŠALAMON JULJANA	KAMNOLOM VERD	33.18	8
4.	BREGA HILDEN	EMONA — LJUBLJANA	33.18	7
5.	LAPANJA BOŽA	OBRTNIK ŠK. LOKA	34.00	6
6.	LUKANC BREDA	SVILANIT — KAMNIK	34.00	5
7.	GEČ TEREZIJA	DEKORATIVNA — LJUBLJANA	36.19	4
8.	CJUHA DARJA	MLADINSKA KNJIGA	38.33	3
9.	CAJHEN MIRA	DONIT KAMNIK	38.33	2

EKIPNA UVRSTITEV (seštevek po točkah v vseh kategorijah):

1. MLADINSKA KNJIGA — LJ. 40 točk
2. SVILANIT, KAMNIK 25 točk
3. OBRTNIK, ŠK. LOKA 21 točk
4. UTOK, KAMNIK 21 točk
5. ROG, LJUBLJANA 20 točk

Pritožb in pripomb na vrstni red posameznikov in ekip na IV. SINDIKALNEM PRVENSTVU KOLESARJEV SRS 1984 ni bilo.

Gl. sodnik: ing. Ferjančič Marko

DE-dur

Je še kdo srečnejši kje

Milan in Toni

Če ležal si kdaj na tleh,
se rad spominjaš dnevov teh
in hodil si po krivih poteh,
so rekli, da je greh.

In ko čas je šel naprej
in ti si z njim
slišal si besedo: ljubim,
če kdaj storil si krivico drugim,
oni so ti rekli,
se sprašuješ: s čim?

In ko se navadiš,
da brez ure se zbudiš,
po stopnicah že hitiš,
se veseliš,
da čakajo na te
mašina in ljudje
in čez osem ur po isti poti,
je še kdo srečnejši kje?

Če pa zbudi lokal se prej kot ti
in če pelje pot te mimo njega,
veš, da do sedmih alkohola ni,
in če vztrajaš, ga dobiš
in trpel boš ti.

Ne upaš si pogledat svojih slik
ko bil si mlad, ne maraš prič,
a te obraz izdaja in oči,
sebi lažeš, da v njih življenje tli.

In ko se navadiš,
da brez ure se zbudiš,
po stopnicah že hitiš,
se veseliš, da čakajo na te
mašina in ljudje
in popoldne, zjutraj al'zvečer po isti poti,
je še kdo srečnejši kje?

To pesem nam je zaupal tokratni gost naše glasbene rubrike Milan Jamnik z Raven na Koroškem. Milan je delovodja za luženje v tozdu Jeklovlek ravenske Železarne, sicer pa poleg Tonija Apohala druga polovica (lahko tudi prva) znanega »Duo Kora«.

Milan nam je zapel o sreči. O čudno nenavadni sreči, kot bi temu rekli Koroški. O sreči pri delu, vsakdanjem praskanju za kruh.

— Kaj ni v tem kanec cinizma?

»Ni, in le tisti, ki ima žuljave roke, bo priznal to srečo. Misel in vsa ta pesem z njo pač terjata svojo publiko.«

— Koroško?

»Ne, delavsko. Žal je to edina najina delavska pesem. Žal, pravim, ker bi jih glede na položaj delavcev danes moralo biti več. Pa pravijo, da nikoli ni prepozno...«

— Drugače rada pojeta o Koroški, njenih znamenitostih, njenem človeku?

»Kaj pa hočeva. Pač nisva v Ljubljani. Tu si ne moreva privoščiti tistega, kar si lahko pevci tam doli. Če Pankrti kričijo, da je »Lublana bulana«, jih bo nekaj zaradi tega vihalo nos. Jih bo pa tudi precej, ki bodo to razumeli, ki bodo kričali skupaj z njimi. Pa naj midva tu zapojeva, da je Koroška bolna. Beži, beži, saj bi se nama vsi smejali. Je že tako, da te morajo ljudje razumeti, kaj hočeš, sicer te ne bodo poslušali.«

— Si hotel s tem povedati, da se vajina publika tolikanj razlikuje od denimo ljubljanske?

»Tako je. V Ljubljani je vse zbrano. Tam je dovolj prostora za Pankrte, za Kovačiča, Šifrerja, Domiclja, Breclja, Lepo Breno, Avsenike, Miroslava Ilića in še marsikoga drugega. Tu je drugače. Tu si nehote ujet vase in v svoje ljudi. In med njimi je prostor za »variacije« sila omejen. Upor, alternativa, sam čvek. Korošci predvsem cenijo delo in poštenje. In če hočeš, da te bodo poslušali, piši in poj o tem. Mogoče malce poenostavljam, toda tako je. In meni se zdi kar prav tako.«

— Meni tudi. Toda ali si prepričan, da dandanašnji ob vseh teh krizah najino »moraliziranje« o delu in poštenju ne bo za koga demagogija?

»Požvižgam se na takšna razmišljanja. Sem človek stvarnosti. Jaz se zavedam svojih (z)možnosti. Živim življenje delavca, preživljam vse tegobe »stanovanja in petih pufov«. Glasba mi je zgolj sprostitev, možnost izpovedi, kopiček. Eksistenco si zagotavljam kot delavec v Železarni. Tako bo tudi v prihodnje. Ne bežim pred delavskim stanom.«

— Če se povrneva na »bulano Lublano«, lahko ugotoviva, da pa vendar tudi vtiva nista tako nedolžna »kužka«, kot bi se zdelo po teh tvojih besedah. Tudi vidva sta zakričala, ko sta dojela vso akutnost »bolne Meže«...

»Že, že. Tu gre za odgovornost. Odgovornost do življenja, do ljudi, do svojih otrok, če hočeš. Tega sicer ne boš napisal, povem pa ti, da te odgovornosti pri vsej tej naši birokraciji in tehnokraciji ni. Mogoče je to posledica neznanja, nezmožnost spoznavanja vseh nevarnosti, ki jih nosi v sebi takle ekstenziven tehnološki razvoj, kakršnega se gremo pri nas. Tem neodgovornežem bo treba kar najhitreje reči »STOP!« Midva s Tonijem sva izkoristila svojo možnost. Kot slišiva, sva zadela v polno. Vsi bi morali izkoristiti svoje možnosti.«

— Bi morali, praviš. Pa jih ne. In ne zgolj takrat, ko gre za ekološka vprašanja. Odgovornosti in izkoriščenih možnosti ni tudi na drugih področjih.

»Si mislim, kam meriš. Prav čudno je vse to. Tale padajoči standard, vsakdanja skrb, kaj bomo oblekli, kaj bomo jedli, kako bomo poravnali vse stroške, šikane, ki jih preživljajo delavci... Narod pa nič. Tišči v sebi in — molči! Pa pleše. Ne boš verjel, toda vedno več je tistih, ki plešejo. Ves teden garajo, stiskajo pesti in zobe, potem pa konec tedna pridejo v Kavarno na Čečovju in zaplešejo. Pa niso dobri plesalci, le skačejo. Le kam bodo priskakali?«

Ivo Kuljaj

»Da bi lažje spremenil stvari, če bi bil v partiji? Meni se zdi prav narobe. Po mojem so me hoteli sprejeti v ZK prav zato, da bi me z njihovim mehanizmom utišali.

Mlademu človeku, ki da še nekaj na ideale, je težko stopiti v partijo, dokler bodo v njej tisti, ki so to partijo kompromitirali z Obrovci, Körtingi, milijardnimi dolgovi, socialno ogroženostjo milijonskega števila delavcev in še bi lahko našteval. Se ti ne zdi škoda tega mladega človeka?«

Obsoditi je treba manipulacije s stanovanji mladinskih funkcionarjev

Glasilo vojvodinskih mladincev »Glas omladine« v komentarju ob nedavno objavljenih podatkih o zlorabah stanovanjskega sklada, s katerim razpolaga zvezno mladinsko vodstvo, ugotavlja, da stanovanjske afere ne morejo niti mimo mladinske organizacije. Komentator ugotavlja, da se nekateri »akreditirani« mladinski funkcionarji, ki prihajajo iz različnih delov Jugoslavije, obnašajo, kot da morajo dobiti dosmrtno pravico do stanovanja v Beogradu.

Ob tem, ko bo od nekaterih moralo mladinsko predsedstvo tudi prek sodišč izterjati ključe, pa sedanji člani mladinskega predsedstva stanujejo v hotelih, kar letno stane več kot 500 milijonov starih dinarjev. Jasno je, da to ni gospodarno in da je treba postaviti vprašanje odgovornosti za dosedanje spodrsljaje.

Rokovnik-priročnik za leto 1985 še boljši!

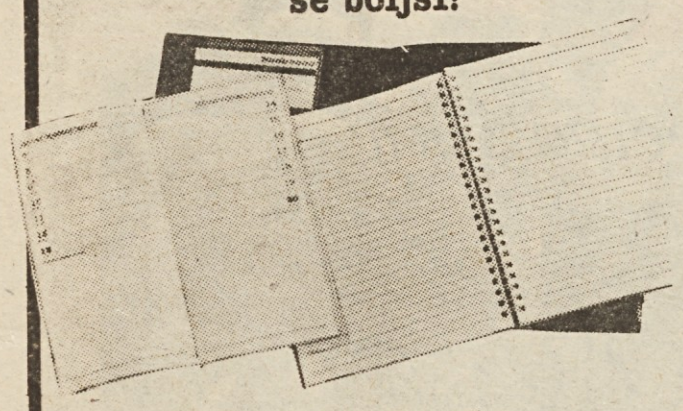

Rokovnik-priročnik velikosti 15,7 x 20,7 cm. Ovitek iz plastične folije, v barvi naravnega usnja, tiskan na brezlesnem papirju. Sestavljajo ga trije aktualni teksti:
— Za presojanje rezultatov gospodarjenja morajo biti delavci o njih dobro informirani, avtorica Francka Herga
— Kako oblikovati in deliti sredstva skupne porabe, avtorica Marija Pukl
— Delo sindikata in njegovi uspehi odvisni od vseh, ki so vanj včlanjeni, avtor Franček Kavčič.

Rokovnik vsebuje še:
— črtni blok za zapiske na 192 straneh v spirali
— koledar za leto 1984, 1985 in 1986
— beležni del za naslove in telefonske številke.

NOVOST:
— tedenski terminski koledar po dnevih
— prozoren ovitek za vizitke.

Rokovnik je oproščen plačila prometnega davka; sredstva zanj lahko namenite iz sklada za izobraževanje. **Cena 450 dinarjev Cena v prednaročilu** (velja do izida rokovnika) **je 420 dinarjev, po izidu** rokovnika (v septembru) **pa 450 dinarjev.**
Delovnim organizacijam po želji natisnemo na ovitek ime in zaščitni znak (kar ni vračunano v ceni). Če naročnik želi dotisk propagandnih strani, se to zaračuna po posebnem dogovoru.
Podrobnejše informacije dobite tudi po telefonu na številko (061) 320-403, za dodatke vas na vašo željo obišče tudi naš predstavnik.
Prednaročila sprejema: DELAVSKA ENOTNOST, Prodaja edicij DE, Ljubljana, Celovška 43 in Knjigarna Delavske enotnosti, Tavčarjeva 5 v Ljubljani.

NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Celovška c. 43, nepreklicno naročamo:

..... izvod(ov) **Rokovnika-priročnika 1985**

a) brez sitotiska
b) s sitotiskom (v primeru dotiska priložite film ali znak)

Naročeno pošljite na naslov: .....

.....

Ime in priimek podpisnika: .....

Datum: ..... Podpis naročnika .....

.....
(žig)

Vstopnica v 3. tisočletje

Delavska enotnost in Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije sta založnici kompleta štirih knjig — priročnikov za delo z osebnim računalnikom pod skupnim naslovom:

Razumljivo in preprosto z osebnim računalnikom

Da bi bili ti priročniki strokovno res kvalitetni in enakovredni angleškim originalom, smo se odločili za sodelovanje z DMFA (Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije), ki je komplet tudi uvrstilo v Presekovo knjižnico. Njihovi strokovnjaki-profesorji naravoslovne fakultete so prevode pregledali in dopolnili. To je seveda nekoliko podaljšalo priprave in bodo knjige izšle z majhno časovno zamudo. Prosimo za razumevanje, saj smo to storili predvsem v interesu porabnika.

To so knjige:

UVOD V RAČUNALNIŠTVO (Peter Lafferty),
PRVI KORAKI V BASICU (Susan Curran in Ray Curnow),
GRAFIČNE IN ZVOČNE IGRE (Susan Curran in Ray Curnow),
UČENJE Z RAČUNALNIKOM (Susan Curran in Ray Curnow).

Pisane so v razumljivem jeziku in bogato opremljene z risbami, diagrami in skicami. Po mnenju angleških in naših izvedencev so najboljši vodič v računalništvo za začetnike.

V prednaročilu, to je do izida knjig, stane komplet 3.200 dinarjev, in ga lahko plačate v treh zaporednih mesečnih obrokih. Naročite ga lahko pri Delavski enotnosti, Celovška 43, Ljubljana, ali v knjigarni Delavske enotnosti, Tavčarjeva ulica 5, Ljubljana, ali pa pri Zvezi organizacij za tehnično kulturo Slovenije, Lepi pot 6, Ljubljana. Izpolnite spodnjo naročilnico in jo pošljite na enega od treh naslovov. Pokličete pa nas lahko tudi po telefonu (061) 320-403, kjer dobite tudi vsa dodatna pojasnila.

Knjige bomo pošiljali po vrstnem redu prispelih naročil.

Kupcem knjig v prednaročilu bosta založnika z žrebom razdelila 100 posebnih nagrad:
— 20 brezplačnih mest na 10-urnem začetniškem tečaju za delo z osebnim računalnikom,
— 20 računalniških kaset,
— 20 računalniških beležnic,
— 20 kupcev si bo ogledalo računalniški center,
— 20 kupcev bo obiskalo računalniško proizvodnjo.

Klepet med računalniki

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani je ta teden odprta 31. razstava Sodobna elektronika, kjer 532 razstavljalcev prikazuje najnovejše dosežke elektronike, telekomunikacije, avtomatike, računalništva in nukleonike. Največ je tujih razstavljalcev, med domačimi pa se poleg znanih izdelovalcev pojavljajo tudi zasebni obrtniki.

Sejem sodobne elektronike tudi letos spremljajo številna strokovna srečanja. Omenimo naj le 10. seminar o uporabi miktroprocesorjev v procesnih in merilnih sistemih, 20. jugoslovanski simpozij o elektronskih sestavnih delih in materialih ter 18. jugoslovanski simpozij o telekomunikacijah. Na njih bodo udeleženci poslušali prek dvesto strokovnih referatov.

Na razstavi smo se pogovarjali z Zmagom Ličnom, ki je že dolga leta stalni obiskovalec razstave. Je elektroinženir, dela pa kot programer. Naleteli smo na pravega. Pozna svetovne dosežke, še posebej v računalništvu, zanima pa se tudi za domačo proizvodnjo. Zaprosili smo ga, naj nam oceni letošnjo razstavo.

»Če primerjam letošnjo razstavo z lansko, je ta precej boga-

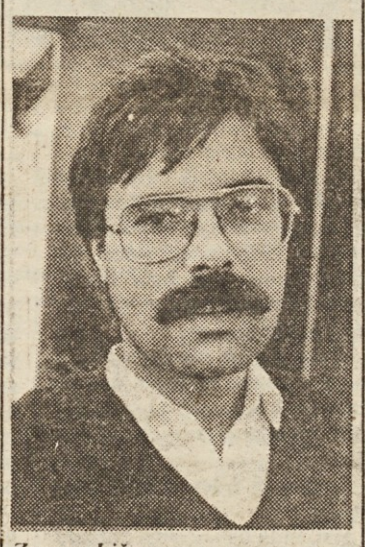

Zmago Ličen

tejša, čeprav tuji razstavljalci niso pripeljali vrhunskih dosežkov. Razstavljajo le tiste naprave, za katere mislijo, da jih bodo lahko prodali. V domači proizvodnji pa smo naredili velik korak naprej, po mojem največji v mikroprocesorski tehniki in avtomatizaciji naprav. Končno smo nehali razstavljati in seveda izdelovati stvari, ki so jih drugi delali že pred desetletji. Nasploh smo zožali brezno, ki nas ločuje od drugih. Še vedno pa premalo namenjamo za razvoj mikroelektronike, vsaj v primerjavi z zahodnimi državami.

Prijetno so presenetile vzhodne države, še posebej Madžarska in Vzhodna Nemčija, ki so nas v proizvodnji računalnikov, mikroračunalnikov in programske opreme že precej prehitele.

Domačih izdelovalcev je po moji oceni precej več, manj pa je inovacij s tega področja, kjer delamo vsak po svoje. Namesto da bi se skupaj lotili razvoja elektronike, drobimo raziskovanje, če mu lahko sploh tako rečemo, na majhne skupine, ki pa bi rade naredile čudeže.

Mikroelektronika je pri nas postala moderna. Kdor pa čez 10 let ne bo kar dobro poznal računalnika, ga bomo lahko šteli med nepismene.«

Andrej Agnič

Razvoj Slovenije v stabilizacijskih razmerah (7)

Kakšen bo naš življenjski prostor jutri

Pripravlja Vinko Blatnik

GOSPODINJSTVA TEHNIČNO BOLJE OPREMLJENA KOT INDUSTRIJA

Janez Stanovnik je z vrsto konkretnih podatkov ponazoril ekonomsko škodo, ki nastaja zaradi neupoštevanja ekonomskih zakonitosti:

— Če primerjamo število naših avtomobilov, hladilnikov, električnih grelcev na 1000 prebivalcev, lahko ugotovimo, da živimo nad evropskim povprečjem. Po opremi gospodinjstev smo bogata družba. Zaradi bencinskih bonov dovoljujemo samo 25 % izkoriščanje kapitala, vloženega v avtomobilski park. To pomeni, da mečemo tričetrt kapitala, vloženega v nakup osebnih avtomobilov, skozi okno. Če še upoštevamo, da je v družini samo en zaposlen, potem je opremljenost gospodinjstev glede na vloženi kapital boljša kot opremljenost naše industrije. Nismo torej bogata, zato pa smo razsipniška družba. To je še najbolj jasno razvidno iz računov o porabi energije pri nas. Od leta 1973 do danes je Zahod povečal svojo proizvodnjo za okrog 30 % ob ohranjanju porabljene energije na dotedanji ravni. Danes je torej poraba energije v zahodnih industrijskih deželah na ravni iz leta 1973, proizvodnja pa se je dvignila za tretjino. Jugoslavija pa je bila v tem času, skupaj z Albanijo, ena izmed redkih dežel, ki ni sodelovala pri varčevanju z energijo, marveč je program konzervacije energije ignorirala. Gre za program standardnih norm izolacije v stanovanjski zidavi, za program redukcije porabe goriva v avtomobilih, to je, za standardno porabo bencina, ki je lahko za tretjino manjša, kot je bila doslej itd. Med avtomobilskimi tovarnami se edino naša Crvena zastava tega programa ne drži. Problem konzervacije energije, ki ni samo moralni problem, ampak način življenja, bi lahko, če bi ga začeli pravočasno reševati, bistveno vplival na koncept našega gospodarskega razvoja ter na spremembo sestave industrije in gospodarstva. S konzervacijo energije bi lahko proizvedli neprimerno več energije kot z gradnjo novih nukleark.

Moti me tudi pretirano vzporejanje: »mi — Evropa«. Razvoj evropskega kmetijstva ne more biti model za razvoj našega kmetijstva. Evropa je razvijala svoje kmetijstvo na račun izkoriščanja vsega sveta. Tako investira danes v obliki subvencij za razvoj kmetijstva 73 milijard dolarjev letno, ki jih, razumljivo, mora nekomu in od nekod vzeti. Prav zato je Evropa s pretirano uporabo kemičnih gnojil povzročila ogromno škodo v gozdovih. Ta nevarnost pa je pri nas prav tako resna kot v južni Nemčiji, Avstriji.

Postavlja se nam še eno nadvse pomembno vprašanje. Če so investicije res tako bistveno odvisne od stopnje izkoriščenosti sedanjih proizvodnih zmogljivosti, od ustvarjene akumulacije, se moramo vprašati, kaj to pomeni za našo analizo sedanje kakovosti in sestave naložb. Ali to pomeni, da bomo spustili v polni pogon vse rafinerije, tovarne sladkorne pese, ki smo jih zgradili, vse tovarne papirja? Ali bomo ponovno odprli Feni in Obrovac, ali pa smo prišli do spoznanja, da je bilo v teh preteklih investicijah in proizvodnih zmogljivostih veliko napak in da je zato bolje, če teh zmogljivosti glede na splošni družbeni interes sploh ne izkoriščamo? Podobno vprašanje si bomo morali zastaviti, ko bomo razpravljali tudi o drugih, podobnih, premalo premišljenih investicijah v preteklosti.

POD VPLIVOM DEDIŠČINE NATURALNE PROIZVODNJE

Po mnenju **Staneta Sakside** naš razvoj še vedno močno bremeni t.i. naturalna proizvodnja. O njej je povedal naslednje:

— S pojmom »naturalna proizvodnja« — grobo vzeto — razumem predblagovno ali pa predindustrijsko proizvodnjo. Vendar ne gre samo za to. Naturalna proizvodnja je način proizvodnje, ki v Sloveniji še vedno traja, v Jugoslaviji še toliko bolj, in se izraža posredno v drugih elementih, mogoče včasih celo bolj kot pa v proizvodnji sami. V sami proizvodnji se izraža izrazito v tako imenovani sivi ekonomiji. Res je pa tudi to, da moramo računati, da smo Slovenci imeli ob začetku vojne okrog 50 % kmečkega prebivalstva in okrog 15 % industrijskega prebivalstva, to se pravi, da je v Sloveniji ob koncu vojne naturalna proizvodnja prevladovala neprimerno bolj kot danes, in da je še neprimerno bolj prevladovala v drugih delih Jugoslavije. Naturalna proizvodnja sama se je razširila potem na procese socializacije, razširila se je na to, da danes še vedno lahko brez kakšnih večjih težav govorimo ne samo o ostankih, marveč o praksi, na primer o patriarhalni vzgoji v naših družinah, ne da bi nam bilo treba zardevati. Poglejmo samo nekatere navade — manj v Sloveniji, bolj pa na jugu Jugoslavije — kjer bomo videli, da je postopek ženitve še vedno prav takšen, kot je bil pred nekaj stoletji. Gre še vedno za prodajanje nevest itn. Vrednostni sistem, ki ga uporabljamo, je v nas samih še tako zasidran, da se je težko ločiti od naturalne proizvodnje.

V.

KAKŠEN BO NAŠ ŽIVLJENJSKI PROSTOR JUTRI

Pri obravnavanju možnosti razvoja Slovenije raziskovalce zlasti skrbi, kako bomo Slovenci v prihodnje gospodarili z relativno majhnim prostorom, na katerem živimo. Poglejmo, kaj o tem vprašanju misli **dr. Igor Vrišer:**

Zavedati se moramo, da se sleherno ekonomsko in sociološko dogajanje odraža v prostoru in da so posledice, ki jih s svojim delovanjem vnašamo v prostor, sicer počasne, postopne, toda zelo globoke in predvsem dolgotrajne ter da je zdravljenje prostora zelo težko in prav tako dolgotrajno. Tudi škoda, ki pri tem nastaja, je navadno, če jo ocenjujejo kot družbeno škodo, pogosto veliko večja, kot pa jo lahko povzroči premalo premišljena gradnja industrijskega objekta samega.

Razvoj industrije je bil vsa leta po osvoboditvi nekakšno temeljno vodilo našega ekonomskega in socialnega razvoja. To geslo je bilo splošno sprejeto pri ljudeh; Slovenci smo v razvoju industrije videli velike možnosti za splošni družbeni napredek ali, bolje rečeno, videli smo v njej pot k visokemu standardu in k vključitvi v mednarodno delitev dela. Ali je industrija sposobna opravljati to vlogo tudi v sedanjih razmerah, predvsem pa v naslednjih letih? Katere so šibke strani v razvoju industrije, ki jih premalo upoštevamo? Predvsem je večina naše industrije izredno potratna oziroma ni delovno intenzivna. To pomeni, da deluje in obstaja na račun naglega zaposlovanja delavcev, ki so prišli v mesta s podeželja. Na drugi strani je industrija tudi močno porabniško usmerjena: potrebuje veliko energije, opira se na že zgrajeno infrastrukturo, ki smo jo podedovali. Upoštevati moramo, da je bila industrija dolga leta res komparativna prednost Slovenije, saj je druge jugoslovanske republike niso imele v tolikšni meri. Mnogi gospodarstveniki pa še zdaj mislijo, da lahko industrija s svojim okoljem ravna še naprej tako, kot je doslej, to je, da cene onesnaženja okolja enostavno ne vključuje v svoje stroške. Pozabljamo tudi na to, da je slovenska industrija že 80-odstotno izrabljena. Razen tega v industriji enostavno niso vajeni — ali pa samo v izjemnih primerih — lastnega raziskovalnega dela. Zato je vprašanje, kako lahko pričakujemo, da bo naša industrija z omenjenimi slabimi štartnimi osnovami uspešno vstopila v tekmo s svetovnim tržiščem, z velikimi internacionalnimi družbami, ki imajo ogromen kapital, dolgoletno tradicijo v raziskovanju, velike raziskovalne inštitute, povrh vsega pa še monopolen položaj. Kaj lahko se zgodi, da se bo velik del naše industrije pretvoril v oskrbovalko cenene delovne sile za potrebe multinacionalnih družb, hkrati pa bomo morali prevzemati tuje licence ali tuje patente, izdelavo različnih nadomestnih delov itd.

NA VELIKO VPRAŠANJ ŠE NISMO NAŠLI PRAVIH ODGOVOROV

Pri razvijanju gospodarstva nas čakajo še druge težave. Posamezna območja Slovenije so se izredno specializirala ali pa celo usmerila v nekatere specifične industrijske panoge, tako da gre dobesedno za monostrukturna industrijska območja. Celo tisti predeli, ki niso bili industrializirani, denimo cerkniško-loška dolina. Metlika, nekatera območja v vzhodni Sloveniji, so zdaj odvisna od razvoja posameznih panog industrije. Če bi »njihova« industrijska panoga zašla v krizo, bi zašla v krizo tudi vsa občina. Toda, ali je res nujno, da se v težavno tekmo s svetom na vso silo usmerjamo prav z industrializacijo. Ali ne bi bilo bolj prav, če bi v večji meri izkoriščali druge komparativne prednosti, ki jih ima Slovenija oziroma naše prebivalstvo, kot so na primer promet, turizem in še kakšna dejavnost. Promet sicer omenjamo v vseh dokumentih, z izjemo graditve luke Koper pa za njegov razvoj zelo malo skrbimo. Ali pa turizem. Sosednje alpske dežele s podobno prostorsko pa tudi gospodarsko sestavo kot je naša, na primer Koroška, Tirolska ali Švica, z veliko manjšim trudom ustvarjajo veliko večje dohodke iz teh dejavnosti, kot pa jih bomo morda kdaj mi z intenzivno industrializacijo. Razen tega je slovenski prostor glede razvoja industrije izredno občutljiv.

Nadaljevanje prihodnjič

Ob 25-letnici Službe družbenega knjigovodstva

V službi delavcev in samoupravljanja

Te dni slavijo delavci službe družbenega knjigovodstva skromen, a družbeno dokaj opazen jubilej: svojo 25-letnico. Kot je znano, je bila SDK ustanovljena kot posebna organizacija z zakonom o družbenem knjigovodstvu, ki ga je sprejela Zvezna ljudska skupščina 16. oktobra leta 1959.

Ko je razlagal predlog zakona, s katerim so ustanovili SDK, je Edvard Kardelj med drugim poudaril: »...nemogoče si je zamisliti družbeno samoupravljanje na podlagi decentraliziranega upravljanja brez enotnega družbenega knjigovodstva in enotne kontrole delitve. Namreč, tudi kljub decentraliziranemu upravljanju je družbena lastnina skupen blagor in vsak državljan mora imeti vpogled v to, kako se ta imovina koristi in upravlja, da bi se lahko z ustreznimi političnimi sredstvi tudi sam zavzel za odpravljanje slabosti. Da bi lahko izpolnjevala te naloge, mora imeti ta služba dobre kadre in biti dobro opremljena...«

Prilagajanje potrebam

SDK ob svojem nastanku seveda ni bila takšna, kot jo poznamo danes. Vloga in naloge službe so se prilagajale potrebam združenega dela in delegatskega sistema, skladno z razvojem družbe in socialističnega samoupravljanja. In v tem razvoju je nenehno rasla potreba po samostojnosti te enotne službe. Leta 1962 začenja generalnega direktorja službe imenovati Zvezna skupščina in ne več Zvezni izvršni svet, kot dotlej. Tri leta kasneje je služba postala tudi povsem samostojna pravna oseba, ki za svoje delo odgovarja Skupščini SFRJ. To je najlepši dokaz, da je bila SDK že na začetku svojega razvoja zasnova kot družbena organizacija in ne kot državni organ.

V tem obdobju, do leta 1966, je služba širila svoje delo, vendar se ob tem ni pomembneje posodabljala ali se ustrezno tehnično opremljala.

Bržda so prav zavoljo tega kot verjetno tudi zaradi varčevanja in racionalizacije dela pri uresničevanju gospodarske reforme na 3. plenumu CK ZKJ ocenili delo službe kot negospodarno in zastarelo. Ob tej priložnosti je Josip Broz Tito, generalni sekretar ZKJ, ocenil, da je delovanje službe velik družbeni strošek, ne daje pa ustreznih učinkov. Prav tako je po njegovem mnenju služba zaradi svoje neučinkovitosti otežkočala tudi poslovanje drugih gospodarskih subjektov — podjetij in bank.

Izhajajoč iz te in podobnih ocen so na novo začrtali razvojno pot SDK. Začeli so jo posodabljati in prilagajati njeno delovanje dejanskim potrebam uporabnikov družbenih sredstev. Izdelali so načrte njenega tehničnega opremljanja in posodobitve dela, ki se je začela s postopnim uvajanjem mehanografske obdelave podatkov, od leta 1972 pa elektronskih računalnikov. V desetih letih se je služba popolnoma avtomatizirala, kar pomeni, da je danes docela računalniško opremljena.

Največje spremembe v vlogi in nalogah službe so vnesle znane ustavne dopolnitve leta 1971, ki jih opredeljuje zakon o Službi družbenega knjigovodstva iz leta 1972. S tem zakonom in z uvedbo nalog ekonomsko-finančne revizije je bil opis del in nalog službe, ki še danes označuje njeno delovanje, sklenjen.

Po sprejetju zakona o družbenem sistemu obveščanja in razgrnitvijo Dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije se je rodila potreba po novem zakonu o SDK. Tega so lansko leto tudi sprejeli. Med novostmi, ki jih prinaša novi zakon, se nam zdi še zlasti pomembno določilo, ki opredeljuje javnost dela te službe. V njej so izpuščeni nekateri člani, ki so opredeljevali nekatere podatke ali poslovanje uporabnikov družbenih sredstev kot poslovno tajnost. Le-ta je po novem natanko opredeljena, precizirani pa so tudi pogoji, pod katerimi so ti podatki dostopni za javnost. Ta sprememba glede javnosti dela službe omogoča vpogled v izpolnjevanje nalog službe, hkrati pa tudi zagotavlja, da so informacije pravočasno na voljo sredstvom javnega obveščanja. To pa pomeni, da mora služba pred javnostjo polagati račun za svoje delo.

Služba namenja v zadnjih letih posebno pozornost učinkovitejšemu plačilnemu prometu. Medtem ko je v letu 1979 znašal potreben čas za prenos sredstev med dolžnikom in upnikom povprečno 1,38 dneva, se je do konca 1983 leta skrajšal na 1,27 dneva. Večjo hitrost prenosa so omogočili tehnični, tehnološki in organizacijski ukrepi.

Ob velikih in iz leta v leto naraščajočih likvidnostih težavah si dolžniki in upniki želijo zagotoviti najbolj zanesljivo poravnavo obveznosti še v istem dnevu, to je po telefonu.

Medtem ko je bilo leta 1981 opravljenega med organizacijskimi enotami služb 54 odstotkov prometa po telefonu, teleprinterju in brzojavu, je ta način prenosa sredstev zajel lani že 64 odstotkov skupnega prometa.

Brez informacij ni samoupravljanja

SDK ima pomembne naloge pri izpolnjevanju Dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Kot so ugotovili v pogovorih delovne skupine predsedstva CK ZKJ s komunisti, ki imajo v SDK vodilne položaje, treba s krepitvijo ustavne vloge službe zagotoviti objektivno informiranje in nepristransko kontroliranje uveljavljanja predpisov. Pri tem morajo nuditi službi potrebno pomoč vsi pristojni družbeni dejavniki. Med poglavitnimi nalogami, ki jih ima služba za uveljavitev gospodarske stabilizacije, je gotovo stvarno prikazovanje poslovnih rezultatov organizacij združenega dela. Služba mora nameniti posebno pozornost poslovanju in upoštevanju predpisov ozdov, ki dalj časa poslujejo z izgubami.

Skupni plačilni promet v SR Sloveniji je lani znašal 8.202 milijardi dinarjev, kar je za 47 odstotkov več kot leta 1982. Poleg vrednostnega obsega plačilnega prometa se je povečalo tudi število obdelanih nalogov plačilnega prometa. Leta 1983 je služba obdelala 104 milijone nalogov, kar je 2 odstotka več kot leta 1982. Povprečno so na dan obdelali 114.000 nalogov plačilnega prometa.

Služba nima zgolj nadzorne vloge, kot bi si lahko kdo mislil na prvi pogled, temveč predvsem preventivno. To lahko sklepamo po tistih zakonskih določilih, ki ji nalagajo, da mora objektivno, pravočasno in vsestransko obveščati organe upravljanja, še posebej pa organe samoupravne delavske kontrole v ozdih.

Namen takšnega delovanja je na dlani: delavci morajo biti seznanjeni z vsemi vprašanji dela in poslovanja, da bi tako lahko odločilno vplivali na vsa pomembnejša vprašanja. To je ena pomembnih poti za premostitev tehnokratskih, skupinsko lastninskih in zasebniških odnosov, ki v praksi onemogočajo dejanski razvoj samoupravnih družbenoekonomskih odnosov in uveljavitev ustavnega položaja delavcev v združenem delu.

Med poglavitna področja delovanja SDK štejemo: informativno-analitična dela, kontrolo, ekonomsko finančno revizijo ter plačilni promet v državi.

Osnovno načelo informacijske dejavnosti službe je načelo širše odprtosti službe za organizacije združenega dela oziroma delavce v združenem delu, njihove samoupravne organe in posebej organe samoupravne delavske kontrole. Ta odprtost se kaže v tem, da služba zagotavlja nekatere podatke, kazalce in informacije delavcem in drugim delovnim ljudem o uporabi družbenih sredstev, s katerimi upravljajo posebej tedaj, ko imajo ozdi izgube oziroma težave v poslovanju ali če delavci to organizirano zahtevajo.

Glede kontrole velja poudariti, da je služba na tem področju ves čas svojega delovanja namenjala posebno pozornost preventivnemu delovanju. Tako je na najboljši možni način preprečevala nedosledno uveljavljanje zakonov in drugih predpisov. Lani je preventivni nadzor službe preprečil plačilo 337.448 plačilnih nalogov, pred desetimi leti pa le 149.724.

Kot poudarajajo, bo nova obveznost, po kateri mora služba ocenjevati tudi zaključne in periodične obračune, v mnogočem pripomogla k temu, da bo služba čimprej postala skupna služba organizacij združenega dela.

Uvedba ekonomsko-finančne revizije v Jugoslaviji je bila nujna zaradi vključevanja njenih gospodarskih subjektov v mednarodno delitev dela. To vključevanje namreč zahteva spoštovanje nekaterih pravil. Eno od teh je, da se poslovni partnerji med seboj obveščajo o finančnem stanju in poslovnih rezultatih, s tem da mora zaključni račun verificirati neodvisna revizijska ustanova.

V skladu s srednjeročnim načrtom posodabljanja in projektom telekomunikacijskega prenosa podatkov med organizacijskimi enotami službe, je le-ta v Sloveniji načrtovala za leto 1983 delno izgradnjo lokalne telekomunikacijske mreže. Ker služba ni dobila pravočasno potrebnih deviznih sredstev, načrt v celoti še ni uresničen.

Učinkovitost je zagotovljena

Služba je bila od ustanovitve leta 1959 enotna organizacija. Drugačno organiziranost opredeljuje zvezni zakon o SDK iz leta 1972, ki so ga narekovala ustavna dopolnila. Po njem se je enotna služba reorganizirala v: SDK Jugoslavije ter v službe republik in pokrajin. Takšno organiziranost potrjujejo tudi kasnejši zakoni.

Velja pa poudariti, da vsi ti zakoni vsebujejo določila o enotnih postopkih, metodologiji dela in skrbi za enotno uveljavljanje predpisov.

Novi zakon poudarja, da opravlja služba svoje naloge kot enotna služba. Vse to zagotavlja (kljub organizacijski neenotnosti) funkcionalno in učinkovito celoto.

OA Delavske enotnosti

DELAVSKO GIBANJE V SVETU

S festivala Treball

Katalonska politična panorama

Medtem ko osrednjo špansko vlado in kortes čvrsto obvladuje španska socialistična partija (PSOE) s skorajda karizmatičnim mladim voditeljem Felipom Gonzalezom, je v Kataloniji, ki si je sicer prva priborila avtonomijo v pofrankistični dobi, razmerje političnih sil povsem drugačno. V katalonskem parlamentu si je pridobila prvo mesto nacionalna desnica na čelu s spretnim bankirjem in pronicljivim voditeljem Jordijem Pujolom. Njegova stranka si je marsikaj sicer izsposodila od PSUC — združene socialistične partije Katalonije, ki spada v KPŠ. Če drugega ne, je Pujol znal spretno izrabiti pobudo PSUC za večjo avtonomijo Katalonije in jo poosebiti z geslom »Katalonija — to sem jaz« ter pridobiti na zadnjih parlamentarnih volitvah v katalonski parlament za svojo stranko kar 45 odstotkov glasov in absolutno večino v deželnem parlamentu.

Vsakega opazovalca bo seveda najprej zanimalo, kako je to uspelo Pujolu in njegovi desničarski zvezi v Kataloniji, ki je najbolj razvita v Španiji in se ponaša z bogato demokratično tradicijo in močnim delavskim razredom. Rafael Ribò, član CK PSUC in vodja parlamentarne skupine PSUC v katalonskem parlamentu meni, da je frankistični čas opravil svoje med ljudmi, ki se ne odzivajo na programe strank — razen članstva seveda — in se na volitvah opredeljujejo zelo emocionalno. Politične partije pač niso vsidrane med prebivalstvom, vsaka napaka pa se krvavo maščuje. Razdor v PSUC, ki so skupaj s socialisti v prvem katalonskem parlamentu po pridobitvi avtonomije imeli absolutno večino v njem, je povzročil veliko škodo, kajti ob volitvah je zanje glasovalo le okrog 550.000 ljudi, število članov PSUC pa se je v dveh letih zmanjšalo od 40.000 na 7 tisoč članov. Seveda pa je zdaj in bo tudi v prihodnje marsikaj odvisno od tega, kako bodo ravnali socialisti, kajti praksa kaže, da ima na katalonski volilni tehtnici pomembno težo vsaka odločitev osrednjega španskega parlamenta o razvoju avtonomije v Kataloniji. Desnica politizira vsako nacionalno vprašanje, kot kaže, to tudi uspešno, leve sile pa so razdrobljene, lasajo se med seboj in bržkone bo še dolgo trajalo, preden se bodo sposobne dogovoriti za enoten nastop, za skupne naloge v boju zoper desničarsko nacionalistično zvezo in za pravo avtonomijo Katalonije. Bodo to lahko dosegli? Težko, meni Ribo, ker osrednjemu socialističnemu vodstvu in Gonzalezovi vladi ni ravno pri srcu decentralizacija, katalonski del PSOE pa je prav tako v precepu, kajti zaveda se, da če ne bodo kritični do potez Gonzalezove vlade na tem področju, tudi volilnih uspehov v Kataloniji ne bodo želi. Spora si ne morejo privoščiti in bržkone bo treba zgladiti pot predvsem za oblikovanje enotne fronte s katalonskimi komunisti (PSUC) in drugimi levimi silami. Možnosti za skupen nastop levice v parlementu pa so že sedaj velike in po sodbi vodstva PSUC (generalni sekretar Diaz in predsednik PSUC Gregorio Lopez Raimundo) se bodo lahko ujeli v razpravah o proračunu, o revitalizaciji industrije, o obrambi laičnega javnega izobraževanja in zdravstva in o občinski organizaciji uprave.

Zagotovo najlažje se bodo sile levice sporazumele okrog obrambe avtonomije in nacionalne samobitnosti Katalonije, mnogo težje pa bo šlo (če bo sploh šlo?) na področju ekonomske politike, kjer se člani PSOE in PSUC razhajajo tudi že na pogajanjih o novi pogodbi med sindikati, delodajalci in vlado. Na tem področju je madridska vlada zabila klin tudi med socialističnimi in komunističnimi sindikati in bržkone bo to razhajanje s pridom izkoristil tudi Pujol in njegova desničarska nacionalna stranka.

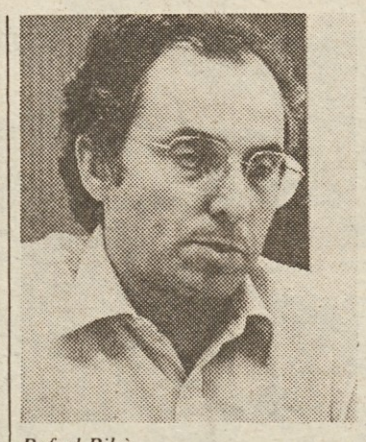

Rafael Ribò, vodja parlamentarne skupine PSUC

Pred štirinajstimi dnevi, ko smo se mudili v Kataloniji, je bilo v sredstvih javnega obveščanja, predvsem pa v vrstah PSUC, precej kritik na račun madridske vlade in še posebej njenega gospodarskega ministra. Vzrok zanje je v pomoči vlade Pujolu kot bančniku. Le ta si je namreč v času frankizma ustvaril veliko banko, ki jo je imenoval Katalonska banka. Zaradi slabega upravljanja pa je v zadnjih letih prišla v krizo, zato je morala interventirati madridska vlada, banka pa je dobila 260 milijard pezet za sanacijo. PSUC je obtožil najprej Pujola, da ni pravočasno reagiral in preprečil skoraj propad banke, svojo ost kritike pa je PSUC naravnal tudi na Gonzalezovo vlado, ker je podprla privatno banko, čeprav bi jo morala glede na svoje volilne obljube in program nacionalizirati. Socialisti hočejo sicer Pujola spraviti pred sodišče, vendar se jim za zdaj očitno še kar dobro izmika z lepimi besedami, da je to nacionalna katalonska banka, zato je 1,6 milijarde dolarjev, ki jih je država vložila v to banko, povsem dobro dejanje. Zadeva se je skratka zelo spolitizirala in usoda Pujola kot lastnika banke in predsednika katalonske vlade bržkone ni ogrožena.

Naj bosta Pujol in njegova desničarska nacionalistična zveza takšna ali drugačna, nedvomno drži, da sta močnejša kot razdrobljene levičarske sile. Prav zaradi te razdrobljenosti, številnih taktičnih napak pred volitvami in tudi zato, ker PSUC svojih pobud na številnih področjih ni znal spraviti v življenje niti tedaj, ko je s socialisti imel večino v katalonskem parlamentu, obstaja bojazen, da bo nekdanji rdeči obroč — delavska mesteca okrog Barcelone, tudi v prihodnje volil desnico. Naš sogovornik Ribo nam je celo dejal, da to niti ni več rdeči obroč, bolj rožnat da postaja. Kako daleč se bo katalonsko politično volilno telo nagnilo na desno, pa je odvisno tudi od dela občinskih uprav. V dobršni meri so sicer v rokah socialistov in komunistov, vendar bo dolgotrajnejše lasanje med njimi zagotovo tudi tu lahko povzročilo desni zamik. V prvih letih po Francu so imeli socialisti in komunisti sklenjen volilni pakt, vendar je v skoraj polovici mest kmalu prišlo do preloma in velikih razhajanj. Morate vedeti, da so mesta okrog Barcelone nekakšna spalna naselja, kjer so skoraj nemogoče razmere za bivanje in normalno življenje, kajti zrasla só v zadnjem obdobju frankizma, ko je vsak hotel pograbiti kar največ zase in ni gledal na to, kakšen standard bo nudil za relativno visoke cene zidave. Spopadi med socialisti in komunisti v občinskih upravah so v času volitev v parlament naredili svoje, razcep v PSCU je hudo znakazil podobo partije na zunaj in po drugi strani medene besede nacionalista Pujola — vse to je botrovalo odločitvi prebivalcev, da so dali glas za Pujola in njegovo desničarsko nacionalistično zvezo.

Marjan Horvat

Prihodnjič: Kaj razumemo pod katalonsko avtonomijo

Razviti spet zavlačujejo

V Washingtonu se je prejšnji teden končalo letno zasedanje Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke, ki so mu v svetovnem časopisju namenili izjemno pozornost. Kriza svetovnega gospodarstva namreč še vedno traja, za precej dežel v razvoju pa se celo še zaostruje. Nerazviti vse težje odplačujejo nakopičene dolgove, najemanje novih posojil se draži, vrednost dolarja raste in izničuje stabilizacijske napore nerazvitih, protekcionistična politika industrijsko razvitih držav pa se krepi.

Več kot 7000 vladnih funkcionarjev, finančnih strokovnjakov in bankirjev iz 147 držav je na omenjenem zasedanju razpravljalo o teh vprašanjih in iskalo izhode iz pat položaja, v katerem je svetovna skupnost že peto leto. Kot že tolikokrat doslej je prišlo tudi zdaj do različnih mnenj predstavnikov razvitega in nerazvitega sveta o svetovnem gospodarskem položaju. Medtem ko so razviti bolj ali manj zadovoljni s postopnim okrevanjem lastnih gospodarstev, so dežele v razvoju vse bolj obupane spričo težkega bremena dolgov, ki jim onemogoča normalen gospodarski napredek. Posledice gospodarske recesije v nerazvitem svetu pa so mnogotere in boleče: tehnološko zaostajanje za razvitimi, večletno padanje življenjske ravni ljudi, slabše življenjske in delovne razmere in tako dalje. Nič čudnega, da so nerazviti predlagali sklic svetovne konference, na kateri naj bi izdelali strategijo postopnega razdolževanja držav dolžnic in na ta način razbremenili dežele v razvoju. Toda predstavniki razvitega sveta, še zlasti ZDA, so ta predlog zavrnili in predlagali razpravo v okviru razvojnega odbora Mednarodnega denarnega sklada, ki se bo sestal aprila prihodnje leto. Očitno je, da razviti Sever ponovno zavlačuje začetek celovitega reševanja svetovne gospodarske in dolžniške krize in da se mu nikamor ne mudi. Upniki so dolžnike resda potegnili za dolžino glave iz vode, da se ne bi zadušili in ogrozili delovanja svetovnega finančnega sistema. Na kaj več pa očitno niso pripravljeni.

To brzčas velja tudi za Jugoslavijo, ki si je z rednim odplačevanjem dolgov ustvarila sloves enega najboljših plačnikov in ki se bo morala kmalu pogajati o odplačevanju dolgov v letu 1985 in kasneje. Naša želja je, da bi nam odobrili daljše roke odplačevanja in da bi bile obresti nižje od dosedanjih. Na ta način naj bi jugoslovansko gospodarstvo zajelo sapo in se še odločneje vključevalo v mednarodne gospodarske tokove. Upajmo, da se bomo v bližnjih pogajanjih s posojilodajalci uspeli sporazumeti o ugodnejših odplačevalnih pogojih, čeprav bi se morali ob tem zavedati, da ne smemo ponoviti stare napake in pozabiti na nove naloge. Z drugimi besedami povedano — trenutni gospodarski uspehi (zunanjetrgovinski presežek, večji konvertibilni izvoz) so takšne narave, da z njimi že zdaleč ne smemo biti zadovoljni. Resnično zadovoljni bomo lahko šele, ko bomo naš skupni dolg tujini zmanjšali najmanj za polovico in ko bosta začela osebni in družbeni standard spet rasti. Seveda ne umetno, ampak zgolj z novoustvarjeno presežno vrednostjo.

Emil Lah

Rudarji na barikadah (3)

Kaj hočejo doseči Arthur Scargill in stavkajoči

Piše: Mitja Meršol

Prav zato, ker »rudarski kralj« Arthur Scargill črpa iz svoje rudarske prakse in razmer, ki zanj kot rudarskega delavca in sindikalista nikakor niso bile rožnate, utegne njegovo delovanje prevetriti (spremeniti?) sedanje stanje v britanskih sindikatih.

Scargill je rudar že od svojega petnajstega leta. Sprva se je sicer hotel vpisati na srednjo tehniško šolo in se zaposliti kot mehanik, vendar mu to ni uspelo. Kot večina drugih rudarskih otrok je tudi on moral v jamo. Delal je v rudniku Woolley in sicer najprej kot površinski rudar, čez dve leti pa je bil premeščen globoko pod zemljo, kjer je delal več kot sedemnajst let. Takoj se je vključil v sindikalno gibanje, vendar ni bil priljubljen niti pri delodajalcih niti pri organiziranih sindikalistih, kajti organiziral je delavske akcije, ki niso bile pogodu takratnim popustljivim in etabliranim sindikatom. Iz sindikata so ga celo vrgli, ker je organiziral divjo stavko, s katero naj bi izboljšali izobraževanje rudarjev. Delodajalci pa so ga kaznovali tako, da je moral popravljati podzemne rove, kjer je delal sam, oddaljen tudi po kilometer od drugih rudarjev.

Takrat se je začel tudi zanimati za politiko. Postal je član britanske KP in je svojo celico povečal od sedmih na 180 članov, organiziral izlete, sestanke, konference. Za nagrado je bil izbran v delegacijo, ki je šla v Moskvo. Tam ga je na čaj povabil Nikita Hruščov.

Potem se je s KP Britanije razšel, ker ni soglašal z njenim poskusom, da bi vse akcije v sindikatih uskladili z interesi britanske KP.

Leteče stavkovne skupine

Sredi šestdesetih let se je Scargill spet v celoti posvetil sindikalnemu gibanju in postal leta 1972 splošno znana osebnost v njem. Organiziral je namreč prave leteče stavkovne skupine, ki so v času stavk krožile po deželi in priskočile na pomoč tistim stavkovnim linijam, kjer je bil pritisk stavkokazov največji. To je počel tudi med veliko rudarsko stavko leta 1972, ko je iz svojega yorkshirskega štaba (njegova pisarna je to dobesedno bila, opremljena z zemljevidi, telefoni itd.) pošiljal na vse konce in kraje avtobuse s stavkajočimi rudarji.

Kot eden izmed sindikalističnih voditeljev se je kasneje ukvarjal z vprašanjem izplačevanja denarnih nadomestil obolelim in ponesrečenim rudarjem in njihovim družinam. To je bila zelo pomembna naloga, saj se na leto v britanskih premogovnikih smrtno ponesreči kakih 40 rudarjev, 500 se jih huje, nekaj tisoč pa lažje ponesreči.

Na tem položaju je Scargill pridobil še dodatno mero ugleda med rudarji, saj se ni izkazal le kot dinamičen in agresiven stavkovni voditelj, ampak tudi kot človek z globokim humanim posluhom za sodelavca.

Scargill kot voditelj vplivnega rudarskega sindikata danes prav dobro ve, kaj hoče. Ve, da za rudarje, ki jih je bilo v začetku tega stoletja v Britaniji 750 tisoč, zdaj pa le še tretjina, ni napredka, če se ne spremeni vsa družba.

Brezobzirna selekcija

Rudarji so 12. marca letos začeli stavkati predvsem zato, ker so hoteli izraziti protest zoper namero vlade, da zapre do leta 1985 še dvajset rudnikov (leto prej so po Britaniji že zaprli dvajset rudnikov), ki menda niso donosni. Premog je nekoč dajal Britancem 85 odstotkov vse energije, danes je daje le še kako tretjino. Svoj energetski pomen je izgubil predvsem zaradi severnomorske nafte, ki je cenejši in primernejši energetski vir. Scargill in stavkajoči rudarji so nedvomno spregledali namere vlade in njeno energetsko politiko. Ta politika čedalje bolj odriva rudarsko industrijo in daje prednost sodobnejšim in cenejšim virom energije in takšni industriji, ki potrebuje čedalje manj premoga.

Vse to Scargill in rudarski sindikat dobro vesta. Vesta pa tudi dobro, da je ta izbira vlade pri svojem dolgoročnem energetskem in splošno industrijskem programu brezobzirna in da se ne meni kaj prida za to, kaj bo z desettisoči rudarjev, ki bi čez noč ostali brez dela in zaslužka.

Zato rudarji tako zagrizeno in nepopustljivo bijejo svojo stavkovno bitko. Zato tudi z velikimi dvomi gledajo na nedavne obljube premogokopne uprave, ki so na videz precej obetavne (razširjanje industrije, ki bi zagotavljala porabo najmanj 100 milijonov ton premoga na leto, velika vlaganja v premogovnike itd.), vendar pa praksa kaže, da se vse te obljube prej ali slej razblinijo ob kruti resničnosti.

Računica in strategija

Ko so začeli stavkati, so rudarji računali predvsem na lastno moč in udarnost svojega sindikata. Zanašali so se tudi na solidarnost drugih sindikatov.

Svoje račune je seveda imela tudi vlada. Zanašala se je na zaloge premoga, ki je nakopičen v raznih delih Anglije. Z njim lahko termocentrale in jeklarne menda zdržijo do prihodnjega leta. Vlada je računala tudi na notranja trenja in omahovanja znotraj rudarskega sindikata.

Toda ta računica — na eni ali drugi strani — praktično ni tako pomembna, če pogledamo strategijo Arthurja Scargilla in stavkajočih rudarjev. To ni več samo boj na ozki fronti med rudarji in delodajalci. S stavko se je začelo širše politično vrenje. Vsa Velika Britanija je že nekaj mesecev sredi velikih političnih debat, katerih izhodišče je vedno rudarska stavka. Komentatorji s čedalje resnejšim glasom govorijo o »razredni vojni, ki jo rudarji morajo dobiti«.

Stavka nedvomno spodkopava temelje politike konservativne vlade in sistema, ki ga ta vlada predstavlja. Vlada še vedno izvaja strategijo, ki močno spominja na ameriške ukrepe iz leta 1981, ko so stavkali kontrolorji letalskih poletov. Vlada Margaret Thatcherjeve je najprej sistematično s protisindikalističnimi zakoni in odloki omejevala delovanje sindikatov, zdaj pa hoče te zakone uveljaviti tudi v praksi.

Vendar pa je očitno, da je prav ta strategija bumerang zanjo. Nasilje, ki ga je povzročila nepopustljivost na obeh straneh, udarja predvsem v podobo, v image sistema in oblasti. Okrvavljeni obrazi rudarjev in policistov so kaj slabo opledalo sistema, ki je še pred časom razglašal nove moralne norme in življenjski slog na višji ravni.

Ne glede na to, kdaj se bo zaključila rudarska stavka, je že zdaj jasno, da je njeno delo samo začetek. Vlada je namreč pokazala, kaj pomenijo zakoni, ki jih je napisala na papir, tudi v praksi. In ti zakoni, ki na primer prepovedujejo leteče stavkovne straže in nakazujejo tudi možnost, da delodajalci sodno nastopajo proti sindikatom, ti zakoni skratka ne zadevajo samo rudarjev, ampak vse organizirano delavstvo na Otoku.

In tudi represivna zakonodaja še čaka na nove paragrafe.

Vse skupaj pa seveda vodi k novim zaostritvam.

(KONEC)

Prihodnje leto tudi na univerzah po novih programih

Sklepni del reforme ne sme biti formalen

V dosedanjih pripravah na uvajanje usmerjenega izobraževanja v visokem šolstvu je bila opravljena vrsta nalog. Razvili smo široko strokovno dejavnost znotraj obeh univerz, v posameznih visokošolskih organizacijah v izobraževalnih skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah. Priprave sedaj prehajajo v sklepno obdobje in nekaj stvari bo treba še postoriti, da bomo v šolskem letu 1985/86 začeli uveljavljati nove vzgojnoizobraževalne programe tudi v visokem šolstvu.

Eno izmed osrednjih vprašanj reforme je priprava in sprejem vzgojnoizobraževalnih programov za pridobitev višje in visoke izobrazbe. Kljub težavam je za dodiplomsko izobraževanje pripravljenih že 129 osnutkov oziroma predlogov programov, kar pomeni, da manjkata le še dva. Slabše pa je s pripravo podiplomskih programov. Od 266 predvidenih magistrskih programov in programov specializacije so doslej izobraževalnim skupnostim predložili le 40 odstotkov programov (119). Tako ostaja le še malo časa za presojo skladnosti in ustreznosti programov in bi se utegnilo zgoditi, da bi bil ta, izredno pomemben del opravil, le formalen. Tega nikakor ne bi smeli dopustiti, zato mora strokovni svet, ki skrbi za presojo, kakovostno in pravočasno opraviti svojo nalogo.

Javno strokovno razpravo o novih vzgojnoizobraževalnih programih bo treba zastaviti tako, da se bodo vsi zainteresirani, zlasti še uporabniki iz večjih organizacij združenega dela in mladina lahko aktivno vključili v preverjanje predlaganih rešitev. V razpravah na strokovnih svetih posebnih izobraževalnih skupnosti in pri sprejemu na njihovih skupščinah bi morali posebno pozornost nameniti programom na področjih, kjer doslej ni bil organiziran visokošolski študij. To velja tudi za programe, ki so razmeščeni na več mestih ter tiste, pri katerih usklajevanju so se pokazala različna stališča.

Med najobsežnejše spremembe, ki jih prinaša preobrazba visokega šolstva, spada nov sistem izobraževanja pedagoških delavcev. Za to področje doslej pripravljeni osnutki programov niso skladni s programskimi zasnovami. Visokošolske organizacije so pripravile različne, med seboj neusklajene osnutke, ki jih v sedanji obliki ni moč sprejeti. Tu bo potrebnega ogromno dela, saj je nesprejemljivo, da bi odložili načrtovani prehod na visokošolsko izobraževanje učiteljev.

Popolnoma jasno je, da bo treba za uspešno uresničevanje preobrazbe visokega šolstva zagotoviti tudi več denarja. Znano je, da za zdaj še nismo dosegli pomembnejših premikov pri uresničevanju novih družbenoekonomskih odnosov, zlasti glede razvijanje svobodne menjave dela v neposrednih odnosih. Šele v zadnjem času so vidni prvi poskusi za trdnejše dogovarjanje med visokošolskimi organizacijami in združenim delom, vendar to še ni moglo bistveno vplivati na novo programsko podobo visokega šolstva.

Usmerjeno izobraževanje bo potrebovalo več sredstev tako zaradi uvajanja programov na novih področjih kot zaradi nujnega uvajanja aktivnejših oblik študija, posodobitve raziskovalne opreme in nove učne tehnologije, na nekaterih področjih pa tudi dvigovanja izobraževanja iz višješolske na visokošolsko raven. Sredstva bi morali zagotoviti tako v izobraževalnih skupnostih kot v odnosih neposredne svobodne menjave dela. Pri tem se je potrebno izogniti doslej prevladujoči odločilni vlogi izvajalcev. Pravkar sprejemamo izhodiščne planske dokumente za srednjeročno in dolgoročno obdobje. Zdaj je priložnost, da zahtevo po več sredstvih vgradimo vanje in tako ustavimo nekajletno padanje deleža družbenega proizvoda, namenjenega vzgoji in izobraževanju.

Igor Žitnik

Makro- in mikrokozmos Boštjana Putriha

Razstava akademskega kiparja Boštjana Putriha je že tretja prireditev galerije Delavske enotnosti na Celovški c. 43 v Ljubljani. Avtor, ki ustvarja tudi reliefe in risbe, nam v atrijskem dvorišču predstavlja patinirane cementne reliefe in aluminijaste plastike. Plastike označujejo tipična mozaična jedra, ki so spreten poskus povezave s svetom energij. Te skulpture si še najlaže predstavljamo nekajkrat povečane in vgrajene v sodobne urbane prostorske ambiente. Oblikovno združujejo geometrijsko čiste oblike z organskimi in amorfnimi.

Drugačen svet predstavljajo zlato patinirani reliefi, s sanjskimi predstavami subtilnih, pretežno vegetativnih form. Ista stilizacija zaznamuje tudi sanjske ženske obraze in predmete, ki spominjajo na sodobno, pa tudi futuristično-fantastično tehniko. Z monokromatsko patino reliefov gradi avtor celotni izraz le na intenziteti leska posameznih prvin. S tem zbujajo oblike, potopljene v mrak globine reliefa, občutek sveta v razblinjanju. Simbolični predmeti s tem odpirajo prostor domišljiji tako v makrokot mikro kozmos. Doživljamo torej stvarno in imaginarno, lirično sanjsko in grozljivo, izginjajoče in prihajajoče.

Alenka Dvoržak

Slikarska kolonija sežanskega Krasmetala

Letošnji udeleženci slikarske kolonije, ki jo je ob prazniku sežanske občine že drugič pripravil odbor za razstavno in likovno dejavnost tovarne Krasmetal, so izpolnili vsa pričakovanja, zato ne bi smelo biti dvomov za nadaljevanje akcije, ki postaja na Sežanskem močno oporišče pomembne kulturne dejavnosti.

V sežanski tovarni Krasmetal že nekaj let uspešno dela kulturnoumetniška skupina, ki občasno prireja proslave in druge priložnostne prireditve. V delo skupine je vključena tudi knjižničarska dejavnost. Poseben odbor skrbi za likovno in razstavno dejavnost, v zadnjem času pa tudi za prirejanje slikarskih kolonij.

Že lani so imeli srečno roko pri izbiri vodje kolonije, saj so bili z delom umetnostne zgodovinarke iz Ptuja dr. Štefke Cobljeve nadvse zadovoljni, tako da so jo tudi letos pritegnili medse. Za kolonijo se je prijavilo kar 21 interesentov, izbrali pa so jih sedem, od tega kar pet umetnikov na akademski ravni, dva pa sta bila amaterja. Kolonije so se udeležili Bogomir Jurleta (Cirkovce), Silvo Prelog (Ljutomer), Drago Božičnik (Maribor), Branko Čušin (Jesenice), Veronika Svetin (Velenje), Ida Mevlja in Leopold Strnad (oba Sežana).

Prvi dan so ustvarjali v Sečovljah, slikali v zalivu, ostale dni pa v prijazni kraški vasici Pliskovica, ki je bogata s staro arhitekturo, in v kateri so ustvarjali že lani. Ogledali so si številne znamenitosti sežanske občine (Škocjanske jame, botanični vrt idr.). Udeleženci so pohvalili organizacijo in odhajali s prijetnimi vtisi o kraški pokrajini in prijaznosti človeka na tej skopi zemlji.

Postavili so tudi razstavo ustvarjenih del. Nekateri slikarji so delovni organizaciji poklonili vse slike, čeprav so v pogodbi določili le po eno. Tako je izpolnjena tudi želja odbora, da ne bi samo v pisarnah, ampak tudi v proizvodnih prostorih visele umetniške slike.

Tako se tovarna Krasmetal iz Sežane vključuje v krog tistih delovnih organizacij, ki imajo razvito kulturnoumetniško življenje, ki nudijo delavcu ne le delovno mesto in zaslužek, pač pa veliko več.

Olga Knez Stojkovič

Slikar Bogomir Jurleta slika v Sečovljah v nevsakdanji pozi. Očitno je hotel čas ob morju nadvse koristno izrabiti.

ADS

Andragoško društvo Slovenije

prireja posvet

Izobraževanje odraslih v dolgoročnem razvoju Slovenije, na Bledu, 19. in 20. oktobra 1984, za

- andragoške delavce
- pedagoge
- gospodarstvenike
- planerje
- raziskovalce
- družbenopolitične delavce in vse, ki sodelujejo pri načrtovanju našega družbenega in tehnološkega razvoja.

Informacije in prijave po telefonu 061 316-937

Člani republiškega odbora sindikata delavcev kulture so se v sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici zbrali na izobraževalnem seminarju in plenarni seji RO. Največ pozornosti so namenili svobodni menjavi dela v kulturi in njenim neposrednim oblikam ter delovnemu osnutku samoupravnega sporazuma za razporejanje čistega dohodka ter za delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v kulturni dejavnosti.

Slika: Andrei Agnič

ŠPORT, ODDIH IN REKREACIJA

Delavci novomeške Krke so uredili zdravstveno preventivo s posebnim pravilnikom

Naložbe, ki se obrestujejo

Že pred več desetletji je ruski znanstvenik Seženov ugotovil, da je aktiven oddih bolj koristen kot pasiven. Danes je vse več izostankov z dela zaradi bolezni, narašča tudi zgodnja invalidnost delavcev. Vzroki teh pojavov so prav gotovo tako imenovane »bolezni civilizacije«, ki v sodobnih življenjskih in delovnih razmerah močno znižuje stopnjo zdravja in delovnih sposobnosti.

Profesionalna delovna sposobnost je namreč skladnost nekaterih funkcionalnih sposobnosti organizma in stopnje zdravja v celoti. Ta je v sodobni družbi torej porušena. Kot protiutež temu je danes zdravstveno preventivni programirani aktivni oddih, ki je zelo primeren za preprečevanje in zmanjševanje zdravstvenih težav.

Temu namenjajo precejšnjo pozornost tudi v novomeški tovarni zdravil Krka. V preventivno zdravstveno rekreacijo so vključeni delavci, ki delajo na delovnih mestih s povečano stopnjo nevarnosti in v težkih delovnih razmerah. V Krki imajo za to celo poseben pravilnik in po njegovih merilih je vključenih v to obliko zdravstvene preventive okoli 700 delavcev. Doslej je bilo več kot petsto delavcev na desetdnevnih programiranih oddihih v Vrsarju, Strunjanu, Šmarjeških in Dolenjskih Toplicah. Uvedli so tudi korektivno gimnastiko, ki jo vodi skupina izvedencev. V Krki ugotavljajo, da je zdravstvena preventiva zelo pomembna za zdravje delavcev in se je že pokazala koristna za obnavljanje in ohranjevanje psihofizičnih sposobnosti delavcev Krke.

Zgledu Krke, kjer so s preventivno rekreacijo začeli že zelo zgodaj, so kaj kmalu sledili tudi v SGP »Pionir«, kjer imajo za zdaj samo desetdnevne preventivne odmore. Letos so jih že četrtič pripravili v počitniškem domu Pionir-Krka v Vrsarju. Udeležilo se jih je 30 delavcev Pionirja, izbrali pa so jih v sindikalnih organizacijah temeljnih organizacij, njihovo bivanje pa je bilo brezplačno. Ti delavci so se pod strokovnim vodstvom ukvarjali z različnimi oblikami rekreacije od aktivnosti v vodi, iger z žogo itd. Zanje pa so pripravili tudi krajše izlete. Ob koncu se je zdravstveno stanje večine udeležencev izboljšalo, kar je porok, da bodo s to dejavnostjo nadaljevali.

Besedilo in sliki: Goran Rovan

Aktivni oddih je vedno boljši od pasivnega

MARIJA KOS — ADMINISTRATORKA

»Lani je bil na preventivnem oddihu moj mož, ki je letos v pokoju, zato je lahko šel z mano. Tako sem se tudi sama prepričala, da so ti odmori za nas, ki opravljamo enolično delo, res koristni. Všeč mi je skupinsko delo, saj smo nenehno s čim zaposleni, tako da sploh ni dolgčas in je zelo zanimivo. Tu sem prvič spoznala nekatere športe, na primer veslanje, balinanje, kegljanje, v katerih se drugače verjetno ne bi nikoli preizkusila. Sploh mi ni žal, da sem bila izbrana za preventivno rekreacijo, saj drugače nimam možnosti ne časa za takšne stvari. Desetdnevno bivanje v Vrsarju jemljem tudi kot nagrado za 27-letno delo v Pionirju, in če bo še kakšna možnost, bi rada še kdaj šla.«

Dobri zgledi spodrivajo slabe

Iz leta v leto je več zagovornikov aktivnega razvedrila in zdravega načina življenja. V gozdovih, ob vodi, na smučiščih in na najrazličnejših športnih igriščih srečujemo množice ljudi, ki jim je postala rekreacija navada ali celo sestavni del vsakdanjega življenja.

K vsemu temu nas sili spoznanje, da le aktivnost ohranja zdravje in sposobnost za delo. Sili nas tudi sodoben način življenja, poln stresov, nenehnega hitenja in s tem vse večjega pomanjkanja časa.

In o tem, kako mnogi obravnavajo športno rekreacijo kot nekaj povsem vsakdanjega, pričajo med drugim tudi sorazmerno visoki izdatki za aktivno razvedrilo. Res zanimivo je, koliko že posamezniki in družine žrtvujejo za nakup potrebne športne opreme, koliko so, denimo, pripravljeni odšteti za dan v naravi ali za lepe zimske počitnice in čemu vse so se pripravljeni odpovedati, da se lahko redno ukvarjajo s svojim priljubljenim konjičkom.

Poleg časa je namreč mnogokrat potrebno žrtvovati za aktivno razvedrilo tudi nekaj denarja. Znano je sicer, da so nekateri športi kar poceni in da so po drugi plati nekateri presneto dragi. Že ura tenisa ni več poceni, da, na primer, rekreacije na snegu sploh ne omenjamo. V tem primeru so namreč dnevno že potrebni kar lepi tisočaki, še posebno, če poleg staršev radi smučajo tudi otroci.

Sicer pa je postala precej draga za naš žep že kar večina športov. Vendar, konjiček je konjiček in zanj je vredno nekaj žrtvovati. V prenekaterih primerih celo več, kot si mnogi mislijo. Nekateri športniki — amaterji namreč redno tekmujejo in celo zastopajo barve svoje države na najrazličnejših mednarodnih prireditvah. Seveda se ti ljudje v nasprotju z mnogimi drugimi ukvarjajo s športom zaradi športa, zaradi vsega tistega, kar jim nudi ta dejavnost. Pri tem ne mislijo na občinstvo, na slavo in gmotne koristi. In takih vrhunskih športnikov-amaterjev sploh ni tako malo. Tudi med nami ne.

In čemu, pravzaprav, to razmišljanje? Zato, ker je po drugi plati kar dosti ljudi, ki se s športom ne ukvarjajo zaradi lastnega prepričanja oziroma zaradi športa samega. V športnih organizacijah in organizacijah združenega dela smo namreč še vedno priča pojavom, ko iščejo ljudje v vsem, kar počno v zvezi s športom, gmotne koristi: plačano vadbo, dnevnice in nagrade za nastope, izredne plačane dopuste za trening, zastonj najdražjo športno opremo in podobno.

Na šport, na zdravo športno rekreacijo gledamo pač še vedno iz različnih zornih kotov. Kljub mnogim slabim zgledom pa je spodbudno to, da je med nami iz leta v leto le več pravih športnikov, ki na svojo dejavnost gledajo iz pravega zornega kota.

Andrej Ulaga

Kje so občinski kaveljci in korenine

Vroča polemika o tekmovalnosti v športni rekreaciji je v zadnjem času dvignila precej prahu, saj so na primer prireditve troboj jeklenih, troboj železnih, brazde vzdržljivosti, kaveljc in korenina ter še nekatere druge dovolj »debele« teme, da se o njih odkrito pogovorimo.

Ne bi razpravljal o informaciji zdravnice Miše Pfajfer, ki se mi zdi izredno poštena in tudi dobronamerna. Rad bi se dotaknil resnično tistih velikih republiških rekreacijskih prireditev, ki so že prešle okvire tako same organizacije kot tudi moči, s katero spremljajo te akcije naša sredstva javnega obveščanja.

Prepričan sem, da so te akcije predimenzionirane, saj tu ne gre več samo za zdravo in redno vadbo, temveč za splet okoliščin, ki vse prej kot spodbujajo »normalne«, v rekreacijo še ne zaljubljene občane, ki pa bi se radi vključili v resnično rekreacijsko ponudbo v krajih, kjer delajo, živijo.

Sem strog zagovornik rekreacije v bazi, to je v šolah, delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih, društvih in klubih do ravni občinskih zvez za telesno kulturo. Priznam tudi nekatere izjeme, predvsem z vidika obujanja spomina na dogodke iz NOB: Trnovski maraton, Maraton Franja in še nekatere druge. Vse ostalo bi se moralo vrniti v tiste telesnokulturne celice, ki bi iz dneva v dan vabile v svoje vrste množice ljudi in občanov. Ne smemo dopustiti, da se bo udeležba na takšnih prireditvah vedno primerjala z rekordno, če že prej izvemo, da se je nekdo (ki ima avto in denar) odpravil zgodaj zjutraj v 150 km oddaljeni kraj, odkolesaril ali pretekel nekaj kilometrov in zopet z avtom 150 km nazaj domov. Ne, to ni tista rekreacija, ki jo spodbujamo tako v SZDL, sindikatih in tudi v ZK.

Sem za to, da troboj jeklenih, troboj železnih, brazde vzdržljivosti, kaveljci in korenine in še nekatere organiziramo po delovnih organizacijah, krajevnih skupnostih, klubih in društvih do največ občinskega merila. No, da ne bo zaskrbljenosti, to se že marsikje dela, seveda brez hrupa in velike reklame.

Tako bi padali resnični rekordi v množičnosti našega osnovnega telesnokulturnega programa.

Bile bi zanimive tudi številke o množičnosti na takšnih občinskih prireditvah, saj sem prepričan, da bi govorili o številkah v tisočih, ki bi bile po vsej verjetnosti bolj koristne, kot so tiste iz »vrhunskih rekreacijskih prireditev« na republiški ravni.

Vsi delavci v telesni kulturi, zlasti pa tisti, ki se poklicno ali amatersko ukvarjajo z organizacijo, bi morali imeti pred seboj bistven, po moje poglaviten cilj: to pa je rekreacija po delu za boljše delo. Kaj hočem povedati? Vsi naši delovni programi v ozdih in drugih delovnih skupnostih so izredno napeti in tudi ekonomsko v marsičem negotovi. Vzbujajo pa obenem skrb in bolj trezno odločanje na vseh ravneh našega današnjega, pa tudi jutrišnjega časa. Ne glede na to pa je naš delavec dovolj zrel, da se bo tako danes kot jutri odločil za nadnormalne delovne napore, ki mu bodo omogočili že jutri boljše življenje.

Za vse to pa bo bolj sposobna zdrava, zadovoljna množica delovnih ljudi in občanov, ki si po delu resnično želi razvedrila, zabave, telesne kulture, vendar do tistih »višin«, ki naj bi bile normalne za čimvečjo množico, ne le za izbrance.

Rajmund Kolenc

Pohod Gipossovih planincev

Letos so 5. pohod planincev Gipossa vzorno pripravili delavci Montažnega podjetja Instalacija iz Ljubljane. Več kot tristo udeležencev, kar je največ doslej, se je zbralo na Komni, na Planini na Kraju, kjer je Planinsko društvo Instalacija lani zgradilo svoj dom. Pripravili so pester spored, ki ga ni zmotilo niti slabo vreme. Prihodnje srečanje planincev Gipossa, ki bo na Gorjancih, bodo pripravili planinci SGP Pionir iz Novega mesta.

Besedilo in slika: Goran Ravan

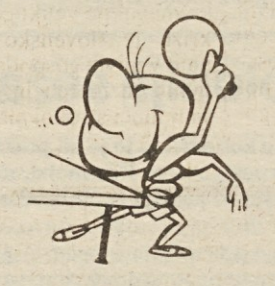

Kako se ogrejemo

Izkušnje učijo, da mora biti organizem, od katerega zahtevamo velike napore, primerno pripravljen oziroma dovolj ogret. Včasih so se tekmovalci pred nastopom le malo razgibali, danes pa posvečajo vsi, tudi rekreativci, ogrevanju, to je uvodu v to ali ono športno aktivnost, največjo pozornost.

Seveda se je treba pri ogrevanju ravnati po načelu postopnosti, kar pomeni, da moramo začeti z lažjimi telesnimi vajami. Najprej moramo zaposliti tiste mišične skupine, ki kasneje niso odločilne za uspeh, nato pa pride na vrsto glavno mišičje. Zelo pogost uvod v ogrevanje je lahkoten tek. Slede mu vaje za raztezanje in sprostilne vaje.

Koliko minut moramo posvetiti ogrevanju? Če gre količkaj zares, potem od pol do ene ure. Vsekakor bolje več kot manj. Sicer pa mora vsak tekmovalec oziroma rekreativec natančno poznati svojo telesno pripravljenost in izkustveno dognati svojo individualno metodo, kakor tudi čas ogrevanja.

Namen vaj za ogrevanje je postopno prebujanje vseh sodelujočih organov. Ob tem zahtevajo mišice več krvi, zato deluje srce bolj živahno, kapilare se odpirajo in polnijo, mišice postanejo dobro prekrvavljene. Intenzivnejše dihanje zagotavlja boljšo preskrbo organizma s kisikom, kri pa se močneje preusmeri tja, kjer jo mišice in drugi organi najbolj potrebujejo.

Seveda poznamo tudi pasivno ogrevanje, ki pa se nikakor ne more meriti z aktivnim. Vsekakor pa je priporočljiva kombinacija aktivnega in pasivnega ogrevanja, še posebno, če se moramo v razmeroma kratkem času večkrat pripraviti na šport. Temeljito aktivno ogrevanje zahteva namreč precejšnjo mero telesne pripravljenosti, saj nas ne sme utruditi, temveč le pripraviti na glavni del treninga oziroma na tekmovanje.

A. U.

V založbi Delavska enotnost

Cena 900 din

IZ ZGODOVINE

Ob 60-letnici prepovedi neodvisnih strokovnih organizacij na Slovenskem (6)

Novi udarec buržoazije po revolucionarnem sindikalnem gibanju leta 1924

Miroslav Stiplovšek

Ko je širša seja ZNSOS 23. decembra 1923 analizirala zlom stavke, je ob samokritičnem priznanju lastnih slabosti in napak poudarila: »Vzrok, da je bil rudarski štrajk udušen, je pripisati dejstvu, da je za Trb. premogokopno družbo stala enotna fronta kapitalistov in da se je vlada s celim svojim aparatom pristransko postavila na stran trboveljske družbe, medtem ko so ostali rudarji osamljeni brez aktivne podpore ostalega delavstva, ki ni bilo v stanju, da z generalno akcijo prihiti na pomoč rudarjem.« Ob prvem višku stavkovnega vala po prvi svetovni vojni, aprila 1920, so razredne strokovne organizacije organizirale v podporo stavkajočim železničarjem splošno stavko vsega delavstva, v drugem višku, poleti 1923, pa obrambne stavke rudarjev — zaradi šibkosti strokovnih organizacij in njihovih medsebojnih odnosov — ni bilo mogoče podpreti s splošno solidarnostno stavko. ZNSOS ni uspela povezati hkratnih bojev rudarjev ter železničarjev in javnih nameščencev, niti ni znala izrabiti solidarnostne stavke v državnih rudnikih. Prav tako kljub velikim prizadevanjem ni mogla preskrbeti rudarjem dovolj učinkovite gmotne pomoči za dolgotrajno vztrajanje v stavki.

Kljub nekaterim subjektivnim napakam v rudarski stavki pa je treba poudariti, da so bili leta 1923 tudi vsi drugi veliki stavkovni boji v Jugoslaviji neuspešni, ker so bili »z večjo ali manjšo brutalnostjo udušeni.« Strokovna borba je 22. novembra 1923 ob tem tudi ugotovila: »Kapitalisti nastopajo in jurišajo na pravice svojih delojemalcev enotno in složno, zato tudi povsod zmagujejo.« Leta 1923 se je torej končal stavkovni val, ki je sledil oktobrski revoluciji in prvi svetovni vojni. Več kot desetletje, vse do srede tridesetih let, ko je Partija spet sprožila in vodila stavkovni val po veliki gospodarski krizi, je slovensko delavstvo nato v novih gospodarsko-političnih razmerah in ob zmanjšani moči strokovnih organizacij le redko segalo po svojem najmočnejšem bojnem sredstvu — po stavki.

Strokovno organiziranemu proletariatu!
Vsem delavcem in nameščencem!

Strokovna borba, glasilo slovenskih neodvisnih strokovnih organizacij, je izhajala od 23. 10. 1922 do 6. 7. 1924. Z »malo Obznano« je bilo njeno izhajanje prepovedano.

Poraz največje rudarske stavke — udarec za revolucionarno delavsko gibanje

Trboveljska premogokopna družba se je po zlomu stavke nad delavstvom strahovito maščevala. Neposredno po njej je število odpuščenih rudarjev v Zasavskih revirjih naraslo na okoli 600, še okoli 1000 pa jih je poslala na začasni brezplačni dopust. V Kočevju sta bili odpuščeni kar dve tretjini rudarjev. K temu naj dodamo, da je bilo v zaporih v Celju in Zagorju prek 80 funkcionarjev in zaupnikov Zveze rudarskih delavcev za Slovenijo, policija pa je aretirala tudi nekaj partijskih funkcionarjev v Ljubljani. Jeseni 1923 so nato aretirane rudarje postopoma izpustili iz zapora, toda po vrnitvi na svobodo so ostali brez dela. TPD je po številnih posredovanjih del odpuščenih spet sprejela na delo, toda pri funkcionarjih in zelo aktivnih članih ZRDS je nepopustljivo vztrajala pri odpustih. Prek 200 rudarjev, ki so preživljali nad 550 družinskih članov, si je moralo poiskati delo v tujini, kajti TPD je ob pomoči Zveze industrijcev preprečila njihovo zaposlitev pri drugih podjetjih. V odhodu komunistov in privržencev KPJ, funkcionarjev ZRDS, iz zasavskih revirjev je TPD videla enega od temeljnih pogojev za dolgoročni zlom akcijske sposobnosti rudarjev in njihovih organizacij.

Poudariti moramo, da je za TPD enotno stal kapital, ki se je zavedal, da bo po zlomu najvažnejše delavske stroke lahko bolj neovirano in zmagovito nadaljeval svojo ofenzivo. Na drugi strani pa je že takoj po stavki tajnik ZNSOS v svojem poročilu poudaril, »da je izgubljeni štrajk velik udarec za ZRD kakor za vse naše sindikalno gibanje.« V kasnejšem poročilu rdeči sindikalni internacionali v Moskvi 14. februarja 1924 (v nemščini) pa je vodstvo ZNSOS poudarilo, da je poraz rudarjev, ki so bili v svojih dotedanjih povojnih bojih vedno zmagoviti, »povzročil ne le v Revirjih, temveč tudi v drugih organizacijah precejšnjo depresijo,« ki se ni kazala le v znatni indiferentnosti, temveč tudi v upadanju članstva. To slabitev neodvisnih strokovnih organizacij je še pospeševala policija s prepovedovanjem shodov in nekaterih drugih akcij. Izgubljena stavka pa je bila tudi izjemen gmotni udarec za ZNSOS, ki je v njej porabila vse finančne rezerve. Zaradi velikih dolgov je grozila ukinitev sindikalnega lista in likvidacija ZNSOS. Tako so morali zmanjšati naklado Strokovne borbe s 5000 na 4000 izvodov. V Revirje, od koder je bilo največ naročnikov, je morala ZNSOS pošiljati brezplačno 700 izvodov sindikalnega lista, da bi znova okrepila ZRDS. Število rudarjev, ki so redno plačevali članarino, je upadlo na okoli 600, sicer pa je bilo vseh članov ZNSOS, ki so redno izpolnjevali tudi finančne obveznosti, okoli 3100, torej približno četrtina sredi leta 1923 vpisanih članov. Ker je ZNSOS s temi podatki o članstvu hotela utemeljiti potrebo po nujni finančni pomoči rdeče sindikalne internacionale za ponovno okrepitev neodvisnega strokovnega gibanja na Slovenskem, so verjetno nekoliko negativno pretirani. Toda v vsakem primeru, če upoštevamo vpisane ali redno plačujoče člane, je njihovo število po velikih razrednih spopadih poleti 1923 upadlo. To naj ilustriramo s podatkom ZRDS iz konca 1923 inšpekciji dela, da ima okoli 2500 članov, leto prej pa jih je imela nad 6000.

Spričo hudega udarca kapitala in oblasti ZRDS kot najmočnejši neodvisni strokovni zvezi v Sloveniji in v Jugoslaviji, ki je negativno vplival tudi na številčno moč in akcijsko sposobnost drugih slovenskih neodvisnih strokovnih organizacij, je vodstvo ZNSOS v omenjenem pismu predlagalo čimprejšnji sestanek svojih predstavnikov z delegatom rdeče sindikalne internacionale. ZNSOS pa seveda ni čakala na mednarodno pomoč, temveč si je že takoj po rudarski stavki prizadevala čimprej spet okrepiti in aktivirati svoje organizacije.

Prizadevanja za ponovno okrepitev slovenskih neodvisnih strokovnih organizacij

Vodstvo slovenskih neodvisnih strokovnih organizacij je takoj po porazu rudarske stavke sprožilo akcije za pomoč brezposelnim rudarjem, za izpustitev aretirancev in za obnovitev delovanja organizacij Zveze rudarskih delavcev za Slovenijo. Ker so bili vodilni funkcionarji in zaupniki ZRDS v zaporih, ker je v rudarskih revirjih dejansko vladalo obsedno stanje in ker je bilo število brezposelnih izjemno visoko, je imela ZNSOS pri reševanju teh nalog velike težave. Te so še povečevali poskusi socialistov, krščanskih in narodnih socialcev ter tudi radikalcev, da bi udarec po ZRDS izrabili za okrepitev svojega vpliva med rudarji.

Nadaljevanje prihodnjič

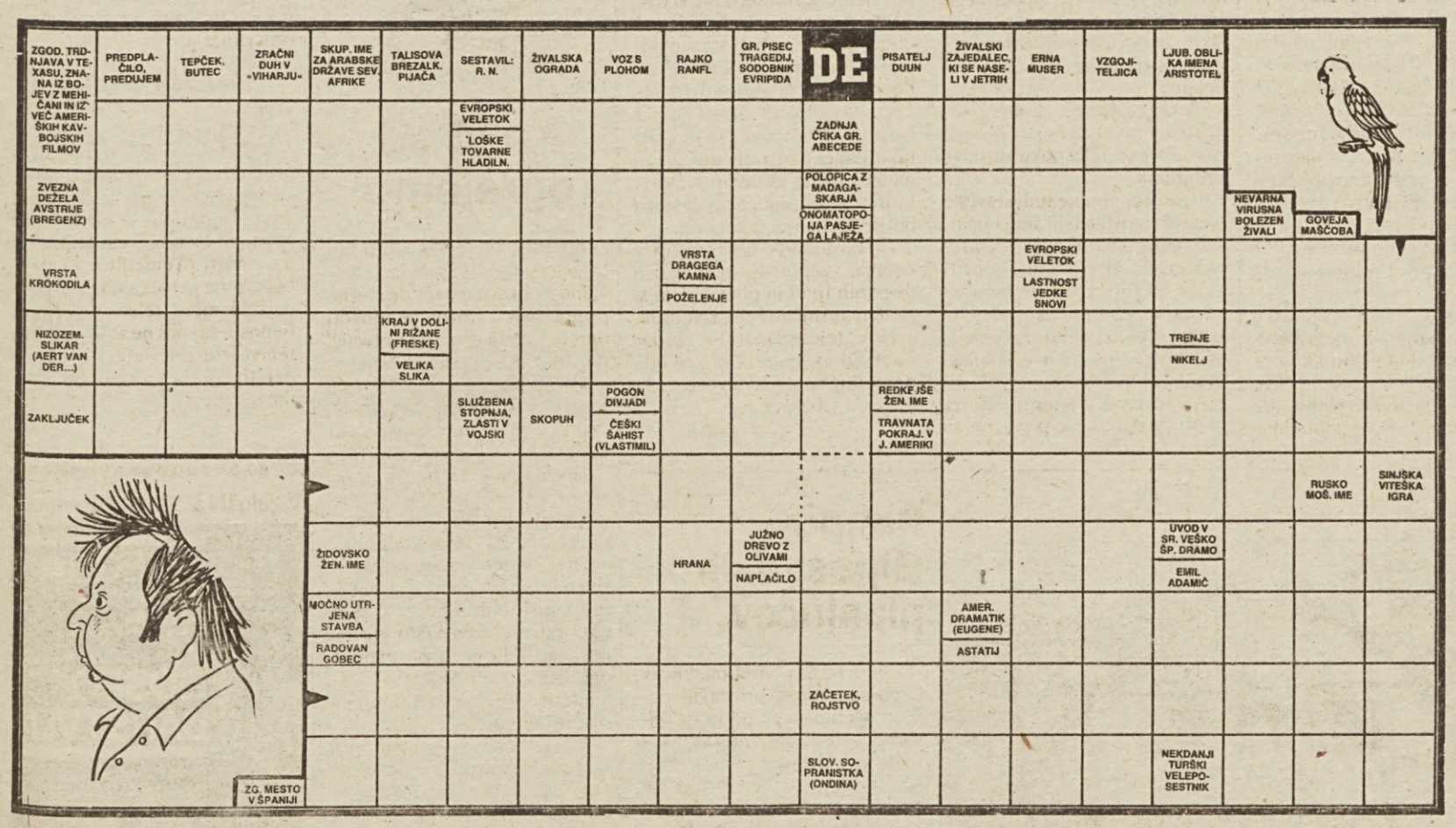

Nagradna križanka št. 37

Rešitve pošljite do 16. oktobra 1984 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Celovška cesta 43, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA, ŠT. 37. Nagrade so 700, 600 in 500 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 35

STAROSTA, SAVART, VELIKA BRITANIJA, ELEGAN, IRA, UDAR, TEME, TAMAR, KAVA, OPAL, ALANIN, ES, SJ, VAN, KNIN, NOREC, NULA, LT, RAAB, BADEL, SATAN, JIRAK, ASIRIJA, OLAV, AJAJA, BOONE, NOVINKA, NADAV, ANTAR, PASTOR

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 35

1. nagrada 700 din: Alojz Kacl, V. P. 1394/11-4, 68000 Novo mesto;
2. nagrada 600 din: Marinka Kralj, p. p. 18, 61380 Cerknica;
3. nagrada 500 din: Ada Dolenc, Kraška 75, 66215 Divača

Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. List je bil ustanovljen 20. novembra leta 1942.

Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo.

Izdaja ČGP Delo — tozd Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Celovška cesta 43, poštni predal 313-VI; telex 31 787

Glavni urednik in direktor tozda: Dušan Gačnik

Odgovorni urednik: Franček Kavčič

Člani uredništva: Andrej Agnič (fotoreporter), Ciril Brajer (energetika), Marjan Horvat (družbenopolitični sistem), Meri Jurca (tajnica), Ivo Kuljaj (socialna politika), Damjan Križnik (reportaža), Emil Lah (zunanja politika), Franci Mulec (teh. urednik), Boris Rugelj (gospodarjenje), Sonja Šeljak (lektorstvo, redakcija), Janez Sever (reportaža), Andrej Ulaga (namestnik odgovornega urednika), Janez Voljč (posebne naloge) in Igor Žitnik (izobraževanje, kultura).

Pomočnik direktorja tozda Milan Živkovič

Telefoni: glavni urednik in direktor tozda 322-778, odgovorni urednik 313-942, pomočnik direktorja tozda 322-778, tajništvo uredništva 313-942

Naročniška centrala 321-255, 311-956

Založba Delavske enotnosti, Celovška c. 43, Ljubljana, odgovorni urednik 323-951

Uredništvo: Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij, Ljubljana, Celovška c. 43, 311-956

Uredništvo: Naša Žena, Ljubljana, Celovška 43, 321-255 in 321-651

Center za razvijanje obveščanja v združenem delu in servis za tisk glasil organizacij združenega dela, Ljubljana, Celovška c. 43, 323-951

Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška c. 43, 320-403

Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125 in 310-923

Žiro račun 50100-603-41502

Knjigarna galerija, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 5, 317-870 in 312-691

Posamezna številka Delavske enotnosti 15 din, letna naročnina 780 din. Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini.

Tisk Ljudska pravica Ljubljana

Izdajateljski svet Delavske enotnosti: Drago Seliger (predsednik), Ciril Brajer, Magda Erbežnik-Bučar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože Hozjan, Franček Kavčič, Vlajko Krivokapić, Ivo Miglič, Leopold Perc, Jože Peterkoč, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaga in Igor Žitnik.

Julka Muhar, dobitnica zlatega znaka ZSS:

Z malo dobre volje si lahko vsemu kos

Vse z nasmehom - Julka Muhar

Ste se že kdaj vprašali, koliko drobiža se takole čez dan nabere v »šparovcih« ljubljanskih zelencev? Gotovo, le brez pravega odgovora ste navadno ostali, kajne. Samo bralcem Delavske enotnosti ga zdaj ponuja Julka Muhar, vodja prometne blagajne pri Integralu: »Skozi roke 18 delavcev, zaposlenih v naši ‚števnici', gre vsak dan od 6. do 13. ure okoli 12 ton kovancev!« Prav ste prebrali — okoli 12 ton! In koliko je vredna ta masa? »To je pa tajna; prevelika nevarnost bi lahko bila, če bi jo obelodanili...«

Seveda so te številke povprečne... »Vendar naraščajo,« takoj pribije naša sogovornica. »Bencin je postal hudimano drag, pa tudi na voljo ga ni več toliko kot nekoč. Zato se ljudje vozijo na delo, v šolo, domov... vse bolj z avtobusi našega mestnega prometa. Še zlasti hude gneče nastajajo ob deževnem vremenu, ko se na zelence stlači še armada tistih, ki se običajno vozijo s kolesi ali motorji. Tedaj se tudi mi v ‚števnici' dodobra prepotimo. Dogaja se, da moramo ob takšnih konicah podaljšati delovni čas.«

Presenetljivo visoke pa so še druge številke, s katerimi nam je ondan postregla Julka Muhar, med drugim tudi predsednica koordinacijskega odbora sindikata v sozdu Integral in letošnja dobitnica Zlatega znaka ZSS. »V devetih delovnih organizacijah in 43 tozdih je zaposlenih 7300 delavcev,« je stresla kot iz rokava. »Uredništvo Delavske enotnosti vas bo nagradilo s kakšno od najlepših knjig iz svoje založbe, če boste pravilno povedali nazive vsaj 30 tozdov,« jo zbodemo. »Izgubili boste to stavo,« se prešerno zasmeje. »Pri tej ‚hiši' sem že od 1956. leta; odtlej torej, ko smo se imenovali še ECŽ (električna cestna železnica, op. a.). Tako sem bila priča vsem ‚živim' integracijam — od Jesenic do Lendave, od Koroške do Dolenjske — zato imam vsa imena v tamalem prstu. Verjemite!«

Ali lahko ima pri vsej tej množici osnovnih organizacij njeno delo sploh kakšen omembe vreden učinek? »Res je, težko je usklajevati delo v prometni blagajni s ‚položajem' predsednice koordinacijskega odbora 7300-članskega sindikata, a nekako gre vse skupaj naprej,« rada prizna in zraven doda, da to še ni vse. Po funkciji je namreč tudi članica republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije; brez njenega sodelovanja pa bi bila seveda tudi aktivnost sindikata na občinski in mestni ravni precej revnejša. »Marsičemu se moram odpovedati v svojem zasebnem življenju.«

Julka Muharjeva se rada odpoveduje, če njena žrtev le vodi k višjim kvalitetam. V rodnem Markovcu pri Ptuju je po osvoboditvi rade volje prijela za kramp ali lopato in pomagala obnavljati porušene domove. Zaradi njene marljivosti so jo v osnovni šoli izvolili za načelnico pionirske organizacije. »In tako se je začela moja politična kariera,« navihano pomežikne, češ, tega pa menda ja ne boste zapisali. Zakaj pa ne, ko pa v obrazložitvi za Zlati znak ZSS vendar piše, da je bila 1947. leta delegatka na pionirskem kongresu v Beogradu. »Ja, tedaj sem se prvič srečala s tovarišem Titom. Nikoli ne bom pozabila tega srečnega trenutka, ko sem se rokovala z njim,« pripomni z nostalgijo v očeh. Spomni se, da je na tem kongresu sedela skupaj z Mošo Pijadejem, ki jo je mimogrede celo portretiral.

Leta 1956 je prišla v Ljubljano in se zaposlila pri tedanji Električni cestni železnici, vmes pa je še vedno hodila na mladinske delovne akcije. Med drugim je sodelovala pri graditvi Luke Koper; s te trase je prinesla domov tri udarniške značke. »Delali smo nasip od Kopra do Ankarana. V dobrem mesecu dni smo ga končali. Potem je prišlo pa strašno neurje, vse je šlo k vragu. Kaj smo hoteli drugega kot spet pljuniti v roke in ‚jovo na novo'!« Julka pravi, da se ji je takšnih in podobnih doživljajev nabralo za celo knjigo. Morda bo kdaj kasneje prijela za pero in jih popisala. Zdaj za to še nima časa; služba (tudi ob sobotah), sindikat, gradnja hiše...

»Čas pa res neusmiljeno beži,« zmaje z glavo, ko pomisli, da bo čez nekaj mesecev že okroglih 30 let pri Integralu. »Upam vsaj, da sem bila uspešna pri svojem delu in da bom nekatere ‚malenkosti' lahko uredila še pred upokojitvijo. Veste, še veliko stvari vidim, ki bi jih sindikat moral opraviti za boljši položaj svojega članstva. Predvsem za boljše delovne razmere, preventivo, dopustovanje, prehrano... Rada pa bi tudi videla, da bi se tovarištvo med delavci spet dvignilo na raven, kakršni smo bili priča v tistih težkih povojnih časih.«

Kljub silni angažiranosti v službi in sindikatih pa se je Julka Muhar s svojim možem — šoferjem v Tovarni verig — in hčerko — dijakinjo srednje grafične šole — pred petimi leti lotila še zidave hiše. »Lep dom smo si postavili v Zeleni jami,« se rada pohvali. »Tudi zanj smo se morali marsičemu odreči. Poglejte, v 31 letih delovne dobe sem le trikrat preživela dopust na morju; vse druge počitnice so bile delovne. Zato lahko z mirno vestjo povem: to, kar imamo, smo si s pomočjo družbe (en manjši kredit) ustvarili sami s svojimi rokami. Dokazali smo, da se da...«

Neizmerna energija seva iz te ženske. Zato tudi ni čudno, da je v njeni vitrini toliko pohval — od plakete sozda Integral do reda dela s srebrnim vencem. Letos je prejela še zlati znak ZSS. »Veliko mi pomeni. Vzela sem ga kot priznanje za minulo delo in kot veliko obveznost za naprej.«

Damjan Križnik

Rokovnik priročnik za leto 1985 še boljši!

Šahovska zveza Slovenije
Cankarjeva 1, p. p. 345
61000 Ljubljana
Telefon: (061) 210-714

RAZPISUJE

15. delavsko šahovsko prvenstvo članov SR Slovenije za leto 1984 in 10. delavsko šahovsko prvenstvo članic SR Slovenije za leto 1984

Kraj igranja: Rogaška Slatina, Zdraviliška kristalna dvorana
Čas igranja: 20. in 21. oktobra 1984. Otvoritev prvenstva v soboto 20. oktobra ob 13.50, nato 1. kolo ob 14. uri; nadaljevanje v nedeljo 21. oktobra ob 8. uri, predviden zaključek ob 14. uri.
POGOJI NASTOPA: Pravico igranja imajo vsi člani oziroma članice OO sindikatov SR Slovenije, ki se pravočasno prijavijo prek svoje osnovne organizacije sindikata, kar lahko na tekmovanju dokažejo z osebno izkaznico in zdravstveno knjižico, iz katere mora biti razvidno, da so v letu 1984 člani te organizacije združenega dela ali pa njeni upokojenci oz. upokojenke.
Pogoji igranja: igra se 9 kol po švicarskem sistemu — jugoslovanska krožna varianta (prvi dan 5 kol, drugi dan 4), po pravilniku ŠZJ in ŠZS. Vsak igralec-ka ima na voljo 20 minut časa za razmišljanje za celo partijo (40 minut za eno kolo). Tekmovanje bo potekalo v treh skupinah: a) vsi kategorizirani igralci do vključno II. kategorije navzgor, B) vsi nekategorizirani igralci, IV. in III. kategorniki in C) vse igralke.
Zmagovalec dobi naslov »Delavski prvak v šahu SR Slovenije 1984« in **zmagovalka** »Delavska prvakinja v šahu SR Slovenije 1984«.
Prijavnina: na osebo 300 din in se vplača organizatorju pred začetkom tekmovanja od 13. ure dalje.
Rezervacije za gostinske storitve neposredno na naslov: Zdravilišče Rogaška Slatina, 63250 ROGAŠKA SLATINA, po telexu št. 33 561 ali telefonsko na recepcijo Zdravilišča za A kat. na št. (063) 811-824, za B in C kat. pa na št. (063) 811-414 **do vključno 15. 10. 1984.**
Vse stroške za igralce-ke krijejo njihove osnovne organizacije ali pa sami. Vsak prijavljeni igralec-ka mora prinesti s seboj šahovsko garnituro in brezhibno šahovsko uro! **Prijave** pošljite na ŠZS, navedite priimek in ime igralca-ke, šah. kat. in naziv OO sindikata **do vključno 17. 10. 1984 do 12. ure.** Pokale, diplome in nagrade prispevajo Zdravilišče Rog. Slatina, Steklarna »B. Kidrič« in Steklarska šola Rog. Slatina, RS ZSS in ŠZS.

Šahovska zveza Slovenije, Ljubljana
Republiški svet ZSS, Ljubljana
Zdravilišče Rogaška Slatina
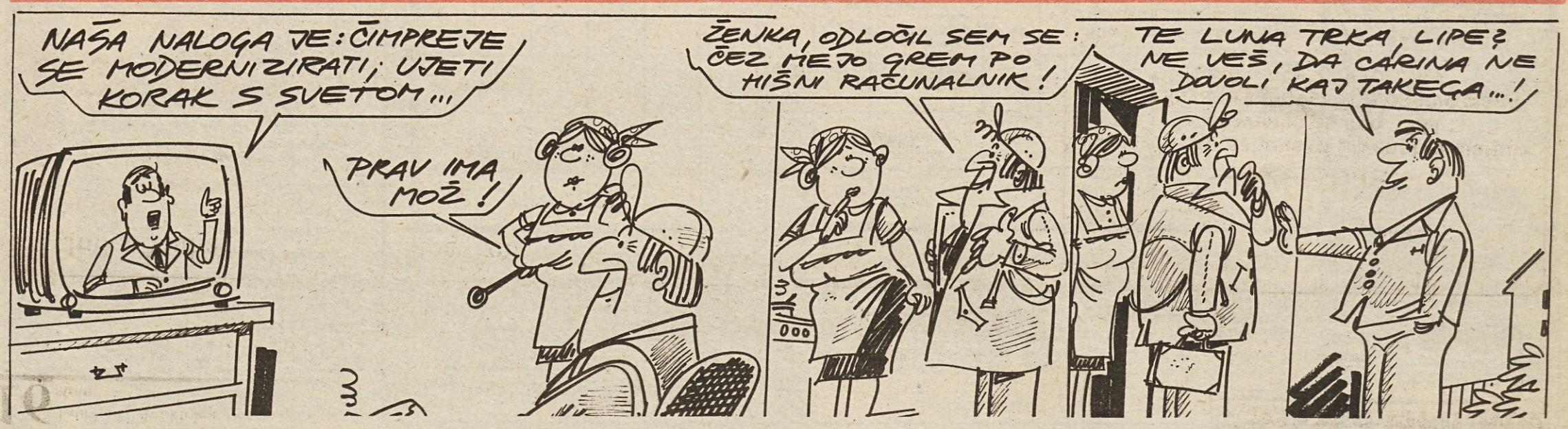
LIPE SVEDER: ELEKTRONIKA